

DISSERTATIO THEOLOGICO-LEGALIS REVERENDISSIMI PATRIS FRANCISCI NARLÆ MUSCETOLÆ

*Ordinis Theatinorum Examinatoris Synodalis Eminentissimi Cardinalis Vicarii,
& Consultoris Sacræ Congregationis Rituum, postea ad
Achiepiscopatum Rossanensem promoti.*

SUMMARIUM.

MATRIMONII finis, dignitas, mysteria, & utilitas num. 1.
Quomodo in eundem, & abusus circa hoc n. 2.
Occasio scribendi hanc Dissertationem n. 3.
Filii contrahentes matrimonium inconsultis, vel invitis Parentibus, regulariter peccant, Sanctamque Ecclesiam hujusmodi matrimonia semper detestatam esse, atque prohibuisse.
Ex sententia gravium Theologorum, & Canonistarum, qui sedulo expendantur à num. 4. usque ad 10.
Ex *Sacro Concilio Tridentino*, aliisque antiquioribus Sacris Canonibus, etiam Ecclesiæ Orientalis à n. 11. usque ad 14.
Ex *Conciis Provincialibus* omnium 16 Nationum à n. 15 usque ad 20.
Ex auctoritate *SS. Patrum* à n. 21. usque ad 24.
Ex sacris testimoniis veteris, & novi Testamenti, dicto num. 25. & num. 25.
Ex Civili Politia, seu Jure Civili, & Municipali omnium fere Regnorum, & Nationum à n. 27. ad 30.
Leges Civiles, & Sæcularium Principum sanctiones ad rem conciliantur cum Jure Canonico, n. 31. & n. 125.
Reprobantur aliqui *DD.* asserentes, hanc filiorum obligationem esse de honestate, ac decencia; non autem de necessitate, n. 26. & 27.
Declaratur libertas in matrimoniis requisita, & ostenditur, illam non tolli, nec minui ex præfata filiorum obligatione erga Parentes à num. 32. ad seqq.
Dilucidantur *Sacri Canonis*, qui in oppositum allegantur à num. 36. ad 40.
Causæ legitime, ex quibus aliquando excusari possunt filii resistentes Paternæ voluntati in matrimoniis, n. 41. & 42.
Filii indigere contrahentes multifariam, gravissimèque peccare, videlicet
Ex communi sententia Theologorum, & Canonistarum, quorum Catalogus textitur, à n. 43. usque ad 52.
Ex sensu *Sacræ Rote Romanæ*, n. 53.
Ex naturali, ac Divino Præcepto honorandi Parentes, à n. 54. ad n. 57.
Ex fundamentalibus rationibus pietatis, à n. 54. ad seqq. Justitiæ, à num. 58. ad 60. Charitatis, à n. 61. ad seqq. & Religionis, à n. 69. usque ad num. 71.

Multimodè ostenditur gravissimum scandali crimen, quod ex indignis filiorum nuptiis oritur, à num. 61. ad seqq. necnon sacrilegium, quod tripliciter ab eisdem committitur, à n. 69. ad n. 71.
Libertatis prætextus denuò in hac specie matrimonii dispungitur, à n. 63. ad seqq.
Declaratur in proposito regula, quod unicuique liceat uti jure suo dicto num. 63. & à n. 65. usque ad 67.
Indigna matrimonia, quænam censeantur, num. 68.
Episcopi, cæterique Prælati non possunt filiorum matrimonia cum indignis autorizare, sed debent Juris remediis impedire ex communi Theologorum, & Canonistarum sententia à n. 73. & præsertim à n. 77. ad seqq.
Possunt impedire etiam per carcerationem n. 79. & 80.
Nec licet posse eosdem Ordinarios denunciacionibus dispensare, à num. 81. ad num. 94. Et ostenditur gravis culpa Prælati dispensantis n. 113.
Pastoralis Officii debitum in filiorum matrimonii interdicendis comprobatur ex *Constitutionibus Synodalibus* antiquis, & recentibus plurimum Episcopatum, quæ sigillatim adducuntur à n. 95. usque ad 105.
Eademque Pastoralis obligatio constabatur ex pluribus titulis, nempe
Ex Officio Judicis præstante n. 106. & 107.
Ex cooperatione scandalosa evitanda n. 108. & 109.
Ex sanctitate matrimonii procuranda n. 110.
Ex culpa in omni sine denunciacione n. 113.
Firmatur, ex præfata Pastoralis sollicitudine impediendi indignas filiorum nuptias non violari matrimonii libertatem à num. 114. usque ad n. 124.
Declaratur *Sacrum Concilium Tridentinum* quo ad libertatem matrimonii n. 123. & 124.
Parochos aequè peccare assistendo illicitis matrimoniis filiorum n. 111. & 112.
Concluditur, idem respondendum esse de quolibet matrimonio contrahendo per Parentes, Fratres, aliosve Consanguineos in familiæ dedecus, num. 126.

Differtatio Theologico-Legalis.

2
 Obligatio, quæ oritur ex Sponsalibus nudis tam in Foro interiori, quam exteriori à nu. 127. ad 129.

Obligatio circa Sponsalia jurata declaratur, à n. 140. ad 144.

Sponsalia sive nuda, sive jurata super indignis nuptiis iniata, Parentibus invitis, non obligant ex communi ferè *Theologorum*, & *Canonistarum* sententia, à nu. 145. ad 177.

Ejusdemque conclusionis fundamenta, & rationes expenduntur à nu. 178. ad 192.

Iusta Causa irritandi Sponsalia filiorum, ob infœlices exitus, scandala, aliaque mala, quæ ex inæqualibus, vel indignis nuptiis cum Parentum dissensu oriri solent à n. 193. ad 210.

Iusta dissolutio Sponsalium ex indignatione Parentum, & timore privationis hæreditatis, à n. 211. ad 213.

Ponderatur eadem promissio de re illicita, nu. 214. & 215.

Subnectuntur exempla à n. 216. ad 218.

Prelati, sicut iudices Ecclesiastici debent impedire, seu imitare hujusmodi Sponsalia filiorum à nu. 219. ad 232.

In comprobationem ejusdem facultatis, seu potius obligationis Prelatorum in rejiciendis filiorum Sponsalibus respondetur contrariis argumentis à n. 233. ad 239.

Concluditur, hujusmodi filiorum Sponsalibus, & illicitis nuptiis repugnare veram proximi totius Ecclesiæ etiam in sensu *Sacri Concilii Tridentini* à n. 240. ad 250.

Stupri nomen, & Stupratoris pœna de *Jure Cesareo* remissivè. n. 251.

Nuptiæ damnatæ inter Seductorem, & corruptam juxta veterem Ecclesiæ disciplinam, à n. 252. ad 254.

Stuprator Virginis hodiè compellitur, aut nubere, aut dotare, n. 255.

Deflorans virginem sub fide, & promissione futuri matrimonii sine fide, sive vera tenetur præcisè illam ducere n. 256. & 257.

Deflorator non tenetur nubere defloratæ, quando ex indignis, vel inæqualibus nuptiis timeatur scandalum, vel malus exitus, vel grave damnum ratione Parentum, & familiæ, à n. 258. ad 289. & à n. 301. ad 310.

Et præcisè ponderatur damnum parentum, & propinquorum in hujusmodi nuptiis à n. 298. ad 306. per tot.

Virgo inferioris conditionis ex stupro etiam sub spe nuptiarum admisso non acquirit jus obistente virtute justitiæ, & religionis à n. 289. ad 292.

Voto simpliciter castitatis, vel religionis adstrictæ virginem data fide matrimonii corrumpens non tenetur illi nubere n. 290.

Sponsalia successivè contrahens cum duabus puellis, tenetur priori Sponsæ fidem reddere, etiamsi secundam violaverit, n. 291.

Seductio fræuens filiorum familiaris illecebris faminarum expenditur n. 293. & 294.

Sponsalia per puellam tenuioris fortunæ à nobili, ac divite adolescente extorta, vel etiam

coitu confirmata retractari valent à nu. 295. ad 297.

Refellitur opinio asserentium libertatem filiorum-familias ad ineunda matrimonia quantumvis indignis, nu. 211.

Cap. Inter opera de Sponsal. declaratur num. 312. & seqq.

Matrimonium cum Meretrice laudatur, n. 312. Declaratur n. 313. & plur. seqq.

Papa concedens Indulgentias non intendit tertio præjudicare n. 314.

Nuptiæ sive à filiisfamilias, sive ab aliis contraetæ cum dedecore familiæ adversantur juri naturali, Ibid.

Eleemosynam facere ad lucrandum Indulgentias non licet ex gre alieno, nec ex necessariis ad providendum familiæ n. 315.

Nec peregrinationem suscipere relinquendo Matrem senem, vel Sororem Virginem. Ibid.

Ad Bellum sacrum procedere non licet Patrifamilias, qui Uxorem & Prolem sua opera nutrire tenetur. Ibid.

Secta Meretricum n. 316.

Indulgentias concessas ducentibus Meretrices, qui lucrentur, & quando. Ibid.

Vir nubens Meretrici infamiam contrahit etiam nunc, n. 317.

Damnatus ad mortem quandoque pœnam evadit ducens Meretricem in uxorem. Ibid.

Verba Sancti Hieronymi relata in *Can. non est contra pandus. Caus. 32. quest. 1.* expenduntur, n. 319.

Verba Sancti Joannis Chrysolomi *tom. 5. epist. 5.* ad Theodorum lapsum expenduntur, n. 319.

Dissensu parentum non numeratur inter impedimenta dirimentia, nec inter simpliciter impedientia matrimonium, n. 320.

Impedimenta disparitatis, & conditionis, in quod consistant, n. 321.

Obstaculum dissensus Parentum ad matrimonium Sacra Tridentina Synodus post maturum examen rejicit, nu. 322. Contrarium nu. 323.

Alia sunt impedimenta matrimonii non expressa in vulgatis verbis, nu. 323. & seqq. Et n. 329.

Infamia, seu furor impedimentum est aliquando dirimens, aliquando tantum impediens, non expressum in dictis verbis, n. 324.

De impedimento ex defectu pubertatis omisso in eisdem verbis, n. 325.

Excommunicati vitandi, & Hæretici habent impedimentum non expressum in dictis verbis, n. 326.

Alia tria impedimenta addit Sanchez, n. 327.

Peccatum mortale est impedimentum impediens matrimonium, n. 328. & seqq.

Item juramentum, & excommunicatio. Ibid.

Interdictum quando impediatur matrimonium, n. 329.

Impedimentum, quod dicitur Ecclesiæ veritum, comprehendit dissensum parentum, n. 330.

Et falso asseritur fuisse rejectum à Synodo Tridentina, n. 331. & seqq.

Differentia servata à dicta Synodo in statuendis, quæ

quæ ad Fidem spectant, & quæ ad Reformationem, n. 332.

Matrimonia filiorum sine cōsensu parentum irrita facere quare Concilium noluerit n. 335.

In foro externo non est standum Theologis, sed Canonistis, n. 334.

Nec quærendum an adsit peccatum. Ibid. Contrarium n. 338. & seqq.

Qui emisit votum simplex castitatis, si matrimonium contrahat, peccat mortaliter, & tamen à contrahendo non arceatur per Judicem Ecclesiasticum, n. 335. Contrarium, n. 340.

Judex videns patrare homicidium potest condemnare innocentem, qui ex processu Reus appareret, n. 336. Vid. n. 341.

In dammandis matrimoniis filiorumfamilias sine consensu Parentum contractis, Theologorum, & Jurisperitorum conformis est sententia, n. 337.

Jus Canonicum servandum, si opponitur Civili in materia concernente peccatum, n. 339.

Sacramenta administrari possunt existentibus in peccato, si crimen est occultum, sc̄dus si publicum, n. 342.

Qualiter verò differat in hoc matrimonium à ceteris negotiis, n. 343.

Scientia Canonum sine Theologia claudicat, n. 344.

Matrimonia indigna absolute impedire Superioribus non licet, sed tantum retardare paullisper, nè præcipitanter contrahantur, n. 345.

Contrarium, & quod imò debeant impediri, n. 346.

Ad vitandum majus malum minus tolerare, quandoque licet, operari verò nunquam, n. 347. & 349.

Sponsalia etiam juramento firmata servari, quare Ecclesia non semper præcisè compellat, n. 448.

Differentiæ inter coactionem, & impedimentum respectu certi matrimonii plures assignantur, n. 450.

SANCITUM MATRIMONII sedus ad humani Genes propagacionem naturali jure institutum, ac in lege Gratia ad Sacramenti dignitatem à Christo Domino elatum: Quo, & maxima nostræ Fidei significantur mysteria conjunctionis, videlicet, vel Dei cum Anima iusti per vincula charitatis, vel Divini Verbi ad humanitatem per hypostaticam unionem; vel denique Christi cum Ecclesia, quam tradens semetipsum pro ea sibi desponsare dignatus est: Quodque non pauca hominibus bona conferre compertum est, tum in levamen miseriarum, quibus est natura imbecillibus obnoxia; tum in Sanctificationem Animarum per Gratia justificantis augmentum, necnon collationem Sacramentalis auxilii ad mutua charitatis officia inter conjuges exercenda, ad compescendos concupiscentiæ stimulos, & ad procreandam Sob-

lem, ea videlicet intentione (ut loquitur S. Augustinus) hac voluntate, hoc fine, ut qui ex eis filii nascantur, in Dei filios renascantur, ac ut eos ex membris hominis in membra transferrant Christi. Undè & terrena Jerusalem Mater Ecclesia de suorum Civium multiplicatione lætetur, & aliquando Cælestem illam in æternum mansuram Parentibus una cum filiis ingredi, Deo misericante, contingat: Quod si provenerit, merces erit de Conjugio plene jactitatis.

2 Fædus hoc tot nominibus Sacrum, atque Sacramentum ab Apostolo dicitur, atque honorabile in omnibus convubium conclamatur, nullatenus ductu libidinis ineundum: sed cum Dei timore, ac desiderio filiorum, in quibus Cælestes benedictiones Parentes consequi mereantur: Porrò mirum æque, ac lachrymabile præcipue hac nostrâ ætate portentum protulit adolescentium quamplurimum impudentiâ, de quibus non immerito cum Angelo dixeris: *Hi conjugium ita suscipiunt, ut Deum à se, & à sua mente excludant, & sive libidini ita vascant sicut Equus, & Mulus, quibus non est intellectus*: Siquidem non pietate ducti, sed libidine victi, eas sibi statuunt copulare uxores, quibus cum conversari, vel alloqui sine decoris, ac honestatis discrimine non liceret: indè odia inter Conanguineos, ac dissilia perpetua: inter ipsos conjuges concupiscentiæ ardore extincto, jam pro tore correptos quotidianæ rixæ, violationes innumeræ: indè familiarum nobilium depressio, in filiis instituendis perniciosa focordia. Indè denique tot, tantaque mala, sive inspiciatur Reipublica discrimen, sive Animarum jactura, quod non sine animi mœrore inspicere, ac vix sine justorum fletu valeat memorari. Quodque maximè zelum excitat, eò pervenit insolens audacia, ut ad hujusmodi matrimonia contrahenda ab Ecclesia præsidium petere non erubescant: Dispensationem super denunciationibus petulenter quaerunt: Instant mandari Parentibus, ac Conanguineis, ne audeant impedire: Quæ, & similia si denegerint, tanquam de concubata libertate, ac prodita ab Episcopis Pastoralia cura conqueruntur, in hoc gravius peccantes, quod putent peccato suo auctoritatem lege querendam.

3 Hujus incitæ dixerim, an petulantia? Retundere linguam, os coercere (facit Deus, ut contingat) & cupidinem mœderari eorum, quorum, interest Nos urget Imperium, quod pro modulo nostræ imbecillitatis præstare conabimur, dum sive ad solidioris Theologiæ principia, sive ad Canonicas Sanctiones attendentes, fines libertatis in matrimoniis contrahendis Jure Naturali, Divino, & Ecclesiastico requisita sequentibus propositis dubiis agredimur designare.

De nup
ad Vale
cap. 4. t.
edit. An
nerp.

S. Aug
bid. c. 8

adEph
5.
adHebe
13.
Tob. c.

Tob. c
6.

S. Amb
lib. 1. d
Abrah.
7.

D U B I U M I.

An Filiifamilias contrahentes matrimonium alioquin honestum Parentibus inconsultis, vel iniuris mortaliter peccent?

Non est nobis sermo de aliis circumstantiis, quibus reddi valeat illicitum matrimonium, sed unice inquirimus, quid sentiendum de Filiis matrimonium, aliás fortissimam honestum, ac laudabile ineuntibus; Absconditè tamen, ne Parentibus innotescat, vel ipsis consciis, sed ratione aliqua ductis reuocentibus consentire: sunt ne damnandi lethalis culpæ, vel potius tanquam innocii veniunt abluendi.

5 Vera, & Communis sedè Theologorum, necnon Canonistarum sententia est, filios predicto modo contrahentes ut plurimum peccare mortaliter *contra Jus Naturale, Divinum, ac Positivum*, ac dumtaxat quibusdam causis satis rardè urgentibus excusari.

6 Ità respondent *Cardin. Bellarm. de Sacram. matrim. Cap. 19. propos. 3. Cardin. Turrecrem. in Cap. aliter. Caus. 30. quest. 5.* ubi expressè docet, peccare, qui omitunt consensum Parentum; & hunc requiri de necessitate Preceptum, *Sot. in 4. sent. dist. 28. quest. 1. art. 1. in fin. Petr. de sit. lect. 3. de matrim., Molin. de Just. tom. 1. tract. 2. disp. 176. vers. ad primum argumentum.* & alii antiquiores, quos, cumulat Sanchez. *de matrim. lib. 4. disp. 23. nu. 9. & Sair. in clau. reg. lib. 7. Cap. 5. num. 12.* nobis satis erit ex iis referre verba *Patri de Ledesma in tract. de matrim. quest. 47. art. 6. verbo Secunda Conclusio* ibi. *regulariter & per se loquendo, si filius debet contrahere matrimonium, illud debet facere ex voluntate Parentum, & si non faciat, peccat mortaliter, & idem docent omnes Doctores tam Theologi, quam Jurisperiti. Et in responsione ad secundum argumentum subdit. Etiam si Pater nihil precipiat filio, contrahere contra ejus voluntatem, esset peccatum mortale contra virtutem pietatis. Hic Doctor inter antiquos Discipulos *Divi Thome* rem accuratè pertractat, precipuè in eo, quod egregiè interpretatur mentem *S. Doctoris*, qui perperam à nonnullis in contrarium allegatur. Testatur etiam de communi *Gaucericus in addit. ad sum. Cajet. verb. matrim. vers. prater casus.**

Addi possunt ex antiquioribus *S. Petrus Galstinus opusc. 8. part. 6. sect. prima Cap. 4.* quod habetur in tom. 25. *Bibl. vet. Patr.* ibi *Id* verò, quod dicitur, *filia Patri danti sibi Virum non potest contrahere; & intellige sine virio ingratitudinis, & poterit exheredari.*

Beatus Albertus magnus in 4. sent. dist. 28. art. 4. Proposito dubio: *an filiasam. possit iniuris Parentibus tradi Marito, resolvit, quòd validè nubit, sed concludit, quòd peccat, clam à Parentibus contrahens.*

7 Apertius, si fieri potest hanc veritatem posteriores Theologi tradidère.

Mezal. 1. 2. partis institutionis Confessoriorum & Penitentium lib. 2. Cap. 23. n. 52. ibi: filia, que ab que consensu Patris matrimonium contraheret contra quartum Decalogi preceptum mortaliter peccaret, & num. 57. idem docet de filiis.

Franciscus Silvius in supplem. 3. par. quest. 47. art. 6. conclus. 4. *Inire matrimonium Parentibus, vel inconsultis, vel rationabiliter iniuris, est regulariter peccatum mortale. . . . magna est iniuria contra voluntatem eorum rationabilem hoc aggredi.*

Ludovicus Abely Episcopus Ruten. in medull. Theol. par. 2. tract. 1. cap. 8. sect. 3. nu. 3. *quamvis matrimonium iniuris Parentibus contractum, si alia conditiones necessarie observentur, validum sit &c. Certum est tamen, graviter peccare filias familie, si iniuris rationabiliter Parentibus, vel eorum consensu non requisito, contrahant matrimonium, ut ex Communi Theologorum consensu docent Ledesma, & Gamma-chaus &c.*

Gulielmus Estius in 4. sent. dist. 28. §. 2. in princ. Quamvis rata sit matrimonia inconsultis Parentibus contracta, plerumque tamen sunt illicita: nam nisi iusta causa diversum suadeat, tenetur liberi Parentum Consilium audire, & consensum expectare.

Petrus à S. Joseph. in sum. de 4. Decal. precept. art. 2. §. sed quid si filius nulli gravi Causa adultus nuptias à Parentibus propositas respuit, probabilius videtur, cum peccare mortaliter, eo quod in re gravi, & iusta, Patris preceptum nihili ducit.

Franciscus Zypens in analyt. jur. Pontificò lib. 4. tit. de sponsal. nu. 5. *Ecclesia semper detestata est ea matrimonia, que filii contrahunt iniuris, iniuris Parentibus, ac idem iterum testatur tom. 2. in tract. de Jurisdic. lib. 2. cap. 12. num. 2. & dict. tom. 2. Judex, magistrat. &c. lib. 3. cap. 2. nu. 6. & eol. tom. 2. de notit. jur. Belgic. lib. 5. tit. de sponsal. n. 8.*

Merbesius in sum. Christ. par. 2. de Sacram. trim. dyfer. 7. quest. 17. per tot. tom. 2. ubi probat, quòd inire matrimonium, Parentibus vel inconsultis, vel iusta Causa reluctantibus, est peccatum lethale, ordinariè loquendo, quia gravis in re gravi ab ipsis iniuria Parentibus irrogatur.

P. Mauricius Philippi Ord. min. Provin. Flandr. in Directorio Conscientie tract. 25. de Matrim. cap. 4. quest. 3. per tot. tenetur ordinariè filius petere consensum Parentum ad incendum matrimonium, quia filius nubendo contra voluntatem Patris afficit irreverentiam in re notabili contra illud Exodi 20. Honora Patrem tuum, deinde jura tam Canonica, quam Civilia severissimè prohibent hujusmodi nuptias C. honoratur 32. quest. 2. hinc. D. Ambros. lib. de Abraham. cap. ult. non est Virginis pudoris eligere Maritum.

Anton. Nald. in sum. verb. filius num. 6. si iustissimè contrahens Matrimonium contra voluntatem Patris peccat mortaliter secundum

magis receptam opinionem.

Fagundez in precept. Decal. lib. 4. cap. 4. n. 4. refolvit, peccare mortaliter filium, qui ducit uxorem dignam, respuens aequè dignam, quam Pater duendam proponit.

Gabriel à S. Vincent. de Matrim. part. 4. disp. 3. quest. 5. num. 3. inquit: Certum est, apud omnes Catholicos peccare mortaliter filios, quando absque legitima Causa Matrimonia contrahunt absque Parentum consensu.

Franciscus Amicus in Curs. Theol. tom. 9. de Sacram. Matrim. disput. 4. sect. 1. num. 8. infra. filii tenentur Parentum consensum sequere, ut observantia, & pietatis Progenitoribus debita, unde graviter peccant, qui absque justa Causa contra voluntatem Parentum Matrimonium contrahunt.

Mastrius in Theol. moral. disput. 20. quest. 2. artic. 3. nu. 48. certum est, ut communiter Doctores docent, graviter peccare filiosfamilias, si invidis rationabiliter Parentibus, vel eorum consensu non requisito, Matrimonium contrahant.

Joan. Martinon. tom. 2. de Sacram. disp. 71. sect. 9. num. 107. peccant. filii graviter, quando sine justa Causa Parentibus insciis, vel invidis Matrimonia contrahunt.

Leander tom. 2. de Sacram. tract. 9. disp. 6. quest. 5. an peccent. mortaliter filii, qui absque consensu Patris nubunt: probabilis respondeo, peccare mortaliter &c.

Petrus Marchant. in Tribus. Sacram. tom. 2. tract. 5. tit. 2. quest. 4. conclus. 4. si nubant absque postulato consilio, vel assensu Parentum, vel illis justè venientibus, peccant mortaliter.

Florentius de Coq. tom. 3. princ. Theol. cap. 12. sect. 5. qui sine justa Causa Parentibus inconsultis, aut rationabiliter invidis Matrimonium ineunt, peccant mortaliter, inhonorando Parentes.

Marcus Vidal. in Arca Salutar. de Just. & jur. inquisit. 2. nu. 5. Graviter peccant filii, qui sine consensu Parentum nubunt, faciunt enim in re gravi contra honorem illis debitum, & n. 12. eadem explicat.

Jacobus Platellius tom. 5. cap. 7. §. 5. n. 1112. ordinariè consensus Parentum necessarius est ad hoc ut licitum sit Matrimonium, ita ut graviter peccent filii, vel filie contrahentes, invidis Parentibus.

Usamberius tom. 6. in 3. part. Div. Thomae de Sacram. Matrim. disput. 7. art. 10. circa finem. Peccant gravissimè filii, quando sine Causa legitima contrahunt absque consensu Parentum.

Franciscus Gener. to. 5. tract. 9. cap. 8. sub quest. 1. filii non possunt contrahere matrimonium, insciis, vel invidis Parentibus, aliàs peccarent mortaliter &c.

Natalis Alex. in Theol. moral. tom. 6. tract. de Sacram. Matrim. cap. 2. art. 3. propos. 3. lethaliè peccant filiosfamilias, qui Parentibus inconsultis, vel justa ex Causa repugnantibus Matrimonia contrahunt: id enim vetat Lex Divina.

Gaspar Juenn. in Comment. de Sacram. par. 2.

disert. 10. quest. 5. cap. 3. in princ. cuique ratum est, illicitas esse nuptias, quas filiosfamilias, invidis aut inconsultis Parentibus, inierint.

Joan. Cabassut. in Theor. Jur. Canon. lib. 3. cap. 2. §. nu. 4. Matrimonia filiorumfamilias sine Parentum consensu celebrata, consentiunt omnes, esse illicita, & Divinis, humanisque legibus prohibita, & panis esse dignos filios, qui contrahunt, & Sacerdotes, qui eis assunt; & melius n. 7.

Armandus Hermann. in 4. sent. tract. 9. disput. 2. quest. 3. nu. 4. dico secundo, ut validus sit contractus matrimonii, non est necessarius consensus Parentum; peccarent tamen mortaliter sic contrahentes.

Ludovic. Engel. tom. 3. in 4. Decretal. tit. 2. §. 2. num. 6. si liberi absque rationabili Causa, inconsultis, vel invidis parentibus matrimonia contrahunt, plerumque mortaliter peccant, & exinde puniri possunt.

8 Idem ex professo tuentur Rebell. de oblig. justit. part. 2. lib. 2. quest. 14. Sect. 1. B fil. Pont. lib. 2. cap. 1. n. 27. Joan. Valer. de differ. ut. for. verb. matrim. differ. 1. aliqui plures inter, quos Fagnan. super cap. tua, de despons. impuber., ubi egregiè rem examinat allegans concordantes precipue num. 13. & 14., & novissimè P. Alexander Politus à Santo Sigismundo scoliarum piarum Theologus in erudito tract. de patria in testamentis condendis potestate anno 1712. Florentiæ Typis impresso, lib. 1. cap. 3. 4. & seq. & lib. 2. per tot.

9 His addendi veniunt etiam mitioris doctrinæ auctores, qui etiamsi excusent ab omnino obligatione sequendi voluntatem Patris, hujus tamen consilium petere, nec contemnere filiosfamilias omninò teneri; alias mortaliter peccatores, unanimes affirmant. Ita antiquiores aliqui, quos congerit, & sequitur Sanchez loc. citat. Bonacin. de Sacram. Matrim. quest. 4. punct. 17. n. 25. Coninch. de Matrim. disp. 28. dub. 5. num. 52. conclus. 3. Perez. de Matrim. disput. 15. sect. 5. num. 6. Gaspar. Hurtad. eod. tract. disp. 6. difficult. 10. nu. 36. testans de communi sensu omnium Doctorum. Escobar. lib. 2. sect. 2. dec. 175. n. 724. in fine, Thomàs del Bene de immunit. par. 1. cap. 8. dub. 19. sect. 9. num. 34. Cotton. contr. 3. cap. 3. num. 93. Filuc. tract. 10. par. 1. cap. 4. nu. 130. Trullench. tom. 1. in precept. decal. lib. 4. cap. 1. dub. 2. n. 13

10 Et consentiunt Canonistæ Birbof. in collect. in onc. Trid. sess. 24. de refor. matrim. cap. 1. n. 2. in fine Gonzal. tellez. super. cap. tua de dispon. sanct. impuber. num. 12. Robert. König. Super. 4. decretal. tom. 2. tit. 1. §. 7. n. 47. Egregiè Gutierrez. tract. de matrim. cap. 79. num. 20. ibi: Auctores affirmant, & latè probant, peccare mortaliter filium matrimonium ineundo, estque omnium Theologorum Sententia, teneatur igitur sub culpa lethali consilium Parentum circa matrimonium petere.

Modernus Politus de Joriss. de magn. matrimon. Sacram. quest. 21. part. 8. num. 16. & 17. probabilissimè existimo, filios teneri sub culpa lethali consilium Parentum circa matrimonium

petere. Et. quia juri nature, quo Parentes in liberos funguntur, sub quorum potestate sunt, conforme est, ne citra Parentum consilium, aliquid de re tam gravi, ut est nuptiarum vinculum, à quo totum vitæ institutum pendet, filius deliberet.

11 Cæterum ad abundantiam potius, & ad vulgi hallucinationem diluendam tot. Doctorum asserta coacervavimus, Quid enim alia autoritate indigemus, cum autoritas suppetat irrefragabilis, vel Summorum Pontificum, vel Conciliorum tam Generalium, quam Provincialium, quibus constanter hujusmodi matrimonia illicita, ac detestabilia visa sunt? Ad hoc firmiter asserendum, abundè sufficeret vel unicum testimonium Sac. Concil. Tridentini aperte docentis Cap. 1. Sess. 24. de reform. matrim. ibi: Sancta Dei Ecclesia ex justissimis causis illa (matrimonia scilicet sine consensu Parentum contracta, quæ declarat irrita non esse) semper detestata est, atque prohibuit: Hoc enim decretum æquè improbat matrimonia clandestina, atque contracta, invidis Parentibus, inquit *Fagnan. super Cap. tu. de desponsat. Impub.*, & optimè animadvertit *Saur. in clavi reg. lib. 3. Cap. 5. nu. 12. ibi: Quia ut plurimum incommoda magna ex eo, quod filii matrimonium, inscius, ac invidis Parentibus, contrahant, merito Ecclesia hujusmodi matrimonia semper prohibuit, consentiunt Marchant. tom. 2. loco cit. quest. 4. Genet. Cap. 8. cit. quest. 4. & alii: Et legenti patet ad tenum: nec obscure innotuit. à Card. Pallavicin. in Hist. Conc. Trid. lib. 22. Cap. 4. num. 1. & 2.*

12 Ne tamen antiquiora contemnere videamur, vel pauca ex his attingere non pigebit: Abstinentur equidem à controvertenda, utiùm talia matrimonia aliquando ita rejecta fuerint, ut irrita redderentur, de qua in oppositas ex diametro sententias habentes agunt *Basil. Pont. de matrim. lib. 2. Cap. 1. §. 1. Fagnan. super Cap. tua cit. n. 20. & seqq. Jun. Cap. 3. cit. art. 1. concl. 2.* Alique tùm ex veteribus, tùm ex modernis Theologis, & Jurisperitis; verumtamen fateri oportet, ea, quæ adducuntur ad probandum, quod Ecclesia talia connubia irrita voluerit aliquando evidenter concludere, quod saltem, ut maximè illicita, vetuit, & improbat.

13 Itaque in Cap. aliter caus. 30. quest. 5. celebre illud Decretum legitur *Evaristo Pape* tributum: *Legitimum non sit coniugium, nisi & c. à Parentibus, & Propinquioribus sponsorum & c. aliter verò presumpta non coniugia, sed adulteria, vel contubernia, vel supra, aut fornicationes, potius quam legitima coniugia esse non dubitate: Et in Epistola, undè prækata verba transcripta sunt, additur sic à Patribus acceptum, & à Sanctis Apostolis, atque eorum Successoribus traditum invenimus; neque nos latet hanc Epistolam *Evaristo* suppositam non levibus argumentis ductos nostri sæculi criticos affirmare: nihilominus quicumque sit illius Auctor, saltem eruitur ex illa, qualis fue-*

rit de eo tempore Ecclesiæ disciplina, scilicet à nono sæculo æræ Christianæ: Quod & evidente evincitur ex altero contemporaneo teste, *Nicolao Primo Summo Pontifice* in responsa ad Consultat. Vulgar. Cap. 3. instruens enim eos super moribus Occidentalis Ecclesiæ in matrimoniis contrahendis: *federa quoque, inquit, consensu eorum, qui hæc contrahunt, & eorum, in quorum potestate sunt, celebrantur. Referunt in cap. nostrates caus. 30. quest. 5. Idem videtur tradere Urbanus Primus* reatus in cap. si verum caus. 3. quest. 2. ad dùm de matrimonio, invito utroque parente, affirmat: *Canonum, & legum autoritas talia sponsalia non approbat: clarius legitur in cap. videtur, qui matrim. accus. poss. (sive sit Cælestini 1. t. & ut arriat Gonzal. Tellez. in comment. super eodem cap. sive CLEMENTIS III., ut autumat Nualis ALEX. Theolog. moral. tom. 6. pag. mihi 527., & Juenin. loc. sup. cit.) ibi: laeo maxime Parentes recipiantur & c. qui enim melius recipi debent, quam illi, quorum est interesse & c. ita ut si non intersint, & consensum non adhibuerim secundum leges nullum fiat matrimonium. Consonant verba ALEXANDRI II. apud *Ironem Carnotensem 3. par. ubi de adolescente, qui juraverat, tæminam quandam fe ducturum in vxorem, affirmat Summus Pontifex, reum fuisse perjurii, idèd quia quod observare legaliter non potuit sine judicio Parentum, temerè jurare præsumpsit.**

14 Nec diversa fuit Ecclesiæ Orientalis observantia: Quia ex *Prothii* Nono Canone, qui nono currente sæculo fuit exaratus, & ex *Commentariis* super eodem editis à *Balsamone XII.* labente sæculo, & *XIII.* ineunte, perspicue apparet inibi prækata coniugia usque aded vetita fuisse, ut pro irritis haberentur, ut ex titulo 13. cap. 9.

15 Concilia Provincialia omnium Nationum in eandem sententiam abierunt.

16 In Gallis Concilium *Arelitanense quartum* celebratum anno 541. Canon 22. pronunciat, matrimonium contra voluntatem Parentum impie copulari, Labè ad ann. cit. tom. 5.

17 In Hispaniis *Toletanum tertium* can. 10. similis conditio de Virginibus, habeatur ne contra voluntatem Parentum, vel suam cogantur maritos accipere, apud Card. de Aguir ann. 589. num. 40.

18 In Germania Concilium *Coloniense habitum* anno 1536. in tom. 4. Concil. General. & Provincial. par. 7. cap. 43. optandum, ut tollantur clandestina matrimonia, quæ invidis Parentibus, ac propinquis, Veneris potius, quam Dei causa contrahuntur: Nam quanta ex his mala suboriantur, in aperto est: Interea verò si non irrita, prohibita saltem sint, & pœne Canonice, idest, excommunicationi contrahentes, & qui eis operantur consilio adjuverint, subjacent.

19 Item in Germania Synodus Provincialis *Moguntina congregata* anno 1549. in cit. tom. 4. Con-

Concil. Gener. & Provinc. cap. 37. volumus, liberos sedulo admoneri, ut divini præcepti memores velint in Parentum esse potestate, nec illis inficiis, aut invidis inire matrimonia præsumant.

20 Denique in Italia in constitutionibus Provinciae Mediolanensis ex decret. synodal. sex Provinc. Mediol. lib. 5. sub. tit. *Quæ ad Sacramentum matrimonii spectant num. 17.* sic legitur: si filii familiaris sint, hos Parochus valde cohortetur, ut Parentibus, in quorum potestate sunt, cum honorem tribuant, ut illis, ne inficiis eundem nedium invidis rem tanti momenti ineat (isdemque ferunt acta Eccles. Mediol. part. 4. Instruc. Matrim. tit. de Parochi diligent.) Ac ad indicandam necessitatem istud adimplendi, laudatur in margine Concilium Tridentinum cap. 1. sess. 24. ubi testatur semper aliter inita conjugia Ecclesiam improbare, ut supra innuebamus.

21 Hæc omnia profectò, ut fatetur Author Epistolæ Evaristo Pontifici suppositæ, à Patribus accepta sunt. Hi enim 4. Decalogi præcepto, quo naturalis lex exprimitur de Parentibus honorandis firmiter adhærentes, filios, illis invidis, matrimonio se jungentes perpetuò damnaverunt, sic Tertullianus lib. 2. ad uxorem cap. 9. nam nec in terris filii, sine consensu Parentum relictè, & jure nubunt S. LEO Magn. Epist. 62. ad Rustic. Narb. cap. 4. quæ in edit. Paris. est la 2. inquisit. 5. Paterno arbitrio Viris juncta carent culpa.

22 Sanctus Basilius in Epist. ad Amphilocho. 2. can. 42. quæ sine iis, qui habent potestatem, sunt Matrimonia, sunt fornicationes: nec ergo, vivente Patre, ii, qui conveniunt, sunt ab accusatione liberi.

23 Sanctus Ambrosius plures idem docet, at disertè in Epist. ad Sisinnium, quæ est 64. lib. 6. ibi. Commendat præfatum virum, quod filio pepercit qui ipso inconsulto uxorem acceperat. Veiùm filii culpam fatetur; & factum improbat malo enim, inquit, culpam patris: ipsa paterna offensio fuit: quoniam venturam in locum filie, tuo debuisti eligere judicio, cui fieres Pater; fecisti, quod b. mi Parentes, ut ignosceres, sed obsecratus; nam antequam rogaveris, non erat ignoscere, sed factum probare.

24 Rupertus Abbas tom. 1. lib. 7. super cap. 20. Genes. de Esau, quia uxorem duxerat contra præceptum Patris, ait: Aut tanquam insipiens, aut tanquam verè stultus fecit hoc Esau.

25 Rursum his, ac cæteris Patribus prævit Apostolus tùm generalitèr admonens de obedientia, quam filii tenentur parentibus præstare ad Ephes. 6. vers. 1. filii, obedite Parentibus vestris &c. honora Patrem tuum, & Matrem tuam, quod est mandatum primum in promissione. Et ad Colos. cap. 3. vers. 9. filii, obedite Parentibus per omnia; Tùm ubi docet Parentum munus esse filiis de nuptiis providere prima Corinth. cap. 7. vers. 11. igitur qui matrimonio jungit Virginem suam, bene facit, & qui non jungit, melius facit. Quod & ex veteri testamento luculentè confirmant Card. Bellarmin. lib. 1. de matrim. cap. 18. Natalis Alex. tom. 6. Theolog. moral. pag. mihi 535, aliique Theologi passim alla-

tis exemplis filiorum, qui Parentum mandatum ad matrimonium contrahenda exequi curaverunt, ut de Isaac, Jacob, & Rebecca habetur cap. 24. & 28. Genes. vel qui renuentibus abstinerit, donec ipsorum consensum impetrent, ut de Sampsonè narratur, Judic. cap. 14. Item quia præcepta Domini de filiorum nuptiis, nunquam filiis, semper verò Parentibus proposita fuere Exod. 34. De uterom: 7. & apertissimè Jerem. 29. date filiis vestris uxores, & filias vestras date viris; Et Eccl. cap. 7. vers. 4. trade filiam, & grande opus feceris, & viro servato da illam.

26 Nec audiendi sunt nonnulli, qui tot authoritatis momenti satis ibi videntur elusisse, cum severa fronte pronunciant, intelligenda esse de honestate ac decencia: secus verò de necessitate, & obligatione, præcipuè ad vitandam læthalem culpam.

27 Etenim nihil absurdius dici potest, ac à veritatis sensu magis alienum, quam quoddam abusus, quem semper Ecclesia detestata fuit, & prohibuit, quem culpabilem stultitiam Patres affirmant, quem adulterii, & fornicationis romine audivimus appellari, quem impiè prædicari, ac Decalogi præcepto repugnantem tot Concilia Provincialia pronunciant, ac sub anathematis pœna vetant: Quòd, inquam, tam detestabilis corruptela hoc dumtaxat mali præferat, ut tantisper decentiam minuat, & obsecret honestatem; optimè ad rem nostram Fagnan. super cap. tuam. 23. in fin. de spons. Impub. ibi. Constat, ea conjugia adeò esse sacris Canonibus invisæ, & exosa, ut appellentur adulteria, fornicationes, & supra; unde cum tam Ecclesia, quam civilis politia tantoperè ab illis abhorreant, non videtur annuendum, ut filia inire possit matrimonium, cui Pater expressè, & ex legitima causa contradicit: Judicet proindè unusquisque, cui veritas potius, quam indulgentia (ne dicam laxitas) aridet, utrùm hæc omnia nil amplius importent, quam decentiam operis, & honestatem.

28 Ad hæc cum meminerimus Civilis Politicæ licet quoque ex illa ad rem nostram efficacitèr argumentari: nam non minus leges Imperiales communes, quam Municipales Regnorum. ac Rerumpublicarum, præfata connubia profligare totis viribus contendunt, & damnant, naturali juri adversantia, Reipublicæ tranquillitati noxia, ingratitude, ac libidinose licentiæ sætus, aliorumquè quamplurimum malorum perniciosas causas.

29 Jus sane Casareum nuptias, in quibus Parentum consensu desideratur irritas decernere communis est Theologorum, ac Jurisperitorum Sententia, quam comprobant aperti Textus in princip. Instit. de nup. ibi: si filii familias sint, Consensum habeant Parentum, quorum sunt in potestate; Nam hoc fieri debere, & civilis, & naturalis ratio suadet, & infra: si adversus ea, quæ diximus, aliqui coierint, nec vir, nec uxor, nec nuptiæ, nec Matrimonium, nec dōs intelligitur. Et similia habentur in l. nuptiæ la 2.

la 2. & leg. filiusfamilias ff. de rit. nat. leg. si
 ut proponis leg. nec filium, leg. in conjunctione
 Cod. de nup. Quidquid sentiant Cujacius, & Dio-
 nyssius Gotii, red. in nos. ad leg. filius ff. de rit.
 nup. & post ipsos Gonzalez. Teitez super cap.
 una, de despons. impuber. num. 8. Has utique le-
 gis jure Canonico correctas esse, non dubita-
 ges jure Canonico habetur in cap tua de Spon-
 sal; & cap. cum Causa de raptoribus, & aliis: cla-
 rissimè verò in Concilio Tridentino sess. 24. de
 Matrim. cap. 1. At incitari nemo potest, ex illis
 formitas naturali lumine deprehenditur, ut
 optime expendit Fagnan. super cap. una, de des-
 pons. Impub. nu. 17. ibi: unde tamen patet, quam
 sint adversa communi bono, & Republica tran-
 quillitati concubia inita venientibus Parentibus:
 Et similiter arguit Card. Paleot. in tract. de
 noth. cap. 8. reflectens ad textum relat. Ex
 princ. tit. de nupt. Instit. his verbis: adde, quòd
 lex dixit, non civili tantum, sed naturali jure hoc
 institutum fuisse, ut Patris consensus in nuptiis
 procederet, quæ verba arguunt omnino in con-
 trarium vix aliquid posse decerni.

30 Utcumque verò hæc se habeant, incomperto
 est, Civiles leges passi n sub gravissimis pœnis
 ista concubia prohibere, maxime sub pœna
 exheredationis sic in Jure Casareo in auth. ut
 cum de appell. cognosc. §. si alicui. Pro Regno
 cum de appell. cognosc. §. si alicui. Pro Regno
 Castellæ in l. 49. Tauri, de qua latè Gutier lib. 2.
 Castellæ Canon. quest. 1. per tot. Pro Lusitania
 quest. Canon. quest. 1. per tot. 88. num. 1. de quo
 in jure illius Regni lib. 4. tit. 88. num. 9. ex lege
 disputat Fragos. par. 1. de Regum Reip. Christi.
 lib. 2. disput. 4. §. 2. præcipuè n. 289. Pro Regno
 Neapolis idem. deducit post alios Donat. Ant.
 de Marin. tom. 2. lib. 2. cap. 132. num. 9. ex lege
 Regis Rogerii, quæ habetur in Constit. Sanc-
 tius sub tit. de Matrim. contrahen. Pro Catalo-
 niæ Principatu eadem pœna in viridi obser-
 vantia Principatu eadem pœna in viridi obser-
 vantia semper fuisse pluribus citatis refert
 Font. incl. in decis. Senat. Carbal. dec. 346. n. 1. &
 2. Pro Ditione Regis Galliarum satis nota sunt
 Statuta, Edicta, & Consuetudines, quibus Ma-
 trimonia hujus generis rigidissimè puniuntur,
 de quibus latè Natalis Alex. Joan. Cabassutius,
 Gaspar Juenin. locis supra citatis Pro Ducatu
 Mediolanensi latè Calvin. de acquit. lib. 2. cap. 168.
 num. 63. & seq.

31 De his protectio, ac similibus sæcularium
 Principum Sanctionibus gravissima est con-
 troverfia, an censeri debeant Jure Canonico
 abrogata; affirmantibus Sanchez de matr.
 lib. 4. disput. 25. aliisque quos congerit Thom.
 del Bene par. 1. de Immunit. cap. 8. dub. 19. sect. 3.
 negantibus verò Gutierrez lib. 2. Canon. quest.
 quest. 1. per tot. & aliis pluribus congestis per
 Fragos. par. 1. de Republ. Eccl. lib. 2. disp. 4. nu. 83.
 & lato calamo per supracit. P. Alex. a S. SIGIS-
 MVNDO Scholarum Piarum in recenti tract. de
 Patria in testamentis condendis potestate, lib. 1.
 & 2. per tot. Ita ut hanc rem esse ingenuè
 fateatur Fagnan. super Cap. Tua cit. n. 18. & 19.
 nihilominus intentum nostrum ex præfatis
 legibus efficaciter concluditur: Quòd nem-

pe omnium gentium, Legislatorum, ac Prin-
 cipum judicio conjugia inita, Parentibus in-
 scius, vel reuenticibus, enorme crimen contra
 reverentiam ipsius debitam censentur, idè-
 que sub gravissimis pœnis prohibenda; Quo
 argumento acriter utebatur Ledesma de ma-
 trim. ad tertiam partem q. 47. art. 6. ibi: Omnes
 nationes, quamvis barbare, desistantur eos, qui
 contrahunt matrimonium sine voluntate Paren-
 tum, & existant, esse irreverentiam gravissi-
 man: ergo &c. in frd §. In hac difficultate,
 cum contrahere matrimonium contra voluntatem
 Parentum sit peccatum contra legem naturæ, &
 pacis perjurativum, justum est, ut publi-
 ca auctoritate puniatur. Denique addit ex Soto
 peccatum hoc esse irreverentiæ, & impietatis,
 quod committitur contra Parentes.

32 His tãn perspicuis auctoritatibus, & ra-
 tionum momentis nihil addendum super-
 est, nisi, ut speciosum, sed verè inanem,
 ac frivolum libertatis prætextum, quo se tue-
 ri omnino blandiuntur, diluamus. Inquunt
 enim, omnia Jura in contrahendis concubiis
 omnimodam exquirunt libertatem, ita ut
 unusquisque suo, non alieno arbitrio ad perpetu-
 am servitutem valeat obligari, ut dicitur
 S. Thom. in 4. distinct. 29. qu. 2. art. 4. Ac idèd
 nihil lapsus Canonico Jure sancimus, seu potius
 declaratum, quàm quod Parentes, nequeant
 justè filios adgere ad matrimonium ineun-
 dum Cap. Tua, de despons. Impub. Cap. de Nepis
 31. quest. 2. Vel quòd dùm agitur de matrimo-
 nio, contrahentium dumtaxat consensum,
 non aliorum oporteat expectare, Cap. Suffi-
 ciat 27. quest. 2. Propetere quolibet pœna
 etiam conventionalis neòdum in matrimoniis,
 verum etiam in Sponsalibus, quia libertatem
 non nihil omnium, ab Ecclesia improbatum,
 Cap. Gemma de Sponsal. Quibus innixi frequens
 est Canonistarum Conclusio, quod de Jure
 Canonico, dummodò matrimonium fiat cum
 Ecclesiæ solemnitatibus, liberum sit filiis, ac
 filiabus sine consensu Patris uxorem ducere,
 vel nubere, de quo latè Covar. 2. 1. tit. de matrim.
 part. 2. cap. 3. §. 8. n. 5. allegans concordantes.

33 Veruntamen in sensu veritatis loquendo,
 à firmata Conclusionè non est discenden-
 dum, & confidenter asserimus frustra liber-
 tatis honestum nomen velandæ turpitudini obten-
 di, ut azebat Augustinus tom. 7. lib. 2. de nupt.
 cap. 15. fateatur & nos, ad matrimonium
 non solum consensum, sed etiam consensum li-
 berrimum contrahentium exigì, ut loquitur
 Emin. Bellarm. 2. 2. contrav. de matrim. lib. 1. c. 19.
 Huic tamen libertati duo repugnant: Vnum
 videlicet, si Pater filium omnino dissentien-
 tem, & invitum cogat vivere cum aliqua.
 Alterum, si metu mortis, aut alio cadente in
 constantem virum cogat, ut consentiat: se-
 cus verò, tertium nempè, si filium ad assentien-
 dam inducat auctoritate paterna imprando,
 quando reverà filio id conducit, ita ut secundum
 reitã rationem dissentire non possit, & hoc
 Patri licet, & filius obedire tenetur. Licet
 gms

anim hoc fit suo modo cogere, & metum incutere mortis aeterna, non tamen propterea Matrimonium diceretur coactum: Namque si nectus Gehennæ à Deo incussus his, qui inordinatè Matrimonio se jungere præsumunt, libertati ad illud requisitæ officeret; Vel de libertate actum esset, vel valedicendum tot præceptis Juris tam naturalis, & Divini, quam Ecclesiastici, quibus homines ab illicitis, licet validis nuptiis absterrentur. His, qui Sponsalia cum alia contraxerunt, vel voto castitatis adstringuntur naturali jure, cautum est, rē aliam, vel nē ullam Vxorem ducant; Ducunt tamen validè, consequenter liberè, sed lethali ter peccant, & Rei sunt Gehennæ. Jure Canonico quot impedimenta non dirimentia constituta fuerint: Quot adhuc vigent in Ecclesia? Qui aliquo ex illis contempto, contrahit, an non graviter peccat? Nunquid tamen non liberè contrahit?

34 Nulla lex enim, nullum præceptum eò, quòd obliget ad sui observantiam sub gravi culpa, ac sub pœna aeternæ damnationis libertatem tollit, si vè minuit: Aliter peccatum nullum, nullus Reus erit. Est optimum simile, inquit Ledesma, quæst. 47. cit. art. 6. in resp. ad confirm. nam amor debet esse maximè voluntarius, ac liber, ut constat: Tamen ex hoc quod homo ex charitate tenetur Deum diligere, non sequitur, quod actus dilectionis non sit voluntarius.

35 Quod egregiè confirmatur ex S. THOMA perperam omnimodè in contrarium allegato: Nam Sanctus Doctor. 2. 2. quæst. 104. artic. 5. in Corp. & in 4. sentent. distinkt. 29. art. 4. unicè inquit: An filius præcepto Patris possit compelli ad Matrimonium? & resolvit negativè, quia scilicet liber est, ut maneat celebs, nec se subjiciat perpetuè, quæ ex matrimonio inducitur, servituti, ut in secunda 2. loc. cit. ibi: Non tenentur filii Parentibus obelive de Matrimonio contrahendo, vel de virginitate servanda, & in 4. (loco etiam citato) Pater non potest cogere filium ad Matrimonium: nunquam autem somnivit Angelicus Doctor asserere, quòd, si filius statuat uxorem ducere, liceat ei eligere illam, quam Pater prohibet rationabili causa ductus, ut optime animadvertit Magal. in 1. 2. part. lib. 2. cap. 23. num. 61. Quin & oppositum expressè videtur docere art. 4. cit. dù n affirmat, etiam ad simpliciter contrahendum teneri aliquandò filium ex necessitate confurgente ab illa causa, qua Pater movetur ad nuptias imprandas, ex quo perneceffe consequitur, quòd ex obligatione sub gravi culpa etiam ad simpliciter contrahendum libertas requisita ad Matrimonium non lædatur.

36 Minus urgent quæ ex Sacris Canonibus opponuntur; nunquam enim Ecclesia filiorum fovet impudentiam factam tactam libertatem circa Matrimonia firmiter asseruit: At non minus reverentiam Parentibus debitam fatagit observari. Eximiè de hoc puncto

Eminentissimus Card. Paleot. in tract. de Noth. cap. 8. circa med. inquit: Sed quis unquam contrarium statuit? Et pergit singulos Canones expendendo, qui in contrarium allegantur: Nobis satis erit animadvertere, quòd nunquam est legere neque in Conciliis, neque in Pontificum decretis, licere filiis, infcis, vel invitis Parentibus, Matrimonium inire: Quæque ex his objiciuntur, nihil minus sonare, quàm hujusmodi detestabilem licentiam. Immodò, & Parentum voluntati nimis videntur Sacri Canones deferre, ut in Cap. Tua de desponsat. Impub. dicitur de filio, pro quo nondum adulto, Pater contraxerat Sponsalia, postquam venerit ad perfectam ætatem omninò tenetur adimplere: Quæ verba omnimodam necessitatem inducunt, ut ait Gonzal. Tellez in Comment. cit. cap. nu. 6. deducens tunc eam fuisse Ecclesiasticam Disciplinam, & convincit Textui contrariam esse quamlibet aliam interpretationem.

37 Ad Textum in Cap. Sufficiant, faciliè respondent Gonzal. Tellez loc. cit. nu. 4. & Paleot. de Noth. cap. 8. num. 10. quibus prævit Gloss. in eodem Cap. ibi: Dicitio solus non excludit consensum Parentum quinimò subdit Gonzal. verba illa secundum legem Patris consensum includunt, quem Legislatores summopere desiderant, Et plura ad hoc exempla congerit ex utroque Jure Paleot loc. cit. Facilius tamen respondent Theologi dicentes tam in citat. Cap. quàm in aliis, si quæ sunt, uoi innuitur, quòd solus sufficit consensus contrahentium, sermonem esse de requisitis ad hoc, ut nuptiæ validè, non verò ut licitè contrahantur; quòd manifestè eruitur, ex verbis subsequentiibus ejusdem Text. ibi: Qui consensus in nuptiis solus defuerit, cetera omnia frustrantur, & infinnat Gloss. ibi: Dicitur, solus eorum consensus est Causa effectiva Matrimonii.

38 Magis distat à dubio nostro casus, de quo in Cap. de Neptis 3. qu. 2. Rex enim Aragonum invitus, ac coactus filiam cuidam militi desponsaverat, deinde petit à Summo Pontifice, an possit, & deberet servare promissum, qui respondit; Si filia virum illum omninò renuit, & in ea voluntatis autoritate persistit, & Viro illo prois se denegat nuptiarum, nequaquam ex eiusdem viri cogas conjugio sociari: jam ex his quomodo deducatur licere filie nubere, Patre infcio, vel invito, percipere non valemus: Matrimonium fuisse cerè irritum, quia unus consensus omninò prorsus deficiebat; nequibat igitur Pater filiam tradere fornicatori, non marito; nequibat urgere, ut cohabitaret Viro, in quem non consentiebat; nequibat metu cogere, ut consentiret. Quis unquam in dubium revocavit? Poterat ergò Virgo licitè, spretis Parentibus, nubere alteri? Vim hujus consequentiæ non videmus.

39 Postremò non obstat dispositio Cap. Gemma de Sponfal. Rejiciuntur enim ex illo pœnæ in Sponsalibus appositæ, ut contrariè

libertati ad Matrimonium requisitæ. Idèd tamen, ut annotavit *Gonzal. Tellez super eod. cap. nu. 4.* Quia à Sponsalibus plures iuræ causæ discedere permittunt, proinde si apponatur pœna; is, cui aliqua ex præfatis Causis jus tribuit resciliendi, injustè metu pœnæ discedere prohiberetur: Utrum verò pœna licitè statuatur saltem contra injustè resilientem, non levis est inter Doctores controversia; Adhuc tamen inhærendo sententiæ negativæ, subsistit ratio adducta; quia non semel, & qui justam Causam habet recedendi ob diffultatem probandi illam, metu pœnæ injustè compelleretur, ut contraheret. Cæterùm in eo *Cap.* non rejicitur omnis pœna, sed tantùm conventionalis, in suo robore permanentibus pœnis, & remediis in Jure Statutis contra eos, qui nulla urgente iustà Causâ, fidem in Sponsalibus datam prodere non verentur. Quare frustra arguitur ex hoc *Textu.* ad excludendum omnem obligationem contrahendi Matrimonium, cùm adversantem libertati: Nam ratio excludendi pœnas conventionales optimè assignatur à *Barbosi in Collect. ad eundem Text. nu. 9.* & attingitur à *Gonzal. Ibidem num. 5. circa fin. quia pœnis, & remediis à Jure Statutis contenti esse debemus.*

40 Nullum itaque ex præfato *Textu* contra positam resolutionem suppetit argumentum. Imò potius vel ex eo validè confirmatur; Casus enim erat; quod promissa fuerat pœna, si Matrimonium ex culpa alicujus ex Parentibus secutum non esset: Et Pontifex respondit, pœnam peti non posse, ut egregiè adnotavit *Gonzal. hic nu. 4. circa med.* Itaque maximum Parentum auctoritati favet hoc decretum, dùm à statuta pœna eos liberat, quamvis eorum culpa Matrimonium jam promissum non sequatur.

41 Usque modo dicta pro asserenda veritate tot, tantorumque Theologorum, & Canonici Juris Interpretum, calculo confirmata, quòd, scilicet, Filiisfamilias, filiaque, incisci, vel invitis Parentibus, Matrimonium ineutes lethaliter peccent, satis abundè sufficere videntur. Verùm enim verò non diffitemur, justas aliquando subesse Causas, quibus se valeant excusare filii, si Parentum voluntati, qua fas est modestè refragantur. Utinàm Parentes ipsi multòties clam ducendi Uxorem, vel iis omninò invisam sua avaritia, ac asperitate, occasione filii non præberent. Vtique non est hic locus singulas enumerandi; Præcipuas tamen, quas Doctores profertur, attingere non abs re erit. Dux innuit *Emmentissimus Bellarm. to. 2. contro. lib. 1. de Matr. cap. 19.* Primò, scilicet, si Pater injustè prohibeat filium à Conjugio: Secundò, si Causa majoris dotis nonnisi indignam mulierem, vel hæreticam ei dare velit, alias addit *Guzierrez de Matr. cap. 79. nu. 19.* Tertiò, si Pater velit; filium ducere Uxorem ægram, imprudentem, aut durioris conditionis, cum qua probabiliter credat filius fore, ut pacem

non habeat. Quartò quando filius à Parentibus plus justo opprimeretur. Quintò, *Ex Genet. tom. 5. Theol. mor. tract. 9. cap. 8. quæst. 1.* Si Pater procul distet, nec filius absque gravi incommodo illum valeat admonere, & aliundè locum habeat credendi, Patrem liberè consensurum, si sciret; Sextò si Pater idèd prohibeat, quia vult, filium, hanc, vel illam ducere contra ejus inclinationem, & non obstantibus gravibus Causis, quibus movetur filius ad hujusmodi Matrimonium minimè ineundum.

42. Hisce sanè Causis, ac aliis æqualis ponderis, aliquando filios evadere lethalem culpam non abnuimus; Dummodò tamen indignas nuptias cum familiæ dedecore, ac Parentum injuria contrahere non præsumant; Quod in responsione ad alterum dubium pergitur explicare.

DUBIUM II.

Quid præcipuè sentiendum sit, si Filii contrahant, invitis Parentibus, cum persona indigna?

43 **J**AM ad faciliora descendimus -- Cessat enim in hoc puncto, siqua in præcedenti occurrebat difficultas, & deficit Adversarius, quippè cùm tam manifesta in hujusmodi Matrimonii apparet turpitudine, ut de hac una falsum agnoscatur effectum illud: *Non deformitas sine amatores;* nec supervacaneum censi debet ejus dubii peculiaris discussio, ut potè ejus solutio ex cumulatis pro resolutione præcedentis dubii manifestissimè consequatur: Namque hæc sunt præcipuè connubia, quæ negotium facessunt, quaque evitare, vel maximè Parentum, Reipublicæ, necnon Ecclesiasticæ inter est Disciplinæ. Itaque

44 Respondendum, ut omninò certum, *Filios, qui contrahunt cum persona indigna, multò fieriam gravissimè peccare.*
45 Sic respondent *Theologi* omnes, etiam illi qui in opinando, vel mitissimam viam affectare consueverunt: Item & ii pauci, qui videntur nimium favere filiorum circa Matrimonium libertati. Unanimes hanc subdunt limitationem *dummodò non indignè contrahant, si tamen nuptia non sunt indigna,* scilicet, quia ad has nullimodè pertingit assertæ libertatis arbitrium. Porrò operæ pretium existimamus ipsorum testimonia proferre, ut sit omnibus persuasum, quatenus non proprio sensu ducti, sed summa autoritate compulsi ad propositam resolutionem statuendam descendimus.

46 Sufficeret quidem nobis, vel unicum testimonium *Theologorum Collegii Salmanticensis,* qui præ aliis conantur filiorum extollere libertatem, adhuc tamen sincerè testantur, *to. 2. Theol. moral. tract. 9. cap. 6. punct. 2. n. 19.* his verbis: *similiter certum est apud omnes peccare mortaliter filios, qui cum indigna nubent*
sum

cum dedecore familie; Sed ne liberum cuiquam sit nobis, vel ipsis fidem non præstare, subditi nonnullas, & has præcipuas auctoritates.

47 S. BONAVENTURA Ecclesiæ Cardinalis, & Doctor in 4. Sententiarum to. 5. distinet. 19. quest. 3. art. 1. in conclus. vers. resp. ad arg. Ubi videtur filius favere, dum asserit, non posse Patrem cogere filium, ut contrahat cum hac, vel illa, sed addit duas limitationes, quæ firmiter evidenter nostram responsonem, ait enim: non potest Pater ad contrahendum cum hac obligare, nisi Charitas, aut rationalis Causa eum liget, & subdit: Ut charitas verò ligat, quando Pater prohibet filio, ne contrahat cum muliere mala. Item ex altero Capite assignato à S. DOCTORE, idest, Causa rationali, idem apertè concluditur de nuptiis, quæ alio quovis titulo judicantur indignæ.

48 Franciscus Toletus etiam Sacra Romane Ecclesiæ Cardinalis lib. 5. infruct. Sacerd. cap. 1. num. 6. Rursus ducere Uxorem indignam contra voluntatem Patris peccatum mortale est.

Cardinal. Lauræa in 4. Sententiarum tom. 3. disp. 17. artic. 6. num. 89. asserit, filium teneri sub culpa mortali ad standum consilio, & consensui Patris, cum iniurus est Matrimonium, ex quo dedecus familia Patris exoriri possit.

D. castillo de Matrim. to. 3. disp. 4. Dub. 17. n. 176. si sit periculum mundi Matrimonium indignum genere, & familia, & sanguine contrahentis, poterit id aliquando censeri grave peccatum, si cuncti, & quando iniure Matrimonium, cuius onera præ nimia egestate sustinere non possunt.

Marcus Serius de 4. Decalogi præcept. disp. 4. difficultat. 1. quest. 3. n. 6. Peccatum mortale erit contrahere Matrimonium absque Patris consensu, si contra Patris voluntatem contrahat cum aliqua indigna, scilicet, cum aliqua infra statum suum notabiliter, quia sit Parentibus injuria, & dehonoriatur familia.

Bassens in Flor. Theol. verb. filius num. 5 filius peccat mortaliter, si contra voluntatem Patris contrahat cum aliqua indigna, idest, cum aliqua infra statum suum notabiliter.

Duardus super Cap. Omnis utriusque sexus tom. 2. disp. 21. sect. 1. nu. 46. Peccant liberi contra consensum Parentum ducentes Uxorem notabiliter disparem respectu eorum conditionis, & status, quia contra familie obnubilationem ejusmodi Matrimonia contrahere non possunt.

Reginaldus in prax. for. parit. to. 2. lib. 20. c. sect. 3. nu. 18. Sufficit notasse tres casus, in quibus notabiliter peccat filius uxorem ducens, invito Patre. Primus enim, quando contra Patris præceptum accipit uxorem minime dignam in notabilis ignominiam suæ familie.

Sayrus in clav. Reg. lib. 7. cap. 5. num. 12. In duobus casibus mortale peccatum erit, si filius voluntatem Patris non sequatur. Primus est, si contra voluntatem Patris contrahant cum indigna, idest, cum aliqua infra statum suum notabiliter, sic enim dehonoriatur familia Patris.

Gesualdus de Bonon. tom. 3. tract. 10. cap. 1. n. 18.

Tom. I.

Verum tamen est, quod non debet filius contra voluntatem Parentum ducere uxorem indignam talis Conjugii.

Bossius de contract. Matrim. cap. 11. §. 8. nu. 87. limitandum autem, si filius, vel filia contrahat cum persona turpi, vel notabiliter indigna, scilicet, notabiliter infra statum suum, quia Parentibus affertur dedecus, & tota familia dehonoriatur &c. ac proinde talia Matrimonia indigna contrahentes peccant mortaliter.

Mezger. to. 4. Theol. tract. 19. disp. 54. artic. 2. §. 2. num. 12. filii familias possunt graviter peccare, si contra voluntatem Parentum contrahant, præsertim cum personis sua conditione indignis, cum generis, & sanguinis contumelia.

Azorius part. 2. lib. 2. cap. 2. quest. 6. convenit inter Doctores, filios facultatem liberam habere nuptias contrahendi, quod tunc locum habet, cum filius non ducit in uxorem feminam vilem, & abjectam.

Petrus à S. JOSEPH in Summ. de 4. Decal. præcept. artic. 2. Certè si filius vult nubere, debet ducere dignam, quam Parentes illi proponunt, nec dubitantum est, quin notabiliter peccat, si eam respuit, ut nubat indignæ, cum tunc duplicem injuriam gravem Parentibus irroget.

Adam Opatovius de sacram. tract. de Matrim. disp. 2. quest. 18. n. 159. ibi affirmat, non licere filiis, Parentibus invitis, Matrimonio se jungere: & subdit: Dices, quod filius, & filia habent Jus ad contrahendum: Respondeo, illos habere, sed non contrahendum indignè, & cum peccato &c. E contra Pater habet Jus Civium ex quarto Decalogi præcepto, ne ignominia à filiis officiat, quod accidit in Matrimonio indignè contrahendo.

P. Bruno Nuessen Ordin. Minor. in absolutissima Poliantea Theologo-Morali Canonica disput. de Matrim. quest. 1. resolut. 3. Velut certum, Prolem non posse absque peccato mortali, inconsultis, & invitis Parentibus, iniure Matrimonium cum dedecore familie, cum verò simili prævisione scandalorum, periculorum, mimicitiarum, perniciosarum rixarum, discordiarum inter familias consanguineas &c. ita communissimè Doctores, ratio est, quia ex charitate illa mala evitare tenetur.

Giribaldus de Sacram. tom. 1. par. 2. tract. 10. cap. 5. dub. 6. num. 35. ibi: Convenient tertio, peccare mortaliter filios nubentes, insciti, & invitis Parentibus, si ducant indignam cum magno dedecore, & ignominia familia, si ex tali Matrimonio grandia mala sequi posse timeatur, si immincant scandala, pericula, inimicitia, amissio bonorum, perniciose discordie, prout notam Averfa, Sanchez, Gutier., Bossius, Palaus, alique communiter.

49 Idem denique sentiunt, & alii omnes, qui libertati filiorum ultra Jus tributentes, agnoscunt tamen illorum obligationem sub culpa mortali saltem ad consilium Parentum exquirendum, quos in precedenti resolutione cummulavimus. Etenim unanimi consensu asserunt, quòd dum agitur de non contrahendo cum

cum indigna, non satis sit consilium audire, sed Parentum voluntati sit prorsus obtemperandum.

50 Imò subtiliter, & omninò veritatem assequens, animadvertit *Raphael Aversa de Sacram. Matrim. quest. 3. sect. 7. vers. Bene tamen in præfatis Matrimonis neque consensum Parentum sufficere, quin & ipsos Parentes peccare, si consentiant, quia, nimis ùn, per indignas nuptias alii consanguinei, & de familia afficiuntur ignominia, ibi: Si inirent indignum aliquod Matrimonium cum notabili dedecore, & ignominia familiae, quamvis cum consensu Parentum, peccarent adhuc filii contrahendo, & Parentes consentiendo, quando Matrimonium esset cum dedecore aliorum de familia.*

51 Neque à sententia communissima, Theologorum consensu approbata, dissident Canonista, Teste *Fagnan. super Cap. Tua de deponat. Inpub. n. 15.* ubi affirmat, dubium non admittit, quod filii peccent mortaliter, si Parentibus non obediunt contrahendo minùs dignè, ibi: *Quod absque dubio procedit, saltem cum Pater moveatur familia inequalitate, vel alia iusta de Causis; Pro quo post Gaspar. de Cal. dicitur, & Card. citat. Propos. super eod. Cap. Tua n. 5. der. & Card. citat. Propos. super eod. Cap. Tua n. 5. der. & Alex. de Navo num. 6. optime Navarrus in Summ. cap. 14 nu. 15. Peccat filius, qui & c. vel contra præceptum paternum se minime dignam uxorem ducit.*

Pirhingus in Jus Canon. to. 4. tit. 1. de Sponsal. sect. 3. §. 4. nu. 92. Verum tamen negari non potest, quin peccent liberi, si absque iusta Causa sine consensu Parentum Matrimonium contrahant; Imò propter extrinsecas Causas, seu inconvenièntias occurrentes regulariter non possunt Liberi licite Matrimonium inire sine consensu Parentum, ut quia Parentes gravem Causam habent impediendi Matrimonium Liberorum, quia v. g. Volunt Matrimonium inire cum persona inequali, vel infamisi non sine dedecore Familiae.

52 His addendi meritò veniunt alij Canonista, qui agnoscetes gravem injuriam per indignas nuptias Parentibus illatam, eos absolvent ab obligatione dotandi filiam indignè nuptam, nempe *Petrus Ancaranus in Cap. Tua citat. m. 6. & alii collecti per Fagnan. loc. citat. num. 19.*

Quod tandem fateri compellitur *Covar. par. 2. de Matrim. cap. 3. §. 8. num. 7. vers. Hac omnia. Hic inquam, accerrimus Aflertor libertatis filiorum in Matrimoniis contrahendis, sic tandem concludit; Hæc omnia cessant, quando filii nuptis indigno, ac ignominioso Viro; Non enim compellendus est Pater, affectus injuria, & ignominia, et dotem dare, quod receptum est, communiter, & congerit concordantes.*

53 Et fuit sententia *Rot. coram Burati. to. 1. decisi. 498.* quæ est magistralis, & sæpius sequuta est, ut dissertè demonstrat *Card. de Luc. disc. 1. de dot. per tot & disc. 142. nu. 16. & seqq.* Vtique ab istis non disjunctur, an, & quare peccatum committant filii in Foro Conscientiæ, verùm satis aperiunt proprium sensum;

dum affirmant, eos gravi injuria Parentes afficere, ideòque puniendos, quodque eorum Matrimonium sit actus culpofus, parùm honestus, mali exempli, ac Reipublice perjudicialis, prout ex aliorum etiam sententia *Card. de Luc. cit. disc. 1. num. 19.* apertè insinuans sic contrahentes læthalis culpæ, secundùm pleròque reos existimari; quemadmodùm, & hunc sensum expressè, & novissimè patefecit eadem *Rota in Vienien. prætorum Sponsalium 12. Januarii 1705. §. Nec præmissa coram R. P. D. Kaunitz, ibi: Licet consensus Parentum non sit necessarius ad validitatem, sed solum requiratur de honestate, cum tamen filius, vel filia contrahentes Matrimonium contra placitum Parentum, peccent mortaliter, gravique injuria Parentes afficiant & c. non potest quis cogi ad nubendum contra reverentiam debitam Patri, & induci ad peccatum lethale inobedièntia.*

54 Neque cæco ductu in hanc descendit sententiam tam ingens utriusque Fori Doctorum caterva, sed urget ipsos ratio pietatis, justitiæ, & charitatis, qua nemini licet dehonorare Parentes, Proximo ignominiam afferre, atque suo scandalo, odium, inimicitiam maxime inter domesticos viam aperire.

55. Et primò quidem præceptum æquè naturale ac Divinum de cultu exhibendo iis, qui nos genuerunt, etsi videatur affirmativum, quatenus dicit, *honora Patrem;* continet nihilominus præceptum negativum de illis nunquam dehonorandis, cujus transgressi inter gravissima crimina annumeranda venit; ut post antiquiores affirmat *Duard. super Cap. Omnis utriusque sexus disput. 21. citat. sect. 1. nu. 31. Marchan. in Tribun. Sacram. to. 2. tract. 5. tit. 1. quest. 1. in princ.* Et alii passim; eo nimirum prohibetur quælibet injuria, irrisio, contristatio, odium, & similia, itaut quæ levis adversus alios offensio conferetur, gravissimum crimen impetatis evadat, ut unanimi Theologorum, ac Causistarum sententia fertur, graviter contra hoc præceptum peccare siltum, qui vel leviter Parentem percutit, imò si vix manum elevet in signum percutiendi; qui illi detrahit etiam in absentia; Item qui Parentes torvo intuetur oculo, aut aspectu alloquitur, si eos afficiat tristitia; quantumvis opus, ex quo contristatur aliàs malum non sit, dummodò eorum tristitia prævitia fuerit; In his, cæterisque casibus, quòd filii mortaliter peccent, nemo inficiatur, ut tradunt *Bonacc. tom. 2. in 4. Decal. præcept. disput. 6. quest. 1. sic punct. 2. num. 3. Navarr. Manual. Confessar. cap. 14. à num. 11. Sayr. in Clav. Reg. lib. 7. cap. 5. num. 8. Cajetan. in sum. tit. filius potest. verb. filii peccata;* optimè *Marchan. loc. cit. ubi singula perspicuis Sacr. Scripturae verbis confirmat; Vix enim erit invenire præceptum aliud tam frequenter, ac istud in sacris Literis inculcatum, torque variis modis significatum Eccles. 3. In opere, & sermone; Non contristes eum in vita illius, Deuter. 27. Maledictus qui non*

honorat Patrem, Proverb. 19. qui affligit Patrem, ignominioſus eſt, & cap. 30. Oculum, qui ſubſannat Patrem, effudiam eum corvi.

36 Hæc nempe rationi conſona, ac naturæ debita maximè fuadet ſummum, quod à Parentibus, poſt Deum, beneficium accepimus: Ac illorum dignitas, qua tanquam Dei ſimulacra à filiis reſpicenda, ſuo modo veniunt, & colenda: Sic Eccleſiaſtic. 7. §. 29. & 30. *Honora Patrem, & Gemitus Matris ne obliſſicaris: Memento, quoniam niſi per illos natus non fuiſſeſ, & retribuere illis, quomodo & illi Tibi: Ad quæ reſpicens Cathechiſ. Conc. Triad. Sic nos admonet: Sunt immortales Dei quaſi quedam ſimulacra, in iſque ortus noſtri imaginem intruemur, ab iſ vitæ nobis data eſt: Iſ Deus uſus eſt: ut nobis animam, mentemque impertiret.*

57 Idèd proſuſ, & à fortiori, quæ grave ſit periculum Filiorum, qui triſtitiam maximam, graviſſimamque iniuriam Parentibus irrogare non timent: Dùm ſceminam vilem, vel improbam ducentes in Uxorem, Parentum famæ, honori, ac rei familiari non contemnendum afferunt præjudiciam, ac læpè in eorum Domum indignam Mulierculam (Vtindem, & non infame ſortum) intrudere non valentes, ipſos violentèr adigunt, ut in Numerum filiamque ſibi patiantur adſcisci, cujus, vel ſamulatum admittere ſine decoris jactura non contingeret. Quisnam Theologus: Quis alterius Iuris Interpres tanti criminis reatum minuat, vel excuſet? Vtiquè ſi hæc levia cenſenda ſunt, quidniſi leviſſimum erit Parentibus irridere? Quo Jure grave cenſebitur, Parentes aſpero tractare vultu, vel torvo oculo aſpicere? *Ne vultu quidem laudenda pietas eſt Parentum* inquit S. Ambroſ. lib. 8. in *Evanz. S. Luc. num. 74. Maledictiſ à Deo, qui exaſperat Matrem.* Eccl.ſ. 3. in opere, & ſermonè, & omni patientia honorat Patrem: Hæc, & ſimilia mandata centies in Sacris Literis repetita, quis autemet adimplere filium, qui indignis nuptiis Parentum venatur ignominiam, ac eos ſua decidere conditione, inter nobilitate Pares, vel cum maximo rubore progredi, vel illorum vitare conſpectum cogit? Quos proindè juſtiſſimo mæmore conſici cordatus quiſpiam non deſſitebitur.

58 Neque pietate minùs læditur juſtitia per conjugia de quibus agimus: Iris namque totius familiæ, honor, fama, ac decus deprimitur, ad quæ conſervanda nedùm Parentes, verùm & cæteros Conſanguineos, Jus ſtrictum habere, nequit in dubium revocari: Dubium ſanè eſt, utrùm Homo ſit ità Dominus ſui honoris, ac famæ, ut ſe ipſum inſamando lethalliter peccet, necne? Aſſertant aliqui poſt *Caſet. 2. 2. queſt. 73. artic. 2. verſ. Ad hoc, & videtur opinio S. Thomæ. ibidem.* Plures negant, quos colligit *Molina to. 4. tract. 4. diſp. 37. n. 1. Diccaſtill. de Inſtit. lib. 2. tract. 2. diſp. 12. appendic. primo dabit. 4. n. 501.* Verùm tamen univerſi conveniunt, quod ſi infamia redundet in alios, putà in filios, Fratres, Familiam, in

Religionem, vel Patriam, qui ſe inſamant, lethalliter peccat, juxtà expreſſam ſententiam *Sancti Thomæ queſt. 73. citat. artic. 4. ad prim. ibi: Arbitrii eſt detrimentum ſua fama pati, niſi hoc vergat in periculum aliorum &c. non enim eſt ſui arbitrii, quod patiatur detrimentum fama alterius &c. Angelic. Doct. ſequuntur unanimiter Theologi, quos congerunt, Diccaſtill. diſp. 12. cit. part. 3. dub. 14. & Card. de Lugo de Juſt. to. 1. diſp. 14. ſect. 10. n. 167. Quod ità verum cenſetur, ut non liceat inſamato, vel contumelia affecto, honorem, vel famæ injuriam condonare, quin ſi condonet, remiſſio non eſt valida, & ea non obſtante, perſeverat obligatio Juſtitia à damna inde exorta reparanda: Ve lohdè demonſtrat, Diccaſtill. diſp. 12. part. 3. dubit. 14. n. 240. ibi: Quando inſamia, irrogata Patri ità eſt injurioſa filiis, ut eis damnum afferat in fama à ſuis majoribus parta: Etiamſi Pater remittat inſamiam, non eſt valida remiſſio &c. Etiam eſt in ſimilibus Caſibus &c. quod totum verificatur de contumelia, ſeu quavis injuria contra honorem, cum pari paſſu procedunt honor, & fama, ut ex communi Doctorum docet idem Diccaſtill. diſp. 12. cit. part. 4. dubit. 2. n. 400. Addendum deniquè, quod honor, ac fama non magis læduntur ſermonè, quàm opere *Card. de Lugo, diſp. 14. cit. ſect. 11. num. 191. ad contrahendam malitiam gravem, ſatis eſt, ſi ex alio ſine vis id ponere, ex quo honor Proximis graviter lædatur, de quo latè diſputant, Molina, Sotus, Leſſius, ab eodem relati ſect. 10. per tot.**

59 Exindè manifeſtè apparet filiorum in prætatis connubiis injuſtitia: Ponunt enim opus illicitum, ac indignum, ex quo familiæ honeſtas à majoribus parta ſuo gradu decedit, & vileſcit, nec ſemel Conſanguineis impedimento ſunt, ut ſuis natalibus reſpondentes nuptias aſſequantur: Propterca, quia, ut plurimum nobiles Viri designantur filiam deponere ei, cujus vel Frater, vel aliàs Conſanguinitatis vinculo iunctus indignam, ſivè inſamam Mulierem ducens, totius Progeniei honorem, famamque ſua turpitudine deſingravit.

60 Et validiſſimè confirmatur: Ed quia ſi aliena familiæ quiſque verbo, vel opere tantum detraheret famæ, vel honoris, quantum ſua deficit ex matrimonio cum indigna, ab omnibus certè injuſtitia argueretur: Igitur à fortiori, injuſtitia, & impietatis reus habendus erit, ſi fratrum, ſororum, & maximè Parentum honorem, ac famam tam enormitèr deturpet

61 Deniquè quàm pernicioſo ſcandalo Charitatis leges in læpè diſtix matrimonii conculcentur; prudens quicquè facile diſcernit: Norunt omnes, ſcandali malitiam in eo ſitam eſſe, ut quis dicto, vel factio ruinæ ſpiritualis, hoc eſt, peccati, occaſionem propriam dederit, ut ex *Sanct. Hyeron. ſuper Cap. 15. S. Mat. tradit. S. Thom. 2. 2. queſt. 43. art. 1. in Corpore, quem omnes ſequuntur: Inſupèr*

docet idem *Sanct. Doctlor. art. 4.*, Scandali malitiam, mortalem Culpam inducere, sivè quandò contemnit salutem Proximi, ut si pro ea conservanda non prætermittat aliquis facere, quod sibi liberit; Tandem concludit *art. 7.*, & 8. ad vitandum scandalum ex Proximi nedùm malitia, verùm & infirmitate ortum habens teneri nos bona temporalia, quandòque etiam spiritualia dimittere, vel saltèm occultare.

62 Ex his evidens pro Casu nostro conficitur argumentum: Siquidem filii familias non uni, vel alteri, sed omnibus Consanguineis, vel Affinibus multiplicari peccandi occasionem præbent; meminisse enim oportet, quomodò vix audito similis matrimonii etiam tractatu, maxima suboritur in omnibus indignatio: Quot detractiones hinc inde diffeminantur; Ut statim mutæ benevolentie signa communia, multò magis specialia cessent, ità ut Pater Filium, frater fratrem alloqui respuat, ac salutare. His denique respondent odia, discordiæ, obstinatæ lites, utinàm non sæpè maledictiones, & infidias, aliaque id generis innumera mala non sequerentur. Quà igitur gravissimum scandali Crimen filius indignas pacificens nuptias valet effugere? Quo Jure à pessundatis charitatis legibus valet se tueri.

63 Iterùm tuentes libertatem, inquit, qui suo utitur Jure, nulli facit injuriam. Natura, ac leges præcipuè *Sacri Canonis* jus tribuunt filiis ad matrimonium, quod magis placet amplectendum. Itaque non injustitiæ, non scandali accusari possunt; At sibi impudent qui occasionem peccandi ex ipsorum nuptiis irrationabiliter arripiunt.

64 Hæc futilitèr obiici, abundè demonstravimus in *precedentis dubii* resolutione: At cum nil audiatur per omnium ora sapius repetitur, quàm libertatem summam, omnimodam, inviolatam in matrimoniis à *Sac. Canonibus* sanciri, denuò opus est in hoc puncto aliquatitèr immorari.

65 Et in primis falsissimum est, quod tanta securitate asseritur: Quod, scilicèt, unicuique semper liceat uti Jure suo. Regula ista tam indefinitè intellecta, totam scandali malitiam cohonestaret: Quicquid enim sit, an citrà injustitiæ reatum possit quis cum alienæ salutis periculo uti Jure suo: Certum omninò, falsis Charitatis legibus, millies non lice-re. Caupo vendens vinum Hospiti, quem agnoscit se inebriaturum, utitur proculdubio Jure suo, vendit namque rem, cujus habet plenum Dominium, peccat nihilominus secundùm receptam sententiam *Theologorum*, de qua *Ferrantin. tract. de Scandalis quest. 61.*, & 62. alios cumulans. Paritèr Scandali reus erit, si in die jejunii Carnes vendat ei, quem non crederit à servando jejunio legitimè excusatum. Fortiùs Pictores vendentes imaginem Puellæ Viro illam turpiter amanti, utuntur omninò Jure suo, dùm pretium sui laboris quarunt, at nemo à peccato scandali

eos audet excusare: vide *Azzor. par. 2. lib. 1. 12. Cap. ultim. quest. 9.*, *Sanchez in summ. lib. 1. Ca. 7. n. 40.*, *Bonacina tom. 2. de peccat. disput. 2. quest. 4. punct. 2. §. unic. n. 29.* Hæc & innumera hujus generis exempla suppeditant *Theologi*, tractantes de vitis oppositis Charitati, quibus manifestissimè evincitur Vanitas ratiocinii, quo sic discurretur: Filii indignè contrahentes matrimonium utuntur Jure suo: ergò à lethali Culpa sunt immunes: Ineptissimè quidem; sicuti qui sic dilucrit: Nullum purum, merumque scandalum est contra Jussum: Ergò neque ledit virtutem Charitatis.

66 Ità verò respondimus ex abundantia, cum prorsùs falsum agnoscamus assumptum illud, quod filii in hujusmodi connubiis utantur Jure suo. Undè enim constat de tali Jure? Qua lege, qua autoritate illud ipsis est quæsitum? Quin & impossibile quæri omninò est contra naturæ dictamen, & expressum *Decalogi præceptum*. Perperàm omninò, & cum intolerabili Sacrorum Canonum injuria, tam perniciosam licentiam ipsorum præsidio favere, nonnulli audeant affirmare; Egregiè ad propositum *Card. de Luc. disc. 142. de dot. num. 122* Moventur, ait, ex ratione libertatis matrimonii ex Jure Canonico resultantis, qua juvenis est: nam intentio Juris Canonici nunquam fuit ob matrimonii libertatem permittere turpia, & criminosa, proit est indignè nubere; Solumque substituit necessitatem consensus paterni à Jure Civili requisiti (scilicet ad validitatem) sed cum supposito dignarum nuptiarum, cum qualitas hæc æqualitatis, & dignitatis potius faveat matrimonio, quàm adverteretur &c. qua dissertè confirmavit *Megal. in instr. Confess. & Penit. lib. 2. Cap. 23. quest. 1. n. 52.* Hæc libertas non ità intelligenda erit, ut adverteretur Juri Divino, cui leges Canonice nunquam adversantur & c; sed filia, que sine consensu Patris matrimonium contraheret contra quartum Decalogi præceptum mortalitèr peccaret: ergò libertas à Jure Canonico illi concessa non ità intelligenda erit, ut sine consensu Patris cum offensione Juris Divini contrahere possit.

67 Adhuc pauca de isto Jure tam inanitèr asserto, stat optimè, quod quis habeat Jus in re, ac illius sit verè Dominus, attamen cum ea limitatione, ut illo uti nequeat non nunquam, quin injustè agat, quia scilicèt usus Tertio damnum afferret: Sic Virgo dominium habet sui Corporis quoad usum Conjugii, illudquè verè transfert in virum, dum nubit: At non idèo licet ipsi pati stuprum citrà injustitiam, quia nempe ex stupro Parentibus damnum emergeret: quem doctrinam latè tradidit *Divi Thom. 2. 2. quest. 154. art. 6. per tot.*, & sequuntur ejus Discipuli; Vana est igitur consequentia: filii familias Jus habent contrahendi liberè matrimonium; Itaque etsi indignè, etsi cum alieni honoris dispendio, etsi cum familiæ, ac Parentum dedecore, quamvis cum Reipublicæ scandalo contrahant, nihil infest. Adhuc honestè, justè, ac licitè se gerent. Quid

Quid namquē audiri potest magis dissonum, Vēl absurdum?

68 Suboritur modò dubium, quanam matrimonia Jure indigna censentur? De hoc latè ex Theologis Sanchez. 10. 2. lib. 4. de matrim. disp. 26. à n. 22., Fragog. de regim. Republic. Eccles. par. 1. lib. 2. disp. 4. §. 2. n. 290., ex Juris Pericles par. 1. lib. 2. disp. 4. §. 2. n. 88. titis D. Advoc. Pison. discept. Eccles. la 5. 2. n. 88. cum seqq., Menocch. tom. 2. lib. 4. præsumpt. 189. à n. 85., aliisque concordantibus relatis Card. de Luc. de dot. disc. 1. n. 23., & 24., & disc. 142. n. 21., ubi aliorum placitis insinuat, veram tradit regulam, ad discernendum in casu particulari, an matrimonium indignum debeat æstimari? Constituenda est regula, ut indignus dicatur ille, cui mulier intenta progenie, divitiis, moribus, aliisque circumstantiis absque dedecore copulari non potest. Cujus Judicium prudentiæ Judicis relinquendum, cum veritate docuit Boss. de contract. matrim. Cap. 11. n. 167. ibi: Porro ad dignoscendum, an nupsit digno, vel indigno, spectanda sunt utriusque Conjugis Progenies, seu Nobilitas, animi bona, mores, divitiæ, legitima nuptialia, & alia, & secundum ea prudens Jdex attentis moribus Civitatis judicabit. Illa tamen indignitas à nullo in dubium revocatur, quæ oritur ex infamia, qua mulierem in honestam, sive Concubina sit, sive Meretrix, maximè laborare, communi prudentum estimatione satis patet: Quamobrem absque hæsitatione concludendum, illos præcipuè filios, quos non pudet hujus generis feminas adsciscere in Uxores, damnandos esse injustitiam, scandali, & impietatis.

69 Nequè hic sistit malitia filiorum indigne contrahentium, sed progreditur, usque eò, ut sacrilegè multis modis violet Religionem; Dum enim constat ex jam firmatis ab ipsis in actu inveniendi matrimonium tam gravitè peccari, ac aliàs certum sit inter fideles in ipso contractu perfici Sacramentum. Sequitur perneccesse, Sacrilegium admittere filios, quia sine debita dispositione justitiæ ad Sacramentum Vivorum accedunt, Gratiæ Sanctificanti obicem ponentes juxta omnem Theologorum Scholam: In hoc enim omnes conveniunt, inquit Perez disput. 19. de matrim. sect. 8. num. 1.

70 Rursùm & alterum Sacrilegium committi verior Theologorum sententia sustinet, dum speciale est huius Sacramenti, quod ipsi contrahentes sicut Ministri. Quarè simul recipiunt, & faciunt Sacramentum, ideoquè duplicis Sacrilegii culpabiles eos agnoscit S. Thom. 3. par. quæst. 64. art. 6. quem sequuntur Vasquez. Petrus de Ledesma, Navarvus, Basilus Poncius, Gaspar Hurtadus, & ipsi citatis Card. de Lugo de Sacrament. in gener. disp. 8. sect. 9. n. 150., Castropalao par. 5. de Sponsal. disp. 2. punct. 4. n. 2. & 3., & late confirmat Perez de matrim. disp. 19. citat. sect. 8. n. 3. & seqq.

71 Tertiò quoquè Rei sunt Sacrilegi præfatio modo contrahentes, quia Alter Alterutri cooperatur, ut sacrilegè hoc magnum Sacra-

mentum recipiat, & ministret, maximè quia in ipso contractu illicitè operantur, per ea, quæ in simili tractu de illo, qui contraheret cum Habente Votum simplex Castitatis, vel si Sanchez spon. 2. lib. 7. disp. 1. 1. n. 11. alios cum mulans, Layman. Theolog. Moral. lib. 2. tract. 3. cap. 13. n. 4. vers. Nunc probatur, Navarr. manual. Crimini participat cooperando, eiusdem speciei Crimen admittat, esse conclusio, quæ inter Theologos procedit sine Contradictore, et firmat Layman. loc. cit. n. 6. ubi colligit Con-

72 Poterit & quispiam plures aliquas distinguere circumstantias, per quas multiplex in sæpeditis Conjugiis, & quidem gravis recedunt culpa; At quas enumeravimus, satis urgent, ut juremeritis concludamus: Quot, & quanta in uno facinore sunt Crimina.

D V B I U M III.

An Episcopi, caterique Prælati, ad quos spectat, possint favere filiis indigna matrimonia inire contententibus. & in specie, an licitè valeant dispensare super denunciationibus à Sac. Concil. Trid. præscriptis: Vel potius possint, ac debeant præfata matrimonia etiam Juris remediis, pro viribus impedire?

73 SISTEREM hinc libentè Calamum, ac aliis sive Doctrina insignibus, sive præstantibus autoritate præfens dubium relinquere examinandum. Trepidat quippè animus, ne vel minimam suspicionem incurrat, quasi audeat Magistros docere, vel Jus dicere Iis, in quibus Jura summo agnoscunt præsidium, & tutelam. Verumtamen metum Nobis excutit conscientia nostra: Siquidem non aliud Nobis propositum, quàm ut Episcoporum, caterorumque Ecclesiæ Judicium agamus Causam, Zelum tueamur, necnon ab infanorum juvenum importunitate liberemus. Itaque non ad Ecclesiæ Præsules noster dirigatur Sermo: Illis coràm Silentium Nobis indicimus, avidè excepturi quæ ab ipsis contigerit edoceri: Fiosofamilias alloquimur, seu potius illos, qui filiorum nomine insolentè Judices urgent, ut Iis præsidio sint, ne ab indignis nuptiis arceantur, ut annuat Canonicas denuntiationes omitti; Ut tandem, quidquid opus fuerit, suppeditent, ut impunè matrimonia per fas, vel nefas contrahantur. Inscii, quod maximè nefarium sit ab Iis, à quibus Jura expectantur, injuriam præsidium postulare.

74 Decisio hujus tertii Dubii in resolutione duorum præcedentium jam firmata, satis apertè continetur. Præstat tamen adhuc distinctim istud pertractare, ut quo plures detinet vulgaris error, eò magis veritas confirmetur; Idèò.

75 Pro certo respondemus: *Episcopus, reliquosque Prælatos nec debere, nec posse hujus generis matrimonia sua auctoritate sustinere: Item mortaliter ipsos peccare, si à denunciationibus abstinere permittant: Denique posse, ac debere Juris remediis filios, quos noverint paratos ad contrahendam indigne, & cum injuria Parentum pro Viribus impedire.*

76 Singulæ resolutionis partes forent peculiari examine pertractanda; né verò longius, quo par est sermo potrahatur, leceat omnes unico discursu complecti, siquidem ita adinvicem connectuntur, ut nequeas de altera quid proferre, quin alias attingisse dignoscaris, maxime in referendis *Doctorum* placitis, dum ferè omnes omni procul distinctione sunt loquuti.

77 Hanc quoque repositionem lubet in primis auctoritate confirmare, ne singularitatem, aut rigorem nimium sectari videamur: Neque enim in hoc puncto à Communi *Theologorum, & Canonistarum*, qui ferè quæstionem examinant, sententia Nos vel lato ungue discernere compertum erit, si illorum testimonia, quæ summam referimus, relegere non pigebit. Pauci quidem, sub nostris terminis punctum attingunt, sed alii agentes de obligatione orta ex Sponsalibus. Alii de matrimonio, ex quo scandalum timetur: Alii denique ubi de potestate *Episcopi* quo ad denunciations remittendas. Nos omnium dicta majori, quæ fieri potest, brevitate colligemus.

78 Et incipientes à scandalo, quod à præfatis Conjugiis inseparabile abundè in præcedenti resolutione demonstravimus, & utinam quæ asserimus, non tam frequens experientia comprobaret. Jam verò, ut scandalum vitetur, arcendos à Matrimonio Petentes illud contrahere præcipit *Text. in Cap. cum in tua de sponsal. ibi: Si persona gravis, cui fides sit adhibenda, tibi denuntiet &c. & de fama, vel scandalo doceat &c. aut etiam per te ipsum posses certificari, de plano debes &c. eos qui sic contrahere nituntur, si mortui induci nequiverint, compellere, ut à tali contractu desistant. ubi Gloss. vers. scandalo. nota, quod propter scandalum impeditur matrimonium. Clarus Panormitan. ibi num. 4. Nota istum Textum singulariter in eo, quod additur de scandalo; ex quo potes inferre, quod ubi inter aliquos scandalum timetur ex contractu matrimonii, potest, & debet *Judex* interdicere matrimonium. Facit *Cap. nihil cum scandalo de prescript. similia tradit super Capit. requisivit eod. tit. ubi docet, quod si timeatur inimicitia, inter parentes, Judex debet cessare à compulsionem, non obstantibus sponsalibus etiam juratis, quæ præcesserint. Idem adnotavit: Præposit. super eod. Cap. cum in tua n. 2. nota, quod *Judex* potest ex officio de scandalo inquirere ad fidem, ut impediatur matrimonium, & infra: ubi *Judex* videt, quod si duo cupiant se in Virum, & Uxorem, etiam dato, quod Partes ipsæ sint contentæ contrahere, nec alius**

contradictor appareat, tamen ipse scit, futurum scandalum, ex officio potest matrimonium inhibere. Item *Baroof. in Collect. super Cap. cit. n. 6. Notatur ad hoc, quod quando scandalum timetur, inter contrahentium consanguineos ex matrimonii contractu, potest, & debet *Judex* contradicere matrimonium, & allegat concordantes, & super Capit. requisivit num. ultimo pluribus citatis animadvertit in conjugii inter Impares, semper malum exitum rationabiliter timeri. Inò, quod experientia comprobatum sit, quod dum matrimonia inter inæquales contrahuntur infœlices exitus sequantur, tradit *Corrad. prax. dispensat. lib. 7. cap. 5. n. 49. & Rmus de Zaulis in Urbe Vicegerens in Obser. ad stat. Faventie tom. 1. l. b. 4. Rubr. 26. n. 43. ubi cum Menoch. conf. 69. n. 44. vers. præterea cum seq. subdit rationem, quia imprudens Adolescens tractu temporis patiens damna ob injuriam factam Parentibus, & Familiæ, ac discordiam exinde inter eos causatam, ut plurimum odit Uxorem; nam ille ardens concubitus ex immoderato amore proveniens odium maximum parit.**

79 Consonant *Canonista* recentiores, qui articulum pro rei gravitate expendere, non autem perfuntoriè attingere curaverunt; egregiè idem *Ilmus D. de Zaulis cit. Rubr. 26. n. 40. ubi loquendo de matrimonio Filiorum cum Famina imparis conditionis, inquit. Parentes possunt, & debent illud impedire per recursum ad *Judicem Ecclesiasticum*, & plures allegat, inter quos *Escobar. de nobil. & purit. part. primæ quest. 4. §. 7. n. 94. ubi monet *Judices Ecclesiasticos, ut assistant, & indulgeant, & prosequitur solvendo obiecta optimè considerans aequè inhonestam causam, à qua ortum habent, & perniciosos effectus, qui predicta connubia consequuntur; Ideòque *Judex* potest tuta conscientia impedire hujusmodi matrimonia, etiam Virum in Carcere detrudendo, donec aliud remedium suppetat, docet *Pignattell. consult. II. n. 1. tom. 4. quem sequitur *Carol. Ant. de Luca ad Ventrigl. in prax. tit. de testib. in caus. matrim. annot. 3. §. 1. n. 6. vers. Accedit, quod *Judex, Sabell. in Summa §. Filiatio nu. 64. infim. & §. matrimonium n. 1. vers. quo t. Pater, Reynald. synax. crim. tom. 1. cap. 6. §. 4. n. 73.******

80 *Aloysius Riccius in decis. Cur. Archiepi. Neap. d. 24 per tot. p. 3. Venet. impress. tradit, se in facti contingentia consultum respondisse, quod indignum matrimonium poterat per *Episcopum* impedi; nedum ad aliquod tempus, sed perpetuò, ad vitandum scandalum, quod semper est malum; ibi: Omittere matrimonium non est peccatum, quare simpliciter potest prohiberi, nam omni tempore scandalum est malum, & evitandum.*

Franciscus Anton. Tranchedinus consult. 33. per tot. ubi pluribus rationibus, probat licitum esse Patri ex causa impedire matrimonium filio etiam per Carcerationem, & Prælatum debere voluntati paternæ adhærere, nec ob id

Concilio contraveniri, nec libertatem matrimonii impediri sed perfici, dum Pater curat, ne filius malè nubat, nám libertas ad malum est potiùs imperfectio, quàm effectus libertatis.

Idemque testantur, & prosequuntur *Cephal. lib. 3. Conf. 421. Philipp. Paschal. de par. potest. par. 2. cap. 5. à n. 22. pures allegans, Capiblan. de Baron. Prag. 9. n. 26. ubi refertur de continua praxi, præcit. Pignatell. tom. 4. consult. 11. per tot. ubi firmatam conclusionem optimè propugnat, quamvis non satis cautè nonnullos DD. alleget, clarissimè Donat. Anton. de Marin. lib. 2. resol. quotid. cap. 132. per tot. benè Basil. Pont. de matrim. lib. 2. cap. 1. §. 2. Jo. de Chapeauville de mod. ministr. Sacram. cap. 6. quæst. 19.*

81 Et individualitèr de licentia denunciations omittendi supponunt unanimes *Theologi, & Canonista* peccare mortalitèr Episcopum sine iusta causa dispensantem, *Card. de Laurea tom. 3. in 4. sentent. disp. 22. art. 15. n. 383. latè confirmans, & testans de communi, Salmaticensis tom. 2. Theol. moral. tract. 9. cap. 8. punc. 7. n. 88. ibi. . Episcopus absque iusta causa si omnes denunciations omitteret, mortalitèr delinqueret, abuteretur enim potestate sibi concessa. Barbois in collect. super Concil. Trid. sect. 24. de reform. matrim. cap. 1. n. 60. Pax. Jordan. Elucubr. vol. 1. lib. 3. tit. 7. n. 4. qui alios cumulant Doctores utriusque Fori. Hoc præsupposito iure, & ratione ab omnibus firmato, descendunt ad quæstionem, an iusta causa dispensandi suppetat, cum timerent impedimentum à Parentibus? & respondent cum distinctione, videlicèt, vel prævidentur Parentes injustè contradicaturi ex odio ergà filios, aut ex alio pravo fine, & in hoc casu non improbant dispensationem: si verò ad hoc, ut filius, vel filia indignis nuptiis Parentum honori non detraxat, vel ne familiam deturpet; Indubitantèr affirmant, nullo Jure dispensationem licere, quin & eam fore contrà mentem Concilii, & cum gravi Parentum injuria, utpotè qui jus habent se tuendi à filiorum offensione, & propriæ familiæ gradum, ac decorem conservandi, ut præcæteris docent.*

82 *Joannes Segura in director. Jud. Eccles. par. 2. cap. 16. nu. 8. & 9. Timor Parentum non est causa sufficiens ad inducendum malitiæ impedimentum, etiamsi certum sit, quod Parentes non assentiantur, nec malitia, que dolam, & calumniam supponit, in Patre convenit, qui nemini facit injuriam, & Jure suo utitur.*

83 *Fuso Calamo articulum examinat Gu-tier. lib. p. Canonic. 97. cap. 20. per. 106. ubi n. 9. ex Domin. Sosp (qui tanquam Theologus Concilio Trident. interfuit) adnotat Conciliorum Patrum intentum in denunciationibus constituendis; illud intèr cætera fuisse, ut Parentibus innotesceret matrimonium à filiis contrahendum; & pergit firmitèr demonstrando jus Parentum, ut indignis filiorum nuptiis contradicant; Ex quibus colligit n. 23. sic dicens: Non igitur Ordinarius agere ferre debet,*

quod matrimonium hujusmodi intèr valdè dispareres impediri facile possit, si tot denunciations præcesserint, & quod Mulier ipsa abque remedio manebit. Quandoquidem Jure optimo, & iura conscientia id impedire possit Pater; & huic se spontè exposuit periculo femina, que altiori nubere vult, inscio Patre Viri. Aliud ergò quærat connubium suo statui concedens; Quod si honorem, & pudicitiam suam indiscretè profuderit, sibi imputet, & concludit: Deficiente malitioso impedimento, & stante iusto, juriq; consono, potest, & debet formari, & solemnia Concilii integrè, suo ordine servare.

84 *Brevis Pax Jordani d. tom. 1. lib. 3. tit. 7. sub. n. 51. quod si Pater justè, & rationalitèr impedire nitatur, puta ob notabilem morum, divitiarum, nobilitatis, ac similibus qualitatum differentiam, tunc dicitur justè impedire, nec præstabit legitimam causam ad hunc effectum videlicet pro denunciationibus omittendis.*

85 *Prolixè totam materiam prosequitur Menoch. Conf. 69. vol. 1. per tot. ubi singula à Nobis firmata latè comprobat, nempe, quod filii in casu graviter peccant contra honorem Parentibus debitum. Quod Parentes Jure valent eorum indignas nuptias impedire: Denique quod non liceat Episcopo denunciations remittere.*

86 *Rursus audiendi Theologi de utroque puncto differentes; Alii quidem de Jure Parentum ad impediendum sæpèdicta matrimonium, ac de obligatione Episcopi ad ipsorum jus sustinendum; Alii verò de non omittendis denuntiationibus ob vitandum impedimentum, quod creditur justè à Parentibus indignis filiorum nuptiis opponendum.*

87 *Dicasitlotom. 3. de matrim. disp. 4. d. p. 181. proposito articulo. . An Judex possit interdicare matrimonium filiisfamilias &c. sic resolvit. Potest Judex Ecclesiasticus auctoritate sua interposita impedire tale matrimonium, & infra. . Poterit, imò debet, Prælati impedire; maxime cum etiam Parentes possunt impedire tale matrimonium, & implorare superioris auxilium; Ergò superior ipse potest, & debet tunc suam auctoritatem interponere.*

88 *Bonacin. tit. de iis que pertinent. ad matrim. q. 4. punct. 17. nu. 26. affirmat, se in casu pratico ita consuluisse: Et subdit motiva sui Consilii concludens: Parentes possunt impedire matrimonium, & licitè possunt implorare superioris auxilium; Ergò Prælati potest, ac debet suam interponere auctoritatem.*

89 *Adam Opatovius de Sacram. trac. de matrim. disp. 2. q. 18. n. 148. Proinde nec Ecclesia, nec illius Parochi debent concedere facultatem filiabus nubendi contra voluntatem Parentum, præsertim cum tale connubium vergat in illorum dedecus.*

90 *In terminis amplioribus Thom. del bene de Immun. p. 1. Cap. 8. d. b. 19. sect. 9. n. 43. & seq. ibi. . Si ex matrimonio, quod filius, vel filia contrahere cogit ob disparitatem sponsorum, vel quid simile, familia dedecus, discedat, &*

scandala timeantur, ideoque tale matrimonium sine peccato contrahi non possit, Parentes illud impedire possunt, ac debent implorata Judicis auctoritate; Ad cujus officium pertinebit cavere, ne contrahantur similia matrimonia ex quibus scandala, & infelices exitus sequi consueverunt.

91 *Bosius de contract. matrim. cap. 11. n. 89.* certum videtur in omnibus Casibus in quibus filii peccant mortaliter Parentibus inuitis contrahendo aliquot matrimonium; Prælatum peccaturum graviter, si filiis faveret, vel opponendo se Parentibus volentibus impedire, vel dispensando in denunciationibus, ut facilius filii absque Parentum impedimento contrahere possent.

92 Solidissimè totam hanc rem examinavit *Ferdinand. Rebell. de oblig. juri. p. 2. lib. 2. qu. 14. sect. 1. per tot.* ubi plura adducit pro declaranda injuria Parentibus per hujusmodi conjugium inferenda; Ex quibus Theologicè inferuntur quanta sit obligatio Prælati ad illud inhibendum. Intèr cætera n. 9. ait. Prælati non debent conjungere eos, quos constat in contrahendo injuriam aliis facere, atque ad id sine peccato matrimonium inire non posse, & infra. Si Prælati ejusmodi nuptias Parentibus injurias concilient, cooperabuntur peccato contrahentium, & tandem concludit §. at dices. Itaque non debet ab Ecclesia, bonorum morum, & probitatis magistra, concedi facultas ad contrahendum cum peccato; Sed potius dissuadere debent talia connubia; Ad idque tenetur Prælati non solum ex præcepto correctionis fraternæ, sed etiam ex proprio Pastoralis officio.

93 Et quod spectat ad dispensandum super denunciationibus, *Hemiquez in summ. lib. 11. cap. 6. col. 4. Litt. F.* Voluntas contrahendi in scitis Parentibus non est idonea causa, ut ordinarius dispenset, nisi fiat denuntiatio.

94 *Cardinalis de Laurea tom. 3. in 4. sent. disp. 22. art. 16. n. 407.* affirmat posse juriè dispensari, si timeatur injustum impedimentum à Parentibus, & subdit. Secus autem si ex justo motivo id faciant, scilicet quia indignè contrahitur, vel malum potius, quam bonum ex matrimonio nascetur &c. quod n. 400. confirmat: Quia prudens judicium non dicitur, ut quis impediatur, ne sua familia utilitati salubriter consulat.

95 Hujus propterea obligationis docti, ac Religiosi Episcopi sibi officii illud in primis in suis Synodalibus Constitutionibus circa Matrimonii Sacramentum Parochis præceperunt, ut essent valdè solliciti de investigando, utrum matrimonio Parentes consentirent, ac plerumque salutare statutum addidere, nè ullo modo matrimonii filiorum assistere, nè denunciations inchoare præsumerent, nisi confulto de consensu Parentum, qui si deficeret, ab omni actu cessarent, totumque deferret ad Episcopum qui causis renitentis perquisitis, de illarum subsistentia judicaret; Pauca ex Pluribus, quæ occur-

rent in medium proferamus.

96 Incipiam ab antiquioribus: Intèr Constitutiones Ecclesie Veronenfis per Episcopum Joannem Mattheum Gibertum tunc fungentem munere Legati Apostolici per totam Diæcesim æditas sub anno 1542. tit. 7. cap. 1. sic habetur: *moremus, nè deinceps quisque præsumat matrimonium contrahere, nisi cum præsentia Sacerdotis proprii, & Patris, ac Matris, si habuerint.*

97 Synodus Monopolitana sub Episcopo Antonio Portio non longè à Concilio Tridentino congregata anno 1585. cap. 17. quod est de Sacramento matrimonii, sic habet, Licet matrimonia à filiis familias sine consensu Parentum contracta, si Canonicum aliud non obstat, valida reputentur, ac si ma; Quia tamen Sancta Dei Ecclesia ex justissimis causis semper illa detestata est, atque prohibuit; Parochi eorum prius voluntatem explorent, sive Parentum, sive aliorum, ad quos futuri Sponsi, vel Sponsæ tutela, vel cura dignoscitur pertinere; qui si non consenserint, paternè Sponsos admonent, nè suis inuitis aliquid delibere velint, sed Parentibus obediant, nè permittit, illos ultra progredi, ut legi potest.

98 In Synodo Auximana sub Cardinali Antonio Maria Galli ann. 1593. sub tit. de matrim. cap. 19. sic decernitur: mandamus, ut nullus Parochus, eos, quos sciverit inuitis Parentibus matrimonium velle contrahere, matrimonio conjungat, sed ea de re nos reddat certiores, ne quid sit agendum, maturè possimus deliberare.

99 Gabriel Paleottus, qui ut Jurium Doctor per Sacro Concilio Tridentino Synodo interfuit, postea Sac. Rom. Ecclesie Card. & Bononiensis Archiepiscopus renunciatus, statuta edidit vernacula lingua præ dirigendis matrimoniorum negociis, intèr quæ illud legitur. Occorrendo, che qualche figlio di famiglia, voglia congiogersi in matrimonio, contradicendo, & opponendosi il Padre, non sarà ammesso dal Curato senza partecipazione dell' Arcivescovo.

100 Panormitana Synodus de anno 1586. sub Archiepiscopo Cesare Marullo part. 2. c. 8. sic statuit. Parochi officium sit, filios matrimonio adnectendos absque Parentum consensu, veniatque petita, nè illud inean, monere, nè paternæ obedientia, reverentiaque officio non satisfiat.

101 Synodus Catanensis habita de anno 1623. sub Episcopo Joanne de Oforio part. 2. n. 97. Parochus filios familias moneat, ne in scitis Parentibus, aut etiam inuitis denunciations haberi, aut matrimonio jungi velint; non propterea, quod ad Sacramenti matrimonii firmitatem, necessuri requiratur Parentum consensu, sed ut Paternæ obedientia, reverentiaque id tribuatur.

102 *Carolus Rossetti Sac. Rom. Ecclesie Card.* in Synodo Faventina, quam habuit de anno 1647. tit. 10. Cap. 10. statuit: Ut Parochi non solum sponso rum consensu, sed etiam eorum

Parentum, si filii familias fuerint, diligenter inquirent, quod si difficultates comperient, nobis inconsultis ad denunciations non progrediantur.

103 In Synodo Montis Regalis de anno 1652. sub Cardinali Francisco Peretto *sess.* 2. cap. 8. sic legitur: Si contrahentes Filii familias fuerint, Parochi ab ipsis querant, utrum consensu, & permittentibus, an inficiis, & inuitis Parentibus jungi matrimonio velint; ac si de illorum voluntate non constet, interrogentur de Causa, eaque cognita, graviter ipsos moneant, ne Parentum, aut negligere, aut parvifacere auctoritatem velint.

104 Inter Constitutiones Synodi Mazzariensis indictæ à Cardinali Joanne Dominico Spinola anno 1641. lib. 2. cap. 10. hæc habentur: Curatus, si matrimonium contracturi sint Filii familias, eos valde cohortetur, ne illud venientibus Parentibus ineanit, sed paterna obedientia officio satisfaciant.

105 Aliarum quoque Synodorum ejusdem tenoris decreta refert *Ginettus tom. 5. Theolog. moral. pag. 210. & seqq.* quibus adde Synodum Placentinam sub Episcopo Philippo Sega anno 1589. *Casentan.* sub Episcopo Petro Bonaventura anno 1618. *Velitern.* sub Cardinali Francisco Barbarino Decano anno 1673. *Albanen.* sub Card. Flavio Chiffo anno 1689.

106 Nec difficile erit assequi unde emergat, & quot titulis consolidetur in Ecclesiæ Pastoribus debitum indispensabile non solum ne foveant damnablem istam filiorum impietatem, verum etiam, ut totis viribus, ac quibusvis Juris remediis, curent illos in officio continere: Attingam præcipua Capita, ex quibus laudati *Theologi*, & *Canoniste* hanc obligationem concludenter evincunt; Nec pudet ipsorum ferè verbis argumenta proponere; Quippè qui nil magis optem, quàm quòd nemo credat, rem tanti momenti Nos prosequi, novitatis amore, verum solummodò pristinae Ecclesiasticae Disciplinæ studio, ac zelo vitandis tot crimina, quæ sub inani tuendæ libertatis pretextu impunè grassari meritò pii, ac Religiosi omnes vident, & non impediri conqueruntur.

107 Primò igitur confurgit hæc obligatio ex ipso officio Judicis, quod Ecclesiæ Præsules exercent, quoque jus suum unicuique illæsum servari satagere tenentur; multò magis cavere debent, nè sua auctoritate lædant, nè lædere attentantibus favorem præstent; At certum est, Parentibus injuriam à filiis indignè contrahentibus irrogari, ut ex *Jure Divino, Canonico, Civili, etiam naturali* manifestè demonstravimus; Vt statentur *Theologi* omnes, ac utriusque Juris celebriores Interpretes. Ut etiam illi qui in aliis Matrimonii non indignis, maximè filiorum libertati, & ultra honestatis fines indulgent, non diffidentur; Itaque Judex, qui talia conjugia, vel favore prosequitur, vel indulgentia fovet, vel non impedit, suo deficit muneri in re tam gravi, & à læthali culpa nullimodè valet ex-

Tom. I.

cusari; Hoc argumento utuntur *Dicastrilli, loc. cit. Bonaccin. loc. cit. n. 26.* & alii, optimè *Rebell. loc. cit. n. 9. vers. Probatur primò*, ubi subtiliter arguit, quòd si Prælato liceret talia conciliare conjugia; Dabitur bellum justum ex utraque parte inter Prælatos talia conjugia conciliantes, & Parentes ad eadem dissolvenda contendentes, habent enim Patres jus impediendi nuptias filiorum ob justam Causam; Quod plures affirmant, usque adeò verum esse, ut in dubio de Justitia Causæ, præsumptio stet pro Parentibus, ita *Molphes. in Summ. tract. 4. cap. 7. licè* alias nimiam erga filios præferat Indulgentiam, tandem cedit veritati n. 24. concludens his verbis: *Quamvis in dubio præsumendum est pro Parentibus, & nunquam debent filii sine Parentum consilio, & consensu Matrimonium inire.*

108 Secundo loco urget evidens absurdum, quod Ecclesiæ Præsules, quibus incumbit, morum honestatem promovere, ac suarum ovium peccata coercere, pro viribus, cum ingenti scandalo tot filiorum criminibus cooperarentur; Hoc utique argumentum liceat aliorum verbis proponere; Ita *Gutierrez Canon. quest. lib. 1. cap. 20. nu. 23. antè* med. ibi: *Quinimò in hac specie, si aliud facerent (Episcopus) dùm Matrimonio inter valde Impares favere vellet sibi forsax, ac sua conscientie detrimentum afferret tanquam Cooperator, atque Exequutor peccati filii. Addit Rebell. loc. cit. num 9. Si Prælatus ejusmodi nuptias Parentibus injuriosas conciliant, cooperabuntur peccato contrahentium, & inferenda Parentibus injuria socii erunt.*

109 Nec satis erit ad vitandum scandalum suumque munus adimplendum, non cooperari; Id fortasse excusaret quemquam privatum hominem non Judicem, non Pastorem; De eo enim verificatur, quod dùm potest prohibere offensam, & non prohibet, si est superior, & Judex videtur consentire, *Felin. in cap. Quanta de sent. excom. nu. 2.*, & ibi: *Innoc. Anacaran. Joan. Andr.*, & alii, quos allegat *Card. Tuscus* 10. 6. lit. P. *Conclus. 804.* præcipue num 7. ibi: *Et quod præcisè Prælatus tenetur prohibere mala, cum possit, alias tenetur est Textus in Cap. Præterea 23. quest. 8 & in Can. Error. dist. 83.* Tenetur igitur Episcopus Matrimonia cum peccato, & Parentum injuria celebranda pro Viribus impedire, vel ob istud motivum. . . quid filius peccat inveniundo Matrimonium in tali auctoritate: Prælato autem debent peccata impedire, tunc etiam quia ipsi incumbit peccati Subditorum incumbere, rixas tollere, & scandala impedire; Sic discitur *Bonaccin. quest. 4. cit. punct. 17. num. 26. vers. Si sumptis.*

110 Tertio efficiatissime evincitur quomodo Prælatus gravissimè peccet, sive favorem præstet, sive non prohibeat hujus generis conjugia, ex sanctitate Matrimonii inter Fideles, quòd esse unum de septem Ecclesiæ Sacramentis fide docemur Quod autem Episcopalis muneris sit vetare, ne ad Sacramenta suscipienda indignè accedatur, nè indignè ministrantur, quòdque horrendum sit, favorem

præbere, indignè accedere, & ministrare contententibus, veritas est luce meridiana clarior, sicuti igitur inter primas Episcopi sollicitudines illa adnumeratur, nè permittat, Sanctum dari canibus, & Margaritæ projectantur antè porcos, ut arceantur ab Altari, qui notoriè in peccato versantur. Multò magis, qui in ipso actu fumendi, vel ministrandi sacrilegè, & irreverenter se gerent; Ità etiam cavere debent, nè Matrimonium contrahant ii, quos constat non aliter contrahere, quàm sacrilegè profanando Mysterium, quod perficiunt, quatenus in ipso actu contrahendi Parentibus, & familiæ dedecus, & ignominiam ingerunt; Neque enim quoad hoc differentia ulla dignosci valet inter matrimonium, & alia Sacramenta saltem respectu contrahentium, qui nullo potiuntur Jure ad Matrimonium sacrilegè ineundum, magis quàm ad Sanctissimam Eucharistiam sacrilegè suscipiendam, quapropter sicuti arcendi sunt ab Altari, si peccatum eorum sit publicum; Ita possunt prohiberi à Matrimonio propter eandem Causam, quæ in Matrimonio indignis semper urget, nam disparitas contrahentium, ac Parentum justa repugnantia semper notæ sunt, ac idèd filiorum peccatum nunquam censi debet occultum.

III Nec obstat sententia illorù, qui putant, Parochum non æquè peccare assistendo Matrimonio, dùm contrahitur ab iis, quos novit peccato detineri, sicuti dùm ministrat Eucharistiam indignè petenti, quippe qui in Matrimonio Parochus non est Minister; Nam contrarium est verius, ut solidè concludit *Arriagatom. 7. tract. de Sac. in gener. dispus. 21. sect. 6. nu. 36. & seqq.* Præcipue attendita dispositione *Tridentini*, ex qua per Parochi præsentiam redditur validum Matrimonium, ac proinde inevitabile est affirmare, quod Parochus assistens, moraliter præstat operam ad Sacramenti consecutionem; Ac idèd *Suarez* agnoscit in Parocho nedum parem, sed majorem obligationem quoad Matrimonium, quàm quoad cetera Sacramenta, ita ut specialem in isto diligentiam adhibere teneatur, ut depræhendat, ac contrahentes cum debita dispositione accedant, sic docet in *tertia parte S. THOMÆ super q. 65. art. 5. disput. 18. sect. 2. circa med. vers. Dixi in Conclus.* Et post ipsum *Dicasill. de Sacram. in gen. disput. 3. dub. 12. n. 271.* ibi: *Vnde in assistendo contractui Matrimonii, (in quo quamvis non sit Minister Sacramenti Parochus, in multis assimilatur ministro, & non debet assistere indignè petenti) præmittendæ sunt inquisitiones de moribus, de vita, &c. & in specie, quòd Parochus antè omnia inquirere debeat de consensu Parentum, monent *Barbos. de Paroch. par. 2. cap. 21. num. 1. & P. Segneri in Parocho instructo cap. 23. §. 2.* Luculenter, & solidè punctum examinat *Serrarius ro. 2. epus. de Cathol. matrim. cum Hæretic.* ubi cap. 3. ex professio demonstrat, quomodò peccent Parochi assistendo Matrimonio eorum, qui in statu peccati, & actu peccando contrahunt, & cap. 4. latè*

probat obligationem Episcopi ad impediendum, dùm potest; ibi inter cetera argumentum deducit ex *Tridentino*, quòd *sess. 24. c. 10.* mandat Episcopis curare nuptias, ut ea, quæ decet, modestia, & honestate fiant, cujus rationem subdit. *Sancta enim res matrimonium, & sanctè tractandum.* Itaque si honestatis, & modestiæ cura incumbit Episcopo: Quo jure negligere valet, quæ spectant ad Religionem servandam, & sacrilegia removenda? Idèd concludendum cum *Card. Laurea t. 3. in 4. sent. disp. 22. art. 22. n. 549.* In mortali contrahitur, & sic DEUS offenditur, ruina spiritualis proximi inducitur, fidelitas in ministrando non observatur, sanctum canibus datur, idest Peccatoribus, & Sacramentum matrimonii sua efficacia privatur; Ad hæc auxilium præstare, vel ea non impedire, utrum læthalem culpam inducat; Aliis relinquimus judicandum.

112 Maximè in casu, de quo agitur, in quo nulla suppetit gravis Causa, Parochum, ut assistat, Episcopum, ut faveat, quin nec ipsum contrahentem impellens, ut ineat Matrimonium, nisi ut suam effrænatam libidinem expleat: Imò tot vigent motiva ab indignis nuptiis retrahentia, quòd possit absque hæsitatione firmari, Causam filiorum geri, si arceantur à conjugio, cujus quàm citò continget ipsos inutiliter pœnitere; Etenim, cùm ut plurimum hujusmodi Matrimonia contrahantur ab iis, qui ob amorem, libidinem, blanditiis, vel maleficiis non sunt in recto sensu, dùm faciunt id, quod alii sanæ mentis non gererent, proinde cum tali prohibitione, & diligentia potest quis induci ad contrahendum Matrimonium dignum, & æquale in recto sensu, & iusto judicio, absque eo, quòd dicatur geltum contra libertatem Matrimonii, ut cum *Capiblanco de Baron lib. 2. Super pragmat. 9. n. 10.* animadvertit *Reverendissimus de ZAULIS ad Stat. Faventis lib. 4. Rub. 26. n. 42.*

113 Quartò denique clarissimè apparet culpa Prælati, si super denunciationibus dispenset, nam ejus facultas, ut supra etiam tangebamus, non est illimitata, sed continere se debet intra fines à *Sacro Concilio Tridentino* præscriptos, quos si prætergrediatur, lethallyter peccat, ut ex communi calculo *Theologorum, & Canonistarum* jam præmissimus; Concilium verò in nostro casu nullam Episcopo potestatem facit, quinimò in reprobandis clandestinis conjugis, ac denunciationibus præviis statuendis, hunc, inter ceteros, finem intendit, ut vitarentur scandala, & discordiæ inter Consanguineos, quæ frequentius sublequantur Matrimonia in scis Parentibus celebrata; Quod ex *Dominico Soto* non obscure deducitur in *4. sen. distin. 28. q. 1. art. 1. column. 1.* & ex aliorum *Doctorem* sententia adnotavit *Vidal. in Arc. vital. tit. de matrim. inquisit. 3. n. 13.* Quapropter ut quæ res se habeat de aliis Causis, de quibus non levis est dissensio maximè inter *Theologos*; Hanc profectò nullus approbat, ut scilicet Matrimonium Parentibus injuriosum, atque scandalorum fons, & origo clau-

culum celebretur: Neque dubito, quin Præ-
lato indulgenti, ut denuntiationes ad hunc
finem omitterentur apprimè conveniret,
quòd generatim de dispensationibus in Eccle-
siæ legibus absque rationabili Causa ex S. BER-
NARDO scripsit S. ANTONIN. par. 1. tit.
17. Cap. unic. §. 20. vers. Unde deservitur. Non
sunt dispensatores, sed dissipatores, & peccabunt ipsi
dispensantes cum dispensatis, si eis utuntur: Quam-
obrem pro casu nostro concludendum cum
Gutierrez lib. 1. Canonico. qq. cap. 20. nu. 25. adver-
sus mentem Concilii fieret, si remitterentur de-
nuntiationes, cum Concilium eo hanc rationem,
ut Patri innotesceret, voluit denuntiationes fieri
debere; Ergò ordinarius concedendo prædictam
licentiam fortè excederet fines sue potestatis;
Cui dicto consentiant Doctores omnes pro no-
stra resolutione sub initio laudati.

114 Reliquum esset, ut quæ opponuntur,
solveremus, argumenta, dilueremus difficul-
tates, Textus explicaremus. At quænam ob-
jecta difficultatem faciunt? Qui Textus, vel
specie tenus nostris resolutionibus adverfan-
tur? Fateor non nihil me trepidasse, dum
vulgò audirem affari Matrimonia quævis à
quibusvis licitè contrahi posse: Dúmque natu-
ralis ratio, pietas, Theologorum authori-
tas, ac Ecclesiæ disciplina in adversam abire
sententiam adigebant, adhuc sistebam dubius
ne mihi inaudita (quo nihil facilius accidere
posse sentiebam) lateret difficultas. Fefellit
metamen spes dicam an timor? Dúm quot-
quot licuit Auctores consulens, tractatus per-
currens, illud primò, illud postremò, illud
unicè, viderim centies replicari, nempe li-
bertatem in Matrimoniis indignis cum Pa-
rentum, & Familiæ dedecore, cum scandalo,
cum discordia inter Consanguineos, contra-
hendis. De his Conjugiis loquimur, de
his Textum expetimus, desideramus argumen-
tum, quo, vel apparet valent cohonestari:
Hæc prohibendo, hæc impediendo,
non violatur libertas, sed servatur, sic loquuntur
Theologi sic Juris Interpretes, quos in dua-
bus præteritis resolutionibus super puncto li-
bertatis allegavimus: Sic quàm plures alii,
quorum nonnullos subdere non recusamus.

115. Bonacinatit. d. iis, qua pert. ad matrim.
q. 4. punct. 17. n. 26. vers. Neque obstat secundo, ibi:
Neque obstat impediri libertatem matrimonii;
Tum quia libertas matrimonii non debet familiae,
aut proximo nocere; Tum quia non dicitur liber-
tas alicujus impediri; nisi impediantur ad id, ad
quod habet Jus ad nuptias injurias Pari & c.

116 Gabriel à S. VINCENTIO de Sacra.
Matrim. disp. 3. q. 6. n. 48. Ad matrimonii libertatem
non spectat, quòd cum peccato fiat, & cum ma-
xima Parentum injuria, sed matrimonii libertas tunc
maximè est quando sine peccato est, ut patet de
libertate creata, non enim posse peccare ad homi-
nis pertinet libertatem, sed ad deservendum illius.

117 Rebullius de obl. just. p. 2. lib. 2. q. 14. sect. 1.
sub n. 9. At dices esse contro libertatem matrimo-
nii. Negandum est assumptum, nec enim minuitur

libertas nubendi, sed potius regulatur, & perficitur
& c. esse enim liberum ad malum faciendum potius
est imperfectio libertatis, quàm conditio necessaria.

118 Joannes Marinon. 10. 2. de Sacram. disp.
71. sect. 9. n. 118. Ita contrahere non est nisi,
sed potius abuti sua libertate; Debetque libertas
contrahendi esse justa, & rationabilis.

119 Barboſi super c. 17. requisit. 17. de Sponsal.
n. 4. Hanc firmat regulam si coactio fiat, auget
potius libertatem, quàm minuit: Dummodo ad id
impellat, quòd sub peccato mortali quis facere
vetetur: Quod verificari in casu nostro, ex iis,
quæ supra firmavimus, quique faciliè colligit.

120 Anton. à Spirit. Sancti. in direct. tract. 11.
disp. 5. sect. 7. n. 267. vers. Unde. Nec hæc restri-
ctio est etiam indiretè contra libertatem, quæ
desideratur in matrimonio. Nam libertas, quæ in
matrimonio desideratur est libertas honesta & ra-
tionabilis, hoc est quæ secundum rationem, & de-
bitum honestatis sit.

121 Et aliis aliorum responsionibus præ-
termisissis illam omittere non licet. Quod scilicet
hic non agitur de prohibendo filiis sim-
pliciter Matrimonio, sive de ipsis cogendis
ad ducendam hac, vel illam mulierem ar-
bitrio Parentum, vel Prælati. De hac restri-
ctione libertatis, utrum quandoque licita
sit, vel ob commune bonum, vel ob urgen-
tissimam Causam succurrendi indigentæ Pa-
tris, nostra non interest rem decidere, loqui-
mur dumtaxat de impediendo conjugio cum
muliere, vel Viro indigno ob vitandam infamiam,
dissidia, ac cætera, quæ in dies oriri
mala, etiam inter conjuges ex his connubiis
despiciuntur. Facta in cæteris libera facultate
filiis quamlibet ducendi scæminam ipsis be-
ne visam: In hac sanè justa tam tam honesta,
tam ipsismet filiis proficua limitatione non
valemus capere quænam violentia subsit, quod-
vis libertatis, vel minimum præjudicium: Hoc
optimè animadvertit Menoch. lib. 4. præsumpt. 189.
n. 82. & seqq. ibi: Non enim matrimonium im-
peditur, quia si uni nubere non potest, alteri po-
test, & infra, nu. 84. Non impeditur matrimonii
libertatem, quia, etsi nubere prohibetur indigno,
potest tamen nubere digno, & aliis allegatis ten-
nuit Gratian. discept. for. 10. 1. cap. 5. nu. 10. Nam
libertas matrimonii licet non possit impediri in
totum, potest tamen modificari ratione persona-
rum consentit Card. de Luca t. 14. adnor. ad Con-
cil. Trid. disc. 26. num. 37 & 38. & idem Gratian.
cap. 213. num. 25. post Felin. in cap. 1. de Sponsal.
num. 20. Quævis prohibeantur, nuptia cum ali-
quo; dummodo alteri possit nubere, ex hoc non
impeditur libertas matrimonii.

122 Neque enim ad libertatem pro matri-
monio requisitam necessaria est effrænata
quædam licentia, per quam liceat contemne-
re honestatem, charitatem, pietatem, etiam
justitiam. Modum, ac mensuram in Matrimo-
niiis cernimus diffinitam in sacris Litteris:
In Ecclesiæ Canonibus, in Summoque Ponti-
ficum Decretis: Quin ex ipsis violatam liber-
tatem liceat suspicari.

123, Replicant nihilominus: *Concilium Tridentinum* videtur quid plius tribuere huic libertati: Ad eam tuendam Anathemate ferit eos, qui ad Matrimonium cogunt directè, sive indirectè; Sint Domini temporales, sint Magistratus, sive alterius dignitatis, aut gradus existant: *Ita sess. 24. de reformat. matrim. cap. 9.* Ubi illam firmat regulam: *Maxime nefarium esse matrimonii libertatem violare.* Igitur nemini licebit filium contrahere volentem quovis titulo à Matrimonio coercere.

124, Verum tamen hæc objectio statim evanescit, si locus *Concilii* percurratur, nec aliam mæretur responsum, siquidem ibi sermo est solummodò de sæculi potestatibus, quæ ad certum Matrimonium Viros, vel Mulieres maximè divites, & spem magnæ hæreditatis habentes minis, ac pœnis adigunt, & compellunt: Hoc prohibet, hoc sub Anathemate *Concilium* vetat; quia proculdubio libertatem violat, nec alia Causa fieret, nisi ex terreno affectu, & cœca divitiarum cupidine: Cæterum *Concilium* nihil de Parentibus, nihil de Ecclesiastica potestate, nihil de iis, qui non cogunt ad certum conjugium, sed ab uno dumtaxat prohibent. Nihilque denique de impedimento ex justa Causa opposito ibi statuere communis fert *Doctores* sententia, de qua *Gutierrez lib. 1. Canon. quest. cap. 20. nu. 32. Boss. de contract. matrim. cap. 1. §. 3. ubi nu. 30. addit. ex Zypæo de Sponsal. nu. 6. in fin. excommunicationem Tridentini non incurere Judices, qui ad instantiam Parentum includunt alicubi filios, ut cum ratione Causam examinent &c. & alii congesti per Barbof. in Collect. Cencil. Trid. de reform. matrim. cap. 9. cit. quibus adde Bonacc. de iis, quæ pert. ad matrim. q. 4. punct. 17. sub n. 26. ibi: Neque obstat decretum Tridentini, ubi videtur injunxisse excommunicationem cogentibus, & prohibentibus matrimonium. Ratio est, quia *Concilium* loquitur de cogentibus ad matrimonium, non verò de prohibentibus, ut multi Doctores testantur. Tum quia etiamsi admitteremus, *Concilium* loqui de impedientibus, intelligendum esse de impedientibus, asque justa Causa, ut bene tradit *Coninck de matrim. disp. 28. dub. 5. nu. 48. Rebell. par. 2. lib. 2. q. 14. nu. 9. Menoch. to. 1. cons. 69. nu. 63. In hoc casu matrimonium ex justa Causa impeditur.**

125 Tandem ne vel levissimam aliquam difficultatem sentio præterire videamur, occurrendum est, quorumdam præcipuè *Canonistarum* autoritati, qui ut vitarent angustias Jure Cæsareo in Matrimoniis contrahendis definitas, in oppositam ex diametro sententiam descendisse reputantur quatenus Jure Canonico omnes civiles illæ leges fuerint abrogatæ, atque adedè circa nuptias, nihil non liceat filiis etiam Parentibus invitis: Enim verò non est valdè difficile illorum dicta cum communi *Theologorum*, ac *Perillustrium Canonistarum*, sententia concordare, si videlicet affirmemus illos non satis distingue-

re inter licitum, & validum, ut moris est *Doct. Etorum*, qui pro Foro Fori commentaria exaraverunt; Nec aliud voluisse, nisi, quod filiorum conjugia quantumvis indigna, & Parentibus incisi, vel contradicentibus copulata, firma, ac rata habenda forent, nec humano arbitrio venirent dissolvenda, quod verissimum esse refragari nemo potest: Sic Antiquorum dicta conciliari facile posse auctoritat *Card. Paleotti. in tract. de spur. & nor. cap. 8. nu. 14. ibi: Id tamen non recte posse, & mediam quamdam in hac re opinionem adstrui, qua cæteris æquior, & probabilior videatur nempe, ut dicamus Jure etiam Pontificio consensum Patris ex præcepto requiri; Si tamen adhibitus non sit, non ideo dirimendum; Quia & aliis multa legibus prohibentur ne fiant, quæ tamen facta solent sustineri.*

126 Hæc sanè de Conjugiis Filiorum familiaris dumtaxat profecuti sumus, ac ne videamur aliorum indignas nuptias silentio comprobare, subdere fas est, quod idem omnino sentiendum erit de quolibet matrimonio cum detrimento familiæ, ac Consanguineorum dedecore contrahendo; Sive parentes sive fratres, vel simili proximo Consanguinitatis gradu conjuncti, si uxorem ducant infamem, longè impare, unico verbo, quæ decus sanguinis notabiliter denegret, mortaliter peccant, nec unicum, sed totidem admittunt crimina, quot demonstravimus filios indignè contrahentes inexcusabiliter detineri, injustè lædunt famam, honorem proximi: Illicite odiis, discordiis cæterisque peccatis viam aperriunt; Virtutem pietatis, qua non solum filii erga Parentes, verum & Parentes ad filios, ac omnes Consanguinei ad mutud se colendos obligantur turpiter violant; Rem ita se habere perspicuum fiet discurrendo per singula momenta rationum, quibus propositas resolutiones satis credimus stabilitas; Adeoque nomine Parentum in hac materia veniunt etiam in subsidium proximiores, qui locum parentum tenent, & sub quorum cura, & custodia existunt, *Ad Text. in l. unice. §. Oportet C. de rapt. Virg. l. In coniunctione 20. C. de nupt. Cap. Videtur, qui matrim. accusar. post. & ex Pontio, & aliis notant, Boss. de contract. matrim. cap. 1. §. 8. n. 88. Panimoll. dec. 45. nu. 18. & passim Auctores supra relati.*

D V B I U M IV.

Vtrum permittendum sit Filiis familiaris inire Matrimonia cum Persona indigna, dum præcesserunt cum ista Sponsalia juramento firmata.

127 **I**nferendum scelus tot nominibus execrabile, pejori facinore tueri contentum effrænes juvenes, eorumque callidi Deosenses, ut jura, quibus indigna Matrimonia,

niã prohibentur, eludant, Jure jurando se obstringunt illas ducere in Uxores, quibus uti cæperint Concubinis. Hęc videlicet ab iniquis Genitricibus edoctæ, omnis generis lenocinio Adolescentes alliciunt, ut perditæ exoptent, enixè petant, quod sub specie pudoris, se nunquam concessuras testantur, nisi jurata fide futuri Conjugii. Itaque Dei nomine invocato se coinquant stupro; Exindè speciosè prætextu servandæ fidei, adimplendi Juramenti, ac compensandæ injuriæ honestæ Virgini illatæ, Ecclesiæ præsidium incredibili expostulant audacia, jactitant non suam causam agi, sed *Sacrorum Canonum*, quibus statuitur, jubetur, Jusjurandum inviolabiliter servari, rescirari damnum illatum, ac defforatore Virgini eam sibi matrimonio copulare.

128 Usquequo hæc vera sint, atquè utrùm aliquam limitationem recipiant, explicare (inviti licet) aggredimur. Urget quippe Sacrorum Antilitum Zelus non valentium siccis oculis intueri, quomodò periuria, stupra, impietas erga Parentes, Sacri fœderis nuptiarum profanatio, vetera denique scandala superius enarrata, nedùm impunè grassentur, verum etiam sub pietatis prætextu quamplurimum favore, atque tutela potiuntur.

129 Ita ut veritas, satis sub generalibus regulis obnubilata perspicua fiat per fore ducimus, has duas obligationes se junctim pertractare; Prius videlicet illam, quæ ex Juramento inducitur præ adimplendis sponfalibus de futuro; Deindè Verba facturi de altera, quæ ortum habet ex speciali ratione stupri.

130 Sponfalìa definiuntur mentio, & re-promissio futurarum nuptiarum L. 1. ff. De Sponfal., & in Cap. Nostrates Caus. 30. art. 5. futurarum nuptiarum promissis, eandemque definitionem amplectuntur unanimiter Theologi post Magistr. sent. in 4. dist. 27. S. Thom. ibi qu. 2. art. 1. in corp. S. Bonavent. dist. 28. art. 1. quæst. 1. in conclus., & Canonistæ super Rubric. de Sponfal. ibi: *Præmissus n. 2. Buir. n. 1. : Cæteros dabant Sanchez de matrim. lib. 1. disp. 1. n. 1. & Covarr. tom. 1. in Epit. in 4. decretal. par. 1. de Sponfal. cap. 1. n. 1. Ex recent. optimè Martynus Perez de Matrim. disp. 1. sect. 2. n. 1., & seq., Gonzal. Tellez in Comment. super Cap. Præterea in primo de Sponfal. à n. 1.*

131 Propterea sicuti ex cæteris promissis omnibus mutuis, & acceptatis oritur obligatio adimplendi promissum, ita ex sponfalibus confurgere debitum contrahendi matrimonium, nisi justa, ac rationalis causa excuset, procul omni dubio tenendum est cum communi Theologorum, & Canonistarum, ita ut qui renuat stare Sponfalibus lethaliter peccet, S. Thomas loco cit. ad 2. ibi: *Dicendum quod ex tali promissione obligatur unus alii ad matrimonium contrahendum, & peccat mortaliter non solvens promissum, nisi legitimè impedimentum interveniat. S. Bonav. loco cit. Si dicat quis ego consentiam in Te: Se consenturum promittit, tunc verò est promissio, idè est obligatio, secun-*

dum enim Jura cogendus est Vir, ut mulierem accipiat in Uxorem, nisi aliquis Casus interveniat, qui solvat Sponfalìa. S. Antonin. sum. 3. partit. 1. cap. 18. §. 1. ac reliqui omnes, quos lato calamo congerit Sanchez de Matrim. lib. 1. disp. 18. n. 7. & post ipsum Martynus Perez disp. 6. sect. 1. Bos. de contract. Matrim. cap. 11. §. 5. num. 36. Card. de Laurea, in 4. sent. tom. 3. disp. 37. art. 7. Gonzalez Tellez in Comment. super Cap. Præterea cit. n. 5.

132 Evincitur autem hæc obligatio ex generali ratione pacti, & contractus, in quibus invicem sibi aliquid promittentes tenentur exequi quod promiserunt, ac si materia gravis sit sequitur obligatio sub gravi; Nihil enim tam fidei humanæ congruum est, quam ut pacta serventur, & adimpleantur leg. 1. ff. de pact. cap. 1. & 2. de pact. idque negare repugnat principiis Juris naturalis, Divini, & humani, ut benè observat Bos. cap. 11. cit. n. 36.

133 Neque obligatio prædicta procedit ex sola virtute fidelitatis, ut videtur sentire Hurtadus de Matrim. disp. 1. difficul. 6. num. 223. verum etiam ex Justitia commutativa, ut post Sanchez de matrim. lib. 1. disp. 27. concludit Perez disp. 6. sect. 2. & solidè confirmat, maximè quia Virtus fidelitatis rescitit solummodo debitum liberalis promissionis, at in sponfalibus adest ultrò citroque obligatio correlative, & promissio repromissione compensatur, eo prorsus modo, quo in reliquis contractibus onerosis, ex quibus strictum Jus contrahitur pro utroque contrahente, ac proindè rigorosum debitum Justitiæ resultare Doctores omnes agnoscunt: Sive igitur Sponfalìa reducantur ad contractum innominatum facio ut facias, ut inquit Sanchez disp. cit. n. 2. sive habeantur pro contractu nominato, prout affirmant Robert. Konig. super Tit. 1. de Sponfal. n. 51. versic. Ad hæc, & Christoph. Schambogen. eod. tit. n. 25. ex iis strictam adimplendi obligationem confurgere, ne Justitia lædatur jure non potest in dubium revocari, quod alios cumulans optimè confirmat Gonzalez Tellez super d. Cap. Præterea n. 8. circ. med.

134 Revocatur quidem in dubium, utrum asserta obligatio locum sibi vindicet in Foro exteriori. In contrarias sententias descendunt tùm Theologi, tum Canonistæ. Negant aliqui, alii affirmant; plerique distinguunt: Si Sponfalìa sint nuda putant Judicem non posse compellere ad implementum, posse tamen, ac debere si fuerint Jure jurando confirmata. Singularum Auctores, ac Viam ipsos conciliandi tradunt Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 29. n. 5. & Aversa de matrim. quæst. 8. sect. 8. vers. 5. dubitatur. Nos satius ducimus ab his abstinere, ne videamur persequi novitates, ac contrâ sententiam passim in Curii usu receptam procedere. Cæterum animadvertere fas est sententiam negantem obligationem Sponfalium quoad Forum judiciale doctuisse S. Thomam in 4. dist. 27. quæst. 2. art. 1. ad 2. aliosque graviore notæ DD. quos dabant San.

Sanch. & Aversa locis citat., quos immeritò erroris damnat Covarr. in *Epit. tom. 1. par. 1. de Sponsal. Cap. 4. n. 3.*, & *Sub. n. 51.*

135 Recepta itaque nunc temporis opinio, & ad praxim quotidie revocata fert Sponsalium obligationem procedere etiam in Foro Fori, atque compellendum esse reventem Juris remediis, ut matrimonium ineat, nisi rationabili Causa excusetur: Idque verum esse, sive Sponsalia sicut nuda, sive jurata; Ita DD. ferè innumeri, quos congerit *Bos. d. Cap. 11. n. 35.*, *Ricc. resol. 406.*, & *419. Card. de Lauraa in 4. sentent. tom. 3. n. 23 2. disput. 37. de iur. art. 7.*, *Perez. disput. 6. sect. 2. n. 6.*, *Card. de Luca de matrim. disc. 8. n. 2.*, & *3.*, *Gonzal. Tellez. super Cap. praterea citat. n. 5.*, *Adden. ad decis. 431. tom. 2. par. 4. recen. n. 64.* Idemque pluries velut certum supposuit, vel decidendo firmavit Sac. Rota, ut in *Mediolanen. Sponsalium coram Pamphilio 14. Martii 1608. inter ejus impressas 96. num. 1.*, & in *dec. 142. part. 15. rec. in princ. & alibi.*

136 Non obstante quod ex *Jur. Cod. & ff.* videantur sponsalia nullam parere actionem in Foro externo, sic in *L. 1. C. De Sponsal.* ibi: *Alii de sponsate renunciare Conditioni, & nubere aliis non prohibentur, & ibi Gloss.* affirmans id licere cum Causa, & sine Causa, cui videntur consentire *Cin. Cratian. & Panormit.* de quibus *Sanch.*, & *Avers.* locis citat. Namque vel præfatus *Textus* æquorem recipit interpretationem, quatenus intelligatur procedere supposito consensu Sponsi, ad differentiationem mtrimonii, in quo non licet etiam de consensu resillire, vel dicendum correctam fuisse dispositionem Civilis Juris. Jure Ecclesiastico, ut præter DD. relatos notat *Konig super 4. Decretal. Tit. 1. de Sponsal. n. 51.*

137 Fateri tamen oportet assertam DD. sententiam, & Curiarum praxim non ita aperte ex *Jure Canonico* comprobari; Enim verò, ut moris est cursim scribentium quam plures allegantur *Textus*, qui legenti nil minus sonant, cum procedant vel de sponsalibus per verba de præfenti, contractis, quæ sunt verum matrimonium, vel de promissionibus juratis, in quibus apparet perpendi specialem rationem Juramenti ad inducendam obligationem; Frustra in primis adducuntur *Cap. Atho Cap. Desponsatos, & Cap. Conjuges Caus. 27. quest. 2.* quorum Casus erant de matrimoniis ratis, ut ex tenore *Textuum, & Gloss.* animadvertitur *Perez. disput. 6. sect. 1.* Frustra quoque afferuntur *Cap. Ex literis l. 2. & Cap. Requisivit de Sponsal.* est enim in his Sermo de Sponsalibus juratis: Immo ratio decidendi præcipue in Juramento fundatur, sic in *Cap. Ex literis: quia igitur predicto C. periculosum est contra suum Juramentum venire mandamus &c. Et in Cap. Requisivit, quod Mulier Juris jurandi Religionem neglecta nubere venit, cui se nupturam interposito Juramento firmavit, minus id evincitur per *Cap. Furamenti 22. quest. 5.* qui dicitur à *Covarr. optimus Textus*, nam illius ver-*

ba desumpta ex *Chromatio* non habent vim legis, & insuper nulla fit mentio Compulsionem in Foro externo, immò solummodo procedit de *Judicio Dei* ideoque quoad Forum Coscientie. 138 Unicus *Textus*, in quo nulla mentio Jurisjurandi, suppetit in *Cap. Praterea*, in quo affirmatur illos qui mutuò de matrimonio contrahendo sibi fidem dederunt, committendos, & omnibus modis inducendos, ut promissam fidem observent, verumtamen neque ex hoc *Textus* evincitur intentum, Tum quia agebatur de Sponsis, qui communi consensu statuerant resillire, in cujus facti specie nemo dubitat, quin liberum sit Sponsi ad sponsalibus recedere, tum quia imò ex *Verbis literæ* manifestè deducitur Judicem non debere illos adigere ad matrimonium contrahendum.

139 Ex hoc itaque *Canonum* silentio circa sponsalia non jurata, non pauci *Doctores*, quos colligit *Card. Mantica de Tacit. lib. 3. tit. 17. & Antonell. de Regim. Eccles. lib. 5. Cap. 2. n. 4.* inferebant Judici tunc solum incumbere munus compellendi ad executionem sponsalium, cum constat ea fuisse interposito Juramento firmata: His autem non movemur ad discedendum à sententia communiùs recepta maximè ne videamur contemnere tot gravissimorum DD. autoritatem, ac frequentiore praxim Curia Ecclesiasticæ; Attamen fatendum est non ita facile deveniendum ad compulsionem præ adimpleto sponsalium quibus non accessit Juramentum, ac leviorum causam sufficere, ut Judex justè à coactione abstineat, quod prælare insinuavit *Abbas in Cap. Requisivit de Sponsal. in fine Præpositus in cap. 1. n. 12. de pact. & alii quos cumulat Mantica de Tacit. lib. 3. tit. 17. n. 6. & Rota in Comen. Sponsalium 10. Junii 1705. §. Præmissaque coram Reverendissimo Molines Decano.*

140 Ex hæcenus firmatis circa sponsalia nuda facile colligitur quid veri sit, si fuerint Juramento firmata: Etenim dubitare non licet quò Jusjurandum novum vinculum ad dat, quodque magis peccabunt qui fidem frangerent sub Juramento promissam. Non defuere quippe, qui dicerent sponsalia jurata eamdem vim habere cum nuda promissione; eo qui, quoad Deum paris conditionis est simplex promissio, & Juramentum, *Bos. cap. 11. cit. num. 37.*, & *Add. n. ad dec. 431. par. 4. to. 2. recen. n. 64.* ubi quod Deus non facit distinctionem inter Juramentum, & simplicem loquelam, qui dixit sermo vester, est est, non non &c. Verum tamen hæc per exaggerationem prolata senda sunt; ad concludendum scilicet quod promissiones mutuæ vim habeant obligandi quamvis Juramentum non intercesserit, non autem quasi negetur specialis reverentia Deo debita, qui per Jusjurandum in Testem advocatur, ut bene observat *Gloss. super Can. Juramenti 22. quest. 5. vers. Distantiam.* Nemo igitur ex Catholicis vertit in dubium, quod sponsalia potiori Jure sint observanda, dum addi-

additur Juramentum, quodque ab illis sine iusta Causa recedere sit gravis noxa contra Religionem, quatenus; non tantum Homini, sed Deo quoque teneatur reddere prorsum, qui promittendo iuravit, quippe qui Deum Testem, & quasi Fideiussores adhiuit, ut pro more egregie antiquioribus allegatis expendit Suarez tom. 2. de Relig. tract. de Iuram. lib. 2. cap. 12. Castropal. par. 3. tract. 14. disp. 2. punct. 1. n. 4. & innuit S. Thom. in 4. dist. 27. quest. 2. art. 1. ad 2. ubi de Sponsal. & clarè docuit de Juramento promissorio in genere 2. 2. quest. 89. art. 7. consentit S. Bonav. 10. q. in 4. sent. dist. 28. art. 1. quest. 1. Consonant Jurisperiti, quos cumulat Barbof. tract. var. de axim. Iur. axiom. 134. n. 2. Genzal. Tell. super Cap. Præterea il primo de Sponsal. n. 6. ac passim alii, & traditur in perspicuis Textibus Cap. Debitores, Cap. Si verò, Cap. Cum contingat de Jurejur. Cap. de illis, Cap. Ex literis, Cap. Commissum de Sponsal. Itaque res adeo certa est, ut supervacaneum foret plura in illius confirmationem adducere.

141 Neque hic locus est discutiendi celeberrimam questionem non minus inter Juris Interpretes, quam inter Theologos controversam de vi, qua pollet Juramentum ad confirmandos contractus. Dubium latè pertractant Suarez de Jura. lib. 2. precipue cap. 29. Sanchez lib. 1. de matrim. disp. 32. Basil. Pont. de matrim. lib. 12. c. 8. Castropal. par. 3. tract. 14. disp. 2. punct. 9. & ex Canonistis Genzal. Tellez super Cap. cum contingat 28. de Jurejur. Cuius de Jura. confirm. par. 1. cap. 34. & 37. Barbof. super Cap. Cum contingat 28. cit. alios colligens. Siquidem quod spectat ad Contractum sponsalium inutilis prorsus esset disputatio, ut egregie discurrit Genzal. Tellez super citat. Cap. Præterea de Sponsal. n. 8. Illa enim controversia locum sui vindicat: Quando adhibetur Juramentum ad valorem actus alias invalidi, in cuius observantia nullum versatur peccatum: Si verò adhibeatur circa validitatem actus, qui alias sui natura validus est, tunc sequitur naturam actus, cui adheret Leg. fin. C. De non num. pecun. Cap. Quemadmodum de Jurejur. unde cum Sponsalium actus validus sit, & Juramentum tantum ad majorem firmitatem sit adiectum debet sequi actus naturam, & quidem in materia sponsalium hæc fuit semper sententia Rotæ precipue in Mediolanen. Sponsalium coram Coccino la 437. n. 8. ibi: Neque facit quod ista sponsalia sint jurata, quia si supervenerit nova Causa Juramentum non obligat cum assumat naturam, & Conditiones Contractus, cui adjicitur, idemque post antiquiores tradiderunt Barbof. super Cap. Præterea il primo de Sponsal. n. 5. König, in 4. decretal. super Tit. 1. de Sponsal. n. 60. & alii quam plures.

142 Fatendum est nihilominus, quod dum sponsalibus accessit Juramentum, fortius urget argumentum ad illa exequenda, quodque Judex studiosius agere teneatur, ut inducat renuentem, ac si aliter suadere non valeat,

Tom. I.

compellat ipsum etiam per Censuras, ut deturteretur a frangenda fide, & absteineat a perjurio, prout unanimiter tradunt DD. Sanchez lib. 1. disp. 29. n. 5. Bos. d. cap. 11. n. 38. Aversa quest. 8. sect. 8. vers. Quinto dubitatur, & ex Canonistis Prepositus super Cap. Requisivit de Sponsal. n. 2. Abb. super Cap. Ex literis il 2. n. 3. & fuit expressa sententia Rotæ in dec. 1112. coram Seraphino n. 2. ac decrevit Sacra Congregatio Concilii apud Fagnam. super Cap. Is qui fidem n. 12. de Sponsal. dum respondit, eum qui iuravit contrahere matrimonium cogendum esse ab Ordinario per Censuras,

143 Tandem non licet silentio præterire quatenus compulsio Judicis ad inducendam partem renitentem adimplere sponsalia, sive nuda sive jurata, non debet esse præcisæ, sed moderata, ut loquitur Rot. d. dec. 1112. n. 2. cor. Seraphin. ita ut si prævideat Censuras futuras inutiles, abstinere debeat a coactione, Rot. cor. Pamphil. dec. 96. n. 6. ac si post declarationem Censurarum altera pars pertinaciter recuset matrimonium contrahere, etiam si non petat, veniat absolvenda, ne scilicet fictæ, ac sine consensu matrimonium exterius contrahat, vel ita coactè consentiat, quod ex Conjugio pravus exitus timendus sit, ut collectis concordantibus, ac plerique Sacra Rotæ Decisionibus firmat Barbof. super Cap. ex literis il 2. de Sponsal. n. 5. & super Cap. Requisivit 17. eod. tit. n. 3. additis recentioribus in Albanen. Sponsalium super Censuris 15. Decembris 1710. §. Verum & segg. cor. R. P. D. Ansaldo, & 26. Junii 1711 §. Et hinc cor. R. P. D. Scoto. Sic conciliatur quæ in his duobus Textibus apparet contrarietas: quod nempe in Cap. Ex literis decidatur, compellendum esse per Censuras qui renuit adimplere sponsalia, at in Cap. Requisivit potius monendam esse, quam cogendam mulierem renuentem nubere ei, cui se nupturam juraverat; Sic præter ratosà Barbof. tenent Bos. d. cap. 11. n. 43. Aversa quest. 8. sect. 8. Antonelli de Regim. Eccles. lib. 5. cap. 2. n. 3. Panimoll. dec. 23. n. 18. Card. Albit. de inconst. in fid. par. 1. cap. 9. num. 20.

144 Lubuit hæc præmitti, atque in Vestibulo longius forsan quam par erat immorari, ne quis suspicetur eò Nos tendere, ut suadeamus impune licere religiosum sponsalium fædus violare, ac promissam matrimonii fidem infringere, etiam Jurisjurandi religione contempta; Satis ab hac Calumnia nos cauisse putamus: Jam ad resolutionem propositi Dubii descendimus.

145 Tota difficultas versatur in hoc: Utrum laudatæ leges de obligatione ex sponsalibus maxime Jurejurando interposito, consergente, locum habeant etiam cum Adolescens, vel Puella juravit se contracturam indignas nuptias, quibus parentes cæterique de familia juremeritò contradicant quæque totius nobilis Domus decorem minuerent, ac famam deturparent juxta tradita in superioribus dubii, præcipue in secundi Dubii resolutione.

F

146 Ve.

146. Vera sententia, quæ & communior dici valet, siue quia expressè à Doctoribus tradita, siue quia evidenter deducta ex principiis indubitatis apud omnes Theologos, & Canonistas fert huiusmodi matrimonia non licere; nullam ex præfatis sponsalibus obligationem oriri, & Jusjurandum sacrilege ad illa firmanda adhibitum fuisse. Tantumque abesse ab eo quod feruari debeat, quod potius injuriam Deo irrogaret, qui divinum Testimonium vinculum haberi vellet iniquitatis; Ità sententiarum ferè omnes qui punctum sedulo examinarunt, vel agentes de sponsalibus, vel de Juramento, quod in hac materia sequi naturam actus, & ejusque conditiones recipere satis firmatum est.

147. Layman. Theol. moral. lib. 5. tract. 10. cap. 1. n. 14. vers. Enimverò. Si ex matrimonio quod Filius, vel Filia contrahere cogitat ob disparitatem Sponsorum timeatur Familia dedecus, tunc Parentes illud impedire possunt, ac debent, etiam implorata Judicis autoritate, ad cujus Officium pertinebit cavere ne talia matrimonia, ex quibus scandala, vel infelices exitus sequi solent contrahantur: Idque locum habet, non tantum antequam sponsalia celebrata sunt, sed etiam postea; quia promissio non obligat, que versatur circa rem illicitam, videlicet circa matrimonium cum peccato contrahendum: quare locum habet Juris regula in malis promissis: fidem non expedit seruari Cap. In malis de regul. Jur. in 6.

148. Gabriel. a S. Vincentio de Sacram. matrim. disp. 5. n. 5. Sponsalia obligare non possunt ad actum qui sine peccato poni non potest. Unde si notabiliter charitas laederetur, vel Parentum pietas dissolveretur, contracta sponsalia dissolvi possent etiam si Juramento firmata fuissent.

149. Ferdinandus Rebellius de obligat. Jusst. par. 2. lib. 2. qu. 14. sect. 1. Statuit Prælatum debere se huiusmodi Nuptiis opponere, & subditi num. 9. vers. Secundo quia. Neque obstat quod Sponsalia etiam jurata antecesserint: Quoties enim ea sine peccato impleri nequeunt, ad sui implementationem non obligant.

150. Franciscus Texeda to. 2. lib. 4. tract. 1. n. 79. Cum tanto ad decorem Patris, et Propinquorum scandalo implere non tenetur promissionem, neque matrimonium exequi, quia Justitia Virtus obligare non debet ad actum, qui sine peccato impleri non potest, qualiter intervenit si Puella tam Nobilis cum Viro tam inæquali matrimonium contrahat cum propria ignominia, & Patris marore.

151. Bonacina de iis que pert. ad matr. qu. 4. punct. 17. vers. Neque obstat 3. ibi: Neque obstat Vinculum sponsaliorum jam celebratum; tum quia sponsalia non obligant ad rem illicitam, tum quia Sponsus non tenetur sponsalia perficere, quando ex eorum adimplentione grave imminet malum, seu scandalum. Ubi advertendum Authorem loqui de obligatione Judicis ad impedendum tale matrimonium.

152. Optime Aversa de matrim. qu. 8. sect. 15. Vers. Et quidem. Si ob notabile damnum, vel

scandalum non erat ei licitum cum tali Persona Conjugari eique promittere, poterit juste ab illa promissione recedere, & poterit etiam à Judice inhiberi ne contrahat, ac pluribus citatis subdit rationem: Non enim potest quisquam promittere, & se obligare ad aliquid illicitum faciendum. Poterit ergo juste, ac licite recedere, imò tenebitur. Utimo in vers. Pro altera concludit id totum procedere etiam si sponsalia fuissent jurata.

153. Thomas del Bene de Immunit. Thom. 1. cap. 8. dub. 19. sect. 9. n. 43. Ad Judicis officium pertinebit cavere ne contrahantur similia matrimonia. Quod non solum locum habet antequam celebrata sunt sponsalia, sed etiam post; quia promissio, que versatur circa rem illicitam, scilicet matrimonium cum scandalo, & peccato contrahendum, non obligat; quare tunc locum habet Juris regula 69. in 6. in malis promissis &c.

154. Cardinalis Laureæ Tom. 3. in 4. sent. disput. 37. art. 11. §. 8. n. 48. enumerans causas resiliendi à sponsalibus ait. Scandala que certio sequi possunt si fiat matrimonium sunt causa sufficientes ad dissolvendum sponsalia, & n. 46. addit id procedere etiam si sponsalia sint jurata.

155. Antonius Cortonus Controver. Celebr. lib. 5. Controv. 1. de matrim. cap. 2. n. 43. sic habet: Obligant nisi provideantur secutaria scandala inter Conanguineos, nam tunc impleri non possunt sine peccato, & promissio que impleri sine peccato nequit, irrita est.

156. Besius de contract. matrim. cap. 11. n. 93. & seqq. docet ex Rebellio, & Menochio. Non solum Parentes habere Jus impediendi nuptias filiorum ex causa justa, sed etiam hoc adeo verum esse, ut etiam sponsalia jam facta, etiam Juramento confirmata, possint Parentes ea ex causa irritare.

157. Adam Opaton. Tractat. de matrim. disput. p. 4. q. 7. n. 105. de Sponsal. etiam Juramento firmatis inquit: Si inter Parentes contrahentium odia interveniant ita quod se opponant contrahendo matrimonio propterea dissolvi possunt, ac debent.

158. Georgius Gobat. Experient. Theolog. Tract. 10. cas. 3. nu. 105. si tamen matrimonium filii, aut filia esset cessurum in probrum parentum sponsalia non subsisterent, utpote conjuncta cum injuria Tertii.

159. Franciscus de amico tom. 9. disput. 29. sect. 4. n. 71. Casu in quo cum probabili periculo futuri scandali sponsalia contraherentur, quia non possent executioni mandari sine peccato, quod committeretur in ipso matrimonio inveniundo invalida forent.

160. Egidius Coninck. de Sacram. disp. 23. dub. 8. n. 68. inter causas non adimplendi sponsalia etiam jurata hanc enumerat. Si alterius partis Parentes obstinate contradicant matrimonio, ita ut ex eo contracto esset periculum ne lethales Inimicitia orirentur inter Partium affines, aut inter Parentes, & ipsos sponfos, aut alius malus exitus omnino timeretur.

161. Reginaldus in prat. praxi. tom. 2. lib. 3. cap. 36.

cap. 36. n. 265. in fin. si laeditur proximi charitas, dissolvitur parentum pietas, & cognatorum amicitia: cum peccatum sit, taliter contrahere matrimonium; sponsalia quibus id promissum est, quia sine peccato impleri non possunt, censeri debent dirempta.

162 Gibalinus de usur. lib. 3. cap. 2. art. 6. n. 5. si grave aliquod scandalum juremerito timeatur ex futuro illo matrimonio, contrahendum non erit, sive vere, sive fide fuerit promissum.

163 Castropalaus part. 5. trac. 28. disp. prima punct. 27. nu. 7. Si alterius partis parentes obstinate contradixerint, ex qua contradictione timere merito possit discordia gravis inter consanguineos, seu parentes sponsozum, utique a sponsalibus solvitur, quia in eo eventu utriusque datus est contractus, & gravi periculo expositus mali exitus.

164 Salmaticenses tom. 2. Theol. moral. trac. 9. cap. 2. punct. 6. num. 85. firmiter obligationem servandi fidem sponsalium, at subdunt limitationem: Nisi forte ex tali matrimonio magnum scandalum sequeretur, & jurgia, aut dissensiones inter parentes, aut consanguineos, quia in tali casu etiam si sub juramento matrimonium esset promissum, non obligari ad illud docent auctores & quod talis promissio esset rei injusta, que absque peccato non posset adimpleri, qua propter juramentum quod non est vinculum iniquitatis, non posset talia sponsalia confirmare.

165 Matvius in 4. sent. disput. 7. q. 9. art. 3. n. 275. A sponsalibus potest esse licitum resilire si prave videatur sequitur grave malum, vel magnum scandalum, vel aliud grave incommodum, etenim justitia non obligat ad faciendum malum, est autem malum celebrare matrimonium cum scandalo aliorum.

166 Martynus Perez de matrim. disput. 5. sect. 3. virtus justitia obligare nequit ad actum, qui sine peccato impleri non potest, ut certum est; at contrahere matrimonium cum magno scandalo est culpa lethalis, cum notabiliter charitas proximi laedatur, & cognatorum amicitia dissolvatur &c. hinc colligo posse Patrem impedire sponsalia filii, vel filie contra ejus voluntatem snita, interveniente magno scandalo.

167 Denique, ne longiori tædio aliquem afficiamus, sat erit recollere, quod in proposita conclusione omnes Theologi consentiunt, licet non omnes eodem innitentur principio: Plures siquidem sponsalia præfata maximè inter impares inualida ab initio affirmant. Reliqui censent disparitatem sponsozum non inficere valorem, sed limitant illorum obligationem, ut evanescat in casibus in quibus vel proximorum injuria, vel scandalum, vel detrimentum pietatis, vel aliud grave incommodum sequeretur. Videri possunt Filic. tract. 10. cap. 7. n. 55. Trullench. in prax. Sacram. tom. 1. lib. 7. cap. 2. dab. 12. n. 2. Florentius Coq. tom. 3. princip. Theolog. cap. 12. sect. 3. n. 10. Francis. Sim. tom. 4. in supplement. ad 3. par. D. Thom. 7. 43. art. p. quest. 2. vers. de priori Petr. à S. Joseph. in Theol. Sacram. lib. 4. cap. 2. resol. 7. Tom. I.

Escobar. Theol. moral. tom. 3. p. 2. lib. 24. sect. 2. dub. 23.

168 Ne tamen Theologos tantummodò consultiue videamur, præstat, vel paucos differiperos, afferre, qui casum nostrum individualiter attingunt; Ut plurimum enim discurrunt per regulas generales, quas vel in præteritis dubiis recolimus, vel in sequentibus occurret memorare.

169 Navarraus in manual. cap. 16. n. 18. firmat regulam servandi fidem sponsalium maximè dum adiciuntur jusjurandum, & subdit duas limitationes, prior est, nisi fuerint valde impares: posterior verò: Idem dicendum de eo casu, quo promissio fuit vera, & ex animo facta, sed probabile esset quod ex matrimonio eam consequuntur grande aliquod scandalum nasceretur.

170 Cardinalis de Luca de matrim. disp. 8. nu. 11. & seq. agens de justa causa solvendi sponsalia n. 17. concludit: Quoniam ubi ratio inæqualitatis, scandalum in Civitate, vel in cognatione, seu aliquod dedecus familia, vel Domus resultat adhuc dicitur justa causa ex deductis per Sanchez de matrim. lib. 1. disp. 14. n. 3. & 4. apud quem concordantes.

171 Joannes Gutierrez de Juram. confirm. p. 1. cap. 5. n. 4. post medium, & lib. 1. quest. Canon. cap. 20. præcipue num. 23. & de matrim. cap. 4. n. 3. ibi Valida sunt sponsalia de futuro &c. num. autem 4. superior tamen sententia limitanda est, nisi scandalum magnum ex eo matrimonio timeretur, nam virius justitia obligare non potest ad actum, qui sine peccato adimpleri non potest, sed contrahere matrimonium cum magno illo scandalo est aperte lethalis culpa, quia notabiliter charitas proximi laeditur, dissolvitur parentum pietas, & cognatorum amicitia: Ergo &c.

172 Gonzalez Tell. in 4. decretal. super C. Præterea l. 1. de sponsal. n. 8. sed ego puto non esse discrimen constituendum in sponsalibus sive juratis, sive non, semper namque sponsus compellendus est adimplere, nisi quando aliis ex circumstantiis juxta prudentem arbitretur causa mala timeri, & scandala.

163 Franciscus Zypæus Respons. tom. 1. lib. 4. de divortii respons. 3. n. 4. in fin. quamvis scribens ad opportunitatem pro qua da Virgine turpiter decepta, quam contendit non fuisse imparis conditionis respectu viri; adhuc fatetur ex communi DD. Inæqualitatem contrahentium obistere, quando ex inæqualibus nuptiis, scandala, odia, similiave incommoda oritura sint, qualia evitare jubeat charitas, & que sine peccato mortali admitti vix possint & idem consil. Canon. lib. 4. de sponsal. tit. 1. n. 18.

174 In terminis amplioribus idem tradidit Felin. conf. 26. ex eo quia contrahere sine consensu patris est contra bonos mores omnium; item ex eo quia subest scandalum, potest: subesse justam causam solvendi ne dum sponsalia verum etiam matrimonium ratum, ubi adic magna natalium disparitas.

175 Et pluribus citatis Illmus de Zantius tom. 1.

10m. 1. observat. ad statut. Favent. Rubr. 26. n. 40. libi. 4. ubi ex del. Bene. firmat impedienda talia matrimonia etiam post contracta sponsalia.

176 Pignarell. consule. 11. tom. 4. alius cit. n. 1. ibi „ Respondeo, Judicem posse tuta conscientia, impedire tale matrimonium, „ idque etiam si sponsalia fuerint juramento „ confirmata, quod multæ rationes omnino „ persuadent &c. „

177 Superfluum ducimus Civilis Juris Interpretes hic congerere; passim enim clamant ejusmodi sponsalia esse contra bonos mores, perturbare pacem Reipublicæ, regimur invertere, atque ex illis non nisi jurgia, adulteria sæpius etiam homicidia promanare, unde deducunt vel fuisse invalida, vel esse dirimenda, imo & à Parentibus solui posse quantumvis fuerit additum juramentum; ad rem Donat. Anton. de Marin. tom. 2. lib. 2. resol. quotid. cap. 132. n. 7. Didacus Perez ad l. 1. Tit. 1. lib. 5. ordinam; Paschal. de patr. potest. p. 2. cap. 5. præcipue num. 21. Ludov. Engel. Jur. Can. tom. 3. lib. 4. tit. 2. n. 11. Costa de facti scient. & ign. dist. 40. cent. 2. in responso ibid. impresso à nu. 31. & per tot. ac reliqui quos dedimus in resolutione 2. dubii.

178 Ineluctabile assertæ veritatis fundamentum in eo situm est, quod neque promissio obligat, neque Juramentum illius obligationem denovo inducit, vel auget, si opus promissum, quod à Theologis nuncupatur promissionis objectum, jungitur cum peccato, & vergit in interitum salutis æternæ. Non utique tenetur quis adimplere, quod jurato promissit, si illicitum sit, & contra bonos mores, neque subinani prætextu vitandi perjurium valet peccatum effugere, quod in opere promisso completur.

179 Hinc trita illa axiomata: In malis promissis rescinde fidem, impia enim est promissio, que scelere adimpletur, quod ex Isidoro descriptit Gratian. decret. can. in malis 23. q. 4. & can. non semper eadem, ex D. Ambros. non semper promissa omnia solvenda sunt; Quæ itidem verificantur in promissionibus juratis; etenim: Non est obligatorium contra bonos mores præstitum juramentum, cap. non est obligatorium de regul. jur. in 6. Idque quam plurimis auctoritatibus, & exemplis ex Sacra Scriptura; Conciliis, ac Sanctis Patribus confirmat Gratian. decret. caus. 22. q. 4. per tot. & aperte docuit septima Synodus generalis, cujus verba habes in can. Actione ead. caus. q. 4. Ratio autem pepsicud exprimitur in cap. quanto de jurejur. Ibi Juramentum fuisse illicitum, & nullatenus observandam &c. cum juramentum ut esset vinculum iniquitatis non fuerit institutum. Quod ita certum est, atque indubitatum, ut SS. Patres per excessum dixerint potius esse pejerandum, quam pro facto juramento in aliud crimen divertere can. si aliquid 22. q. 4. ac melius esse pejerare, quam servare Sacramentum in operibus illicitis can. Actione, ead. In proprietate autem sermonis nequit dici per-

jurium inobservantia rei juratæ, sed potius juramentum ipsum in confirmationem rei minus honestæ interpositum quod præclarè docet S. Thomas 2. 2. quæst. 98. art. 1. ad primum ibi. „ Quocumque enim modo quis juras illicitum ex hoc ipso falsitatem incurrit, quia obligatus est ad hoc quod contrarium faciat. Consonat S. Bonaventura in 3. dist. 39. art. 1. q. 2. in conclus. tom. 5. & latè tradunt Suarez tom. 2. de Relig. tract. 5. de Juram. lib. 2. cap. 14. nu. 2. Castropal. par. 3. tract. 14. disput. 2. punct. 6. n. 3. & Canonistæ communiter quos dabant Barbosa super cap. Quanto 18. de jurejur. Fagnano super Cap. sicut de probat. num. 18. & seqq. Petrus Peckius in Comment. ad regul. 58. Iur. Canon. n. 1. & 6.

180 Hæc omnia, ut optimè congruant promissioni nubendi, quamvis centies Sacramento firmatæ, si jurans, vel fuerit filius familiaris, qui inconstitutus aut justè contradicentibus Parentibus nuptias inire promiserit, vel quisquis fuerit, qui personæ indignæ se copulare juraverit, itaut ex matrimonio sanguine junctorum injuria, & familiæ totius grave dedecus certè sequatur depræhendatur, ad evidentiam usque deducitur recollendo, quæ de hujus generis indignis connubiis ex communi DD. calculo in 2. Dubio latè tradidimus, & comprobavimus. Siquidem, cum dubio procul tales nuptiæ sine gravissima, ac multiplici læthali culpa perfici nequeant; cumque juri naturali, Divino, Canonico, ac civili multifariam opponantur, quicumque illas audeat juratè asserere, pejerat in promittendo, qui jurat id, quod vitare omni jure tenetur. Tantumque abest ab eo ut obligetur servare promissum, quin potius ad illud frangendum, pietate, justitia, caritate, ac religione compellatur, ne Deum velit confirmatorem impietatis, scandali, Sacrilegii cæterorumque criminum, qui in præfatis nuptiis toties edmitti satis clare concludunt auctoritates, & momenta rationum in præmissis dubiis cumulata. Absit omnino, ut hujus generis sponsalia Deus approbet, aut illis sui Testimonii robur adijciat; Ad rem Card. Bellarm. tom. 2. contro. de matrim. lib. 1. cap. 20. vers. sic igitur. Si tantum ad explendam libidinem temere sine Consilio Parentum, Conjugium inæat; non erit Auctor Deus, sed Diabolus ejus conjugii.

181 Itaque vel dicendum indignas nuptias omni culpa vacare vel concludendum sponsalia etiam jurata in casu nullam parere obligationem. Prius verat unanimis Theologorum, ac Juris interpretum sententia; Verbum Dei, Sacri Canones, Leges Civiles, improbant, perpetuo detestantur: Igitur in sensu veritatis affirmandum, nec licite, nec valide sæpe dicta sponsalia contrahi, atque Sacrilegè Juramento firmari: quod si incaute contracta impie jurata fuerint, recollenda, quæ de simili Juramento scribebat S. Ambros. lib. 3. de offic. cap. 12. n. 76. tolerabilius est pro-

miſſum non facere, quam facere quod turpe ſit: Profectò iſtantibus ut ſacrilega ſponſalia adimpleantur improperandum verbis S. Auguſtini ſom. 5. edit. Paris. Serm. 307. Inter laſcivias temere juratur, & impie quod juratur, impletur.

182 Exinde manifeſtè reiicitur quorundam dictum, qui agnoſcentes quod filiuſfamilias peccet ineundo ſponſalia cum perſona inæquali, affirmant nihilominus, eundem non peccare, ſi adimpleat: Utpote quia præſtat id, ad quod ex Juſtitia tenetur. Hoc primus aſſeruit *Molina tract. 2. de juſt. diſput. 271. n. 4.* ex parte ſequitur *Sanchez de matrim. lib. 1. diſput. 14. n. 2.*

183 Corruit de ſe hoc aſſertum; Namque unica ratio adſtruendi peccatum in contractu ſponſalium præciſè eruitur à malitia, quæ inſicit matrimonium per illa promiſſum: Si quidem nulla ſuppedit ſpecialis prohibitio præſatorum ſponſalium, ſed tora, quanta eſt ipſorum inhoneſtas, trahitur à perſidia matrimonii, ad quod præparant; neque enim eſt aſſignabilis caſus, in quo promiſſio rei licitæ ſit illicita, niſi cum ſpecialiter fuerit interdicta promiſſio, dum res ipſa non prohibetur, quod totum non cogimur aliunde probare, cum diſertis verbis ab iſdem *Molina, & Sanchez* declaratur. Puella nobilis (ſunt verba *Molina* loco cit.) que malefacit ſponſalia contra voluntatem patris cum ignobili contrahendo, eo quod executio non poſſit eſſe ſine ſcandalo aliorum, & dedecore ipſius puellæ: Eadem verba tranſcribit *Sanchez diſput. cit.* Quænam verò ex cogitari poteſt executio ſponſalium, niſi contractus matrimonii, qui proinde ex adverſariorum verbis non valet perſici ſine ſcandalo? Ex ipſorum igitur confeſſione habemus matrimonium eſſe illicitum Puellæ, niſi velint licere opus, quod ſine ſcandalo nequit executioni mandari: Ex quo ulterius ſequitur evidenter promiſſum de tali conjugio nullam obligationem admittere, aliter admitteremus, conſurgere obligationem Juſtitia ad exequendam opus per ſe ſcandalolum, quod, abſurdiſſimum eſſe, tora eadem diſputatione tradiderat, immemor poſtea ſui dicti idem *Molina*; qui præcipue n. 5. ſic habet: *Etiã nulla ſunt ea promiſſio, aut pactum, qua idcirco ſunt contra bonos mores, quod manifeſtam tribuunt peccati occaſionem, vel prejudicium aſſerunt, ſcilicet afferre poſſunt, moribus, quos eſſe expedire in bene inſtituta Republica.*

184 Hæc ſi vera ſunt, qua ratione verum erit, promiſſionem conjugii, cujus executio non poteſt eſſe ſine ſcandalo, quoque nihil pernicioſius Reipublicæ contingere poteſt, irritam non eſſe, & vel minimam parere obligationem?

185 Agnovit *Sanchez* inevitabilem abſurditatem hujus conſequentia, ideoque n. 3. cit. diſp. 14. limitavit *Molina* dictum hiſ verbis; *Hic tamen limitandum eſt, niſi ſcandalum magnum ex matrimonio timetur: quia virtus ju-*

ſtitia obligare nequit ad actum, qui ſine peccato impleri non poteſt; ſed contrahere matrimonium cum magno illo ſcandalo eſt aperte lethalis culpa; cum notabiliter caritas Proximi lædatur, diſſolvatur Parentum pietas, & Cognatorum amicitia &c. At quivis facile dixerit, quod ratio limitationis manifeſtè evincit aſſertæ conſuſionis falſitatem. Namque ſemel admiſſo inconcuſſo illo principio, quod nempe nulla poſſit ſubſiſtere obligatio juſtitia ad præſtandum actum, qui ſine peccato impleri nequit, neceſſariò aſſerendum erit, nulla ſponſalia ſubſiſtere, quæ Parentibus juſtè reſpicientibus, contrahant, maxime dum reſpiciunt matrimonium ceſſurum in infamiam familiae, ac propterea quod ſit occaſio odii, detractumque, cæterorumque criminum, quæ ſæpius enumeravimus.

186 Totum hoc paucis, ſed perſpicuis verbis reſpondit *Sum. Pontifex Alex. II. relatus ab Juone Carnotentiſ p. 9. Decreti de inceſt. copul. cap. 37. De juvene, qui juramento ſe obſtrinxerat ducere in Uxorem ſuam Concubinam, affirmat, fuiſſe Reum perjurii, dum promiſit, quia juramento ſpondebit, quod non poterat licitè adimplere: Juraverat enim, inquit, eam in matrimonium ducere ſponſus: Peccator iſte notatur per judicio, quia quod obſervare legaliter non potuit ſine judicio Parentum, temerè jurare præuimpſit.*

187 Auguetur maxime robur argumenti ex eo, quod nulla inducitur obligatio in promiſſis etiam juratis, nedum quando opus promiſſum ſeparari nequit à lethali culpa, verum etiam dum ſecum trahit peccatum ſolummodo veniale. Veritas iſta cunctis Catholicis comperta eſt, quin & ex ipſis terminis innoteſcit; repugnat namque peccatum quantumvis leve cadere ſub præcepto, nec valet concipi, ut qui ſimul obligatur præſtare id, quod aliunde vitare debet, utpote contra rectam rationem, & à Deo vetitum: Concordant itaque in hoc principio *Theologi, & Canoniſta. . S. Thom. 2. 2. q. 89. art. 7. in 5. Reſpondeo ante fin. verſ. ſi vero ſit quid & §. ad 1. in fin. & §. ad 2. S. Bonav. in 3. diſt. 39. art. 3. q. 3. Late Suiſſez tom. 2. de Relig. tract. 5. de juram. lib. 2. cap. 15. Sanchez. de Matrim. lib. 1. diſput. 32. n. 1. Card. Tolet. Inſtr. Sacerd. lib. 4. cap. 22. n. 2. verſ. 1. eſt. Jacob. d. Graſſi. acſ. ſur. par. 1. lib. 2. cap. 18. n. 1.*

188 Et ne quis autemet, hunc eſſe ſcrupulum *Theologorum*, quem liceat contemnere in Foro exte-riori, ſis erit adnotare, eundem eſſe unanimem ſenſum omnium *Canoniarum*: Optime *Felin. ſuper cap ſi verò de Fur. ex Abb. Joanne Anar, Imola, Burr. & Archid. tradit n. 4.* quod pactum includens peccatum veniale non tenet, & ſubdit: *Iſta revera ſunt notanda ad irritanda mille juramenta, licet venialia ſint plurima. Deducunt autem hanc veritatem ex Cap. quamvis de pact. in 6. ubi legitur juramentum ſervandum, cum non vergit in aternæ ſalutis diſpendium juncto cap. ſi vero 8. de*

jur. jur. in quo habetur, nisi tale fuerit juramentum, quod servatum vergat in interitum salutis aeternae. Notant autem discrimen inter has voces *interitus*, & *dispendium* in eo reperiri, quod *interitus* significet mortem animae, quae per lethalem culpam inducitur; *dispendium* vero quodvis etiam leve significat detrimentum, sic *Joannes Andreas* in cap. *quamvis* cit. n. 3. ibi: *Constat, quod interitus sonat in mortem, dispendium in damnum etiam parvum, ex quo infert: quod si quis juraverit facere aliquid veniale, illud juramentum servare non tenetur, licet possit non vergere in interitum salutis aeternae, pro quo est optima Glos. super can. si aliquid in primo caus. 22. q. 4. quom allegat Peckius in Comment. ad reg. 58. iur. n. 6. ampliat 3. & pluribus relatis Guier. de juram confirm. p. 1. cap. 6. n. 15. ubi addit idem procedere quoties peccatum veniale esset tantummodo ex prohibitione juris positivi.*

189 Jam redeundo ad sponsalia Filiorum-familias, quibus reverentiam, & honorem Parentibus *jure naturali*, & *Divino* debitum tantopere violari compertum est, quibus item Confanguineorum decori, ac Paci inevitabile detrimentum afferi luce meridiana clarius aparet: Quisnam cordatus Vir, quisnam non profus immemor pietatis, audebit negare, quod ad minimum venialiter in iis adimplendis peccetur? Licet ne dubitare quin leve saltem scandalum suborturum sit? Quod saltem leviter laedatur Charitas? At hoc sufficit, ut irrita, & illicita censentur, ut quavis obligatione affirmetur vacare: Id sequitur manifeste ex communi *Theologorum*, & *Canonistarum* doctrina, id deducitur ex *Sacris Canonibus* citatis, quibus docetur indubitati Juris esse, quod omnis promissio, etsi Sacramento fuerit confirmata, dum citra Veniale Culpam nequit adimpleri, nequitquam obliget ad sui implendum; ac irrita à sui initio fuerit.

190 Clarius adhuc evincitur inefficacia sepe dictorum Sponsalium, & levitas Juramenti, seu potius gravitas periculi adhiberi soliti pro illis inutiliter confirmandis: Quantumvis enim omnino laxeremus habenas libertati Sponsalium, ac connubiorum, ac contra Jura, rationem, & auctoritatem à Veniali quoque Culpa indigna Conjugia absolveremus: Ad id illo, inquam, hoc absurdissimo supposito, non ideo recedendum foret ab assertione firmata; quod scilicet regulariter, & ut plurimum irrita censenda sint sponsalia indigna; Neque ad standum promissis urgeat additum jusjurandum: siquidem duplex suppetit principium, alterum in jure expressum alterum experientia certum, ac ab omnibus, etiam iis, qui ultra modum, & rationem nituntur ampliare libertatem in nuptiis contrahendis, absque dubitatione admissum, quibus demonstrative deducitur, praefata sponsalia non subsistere. Principium juris est: Promissum etiam juratum, & individualiter

sponsalia, ex quibus juste timeatur pravus exitus, non esse obligatoria. Communis autem conclusio experientiae consona fert; sponsalia contracta inter impares, vel invitis Parentibus, semper aut saepe saepius vergere in exitum deteriorem: Itaque absque dubio affirmandum, illa vel semper, vel plerumque nullum parere debitum servandae fidei perpetram sub juramento promissae.

191 Sane prior illa propositio expressè traditur per *Cratianum decret. in Can. Si aliquid in primo Caus. 22. quest. 4. si aliquid forte Nos incantius jurasse contigerit, quod observatum pejorem vergat in exitum, libere illud consilio salubriore mutandum noverimus; Eadem verba repetita leguntur in Can. Si aliquid in 2. ead. ex Decreto Soteris Pape Verbum autem mutandum interpretatur Cardinalis Turrec. ibi n. 5. id est non adimplendum, sed non faciendum, sed venientium contra Juramentum: Et enumerat modos, quibus juramentum vergit in pejorem exitum, etiam dum non juratur opus mortale, vel veniale, sequens *Archidiacon. par. 1. decretal. super eod. Cap. n. 2. qui eandem docet super Cap. Quamvis de pact. in 6. n. 4. & Joannes Andreas ibi n. 1. Optime Felin par. 2. decretal. super Cap. Si verò de jur. Jur. n. 5. Ibi: Idem dicit de Juramento vergente in pejorem exitum, & n. 7. ibi: Et per hoc apparet, non esse sumendum argumentum à contrario sensu ex isto Textu, quod omne id, quod potest servari sine interitu salutis aeternae debeat servari, si est juramentum, Imò etiam si esset contra bonos mores, naturales non ligaret &c. Et clarè tenet Glos. in Cap. Si verò cit. Vers. Salutis aeternae, ubi latè Abb. n. 3. 4. & 5. Consonant Theologi, eandem regulam ut certam supponunt *Mazister in 3. dist. 39. & ibi S. Bonav. art. 3. quest. 3. in conclus. S. Thom. 22. quest. 89. art. 7. in resol. & ad 2. Sorus de Just. lib. 8. quest. 1. art. 7. Jacob. de Grass. dec. aur. par. 1. lib. 2. cap. 18. n. 1.***

192 Et in propriis terminis sponsalium juratorum ibi deducitur ex *Cap. Requisivit de Sponsal. ubi* statuitur neque injustè repugnantem reddere juratum fidem cogendum esse; & pro ratione adducitur: Quia coactiones solent difficiles exitus habere, & ibi *Glos. 2.* Nota quod Ecclesia dispenset hic contra Juramentum propter rationem, quae hic redditur. Et dubio procul Ecclesia semper abhorruit à Conjugiis, quae deterius exitus videtur sequuturus: Sic in *Cap. Praeterea in 2. eod. ibi: Ne forte deterius inde contingat, & in Cap. Cum locum. eod. Ne sequatur exitus, qui de invidiis solet nuptiis provenire. Quapropter praefatam regulam communem sententiam DD. sequens constanter amplexa est *Sac. Rot.* ut quoties malum aliquem exitum prospexerit timeri nedum abstinuerit à coactione, verum addidit, justam subesse Causam solvendi sponsalia etiam jurata, imò quoque impediendi matrimonium: Utrumque perspicue docuit in *de. cis. 437. cor. Coccino, ibi n. 2. Haec justa videtur causa, ut recedatur à Sponsalibus, & matri-**

monium impediunt, ne matrimonium infœlicem exitum habeat: Idemque habetur in decisione super eadem causa cor. Pamphil. la. 96. præcipuè n. 6. ubi refert doctrinam Collecti in cap. 2. vers. Credo tamen quod Ecclesia de Sponsal. scribentis levissimam Causam sufficere propter infœlices exitus, & Adde. ad eand. Decis. n. 10. legitima quoque causa reputaretur periculum mali exitus matrimonii, & allegat dec. 374. n. 7. cor. Celfo, & aliis collectis Rot. dec. 207. par. 1. rec. n. 9. ibi: Siquidem ut plurimum exitus parum fœlices sortiuntur, & dec. 19. par. 10. rec. n. 45. ibi: Vltimus constat de maximo infœlicis exitus timore casu; quo sequatur tale matrimonium; ac plurimi collecti per Paul. de Rub. in Adnot. ad dec. 431. par. 4. rec. 10. 2. n. 71. & 79. & novissimè coram Pirovano in Romana Sponsalium 9. Febr. 1629. §. Quia in sine, & in Albanen. Sponsalium super Censuris 15. Dec. 1710. §. Quamobrem, cor. R. P. D. Ansaldo, confirmata 26. Junii 1711. cor. R. P. D. Scottio.

193 Superest modò inspicere, an liceat sperare fœlicem exitum ex indignis Nuptiis, quas sibi, Parentibus invitis, totaque familia renuente, filiifamilias parare non erubescunt. Piget equidem rem adeò per se manifestam, quamve quotidiano discimus experimento plurimis adductis Testibus comprobare, nihilominus nonnullos saltem cogimur proferre, ne quid minimum videamur arbitratio diffinire: Audiamus itaque quid loquantur.

194 Paul. Rub. in Adnot. cit. ad dec. 431. par. 4. tom. 2. recen. Quamvis acerrimum se præbeat Defensorem obligationis, ortæ ex sponsalibus etiam inter impares, compellitur veritatem fateri n. 83.: Matrimonia enim plerumque infœlices exitus habere solent, quando inter impares contrahuntur. Menoch. cons. 385. n. 6. super hoc exempla infinita adducere possem, & n. 86. subdit: Sicuti quoque infaustos exitus habere solent illa matrimonia, quæ inter amore excæcatos contrahuntur, ut notum est. Cend. in Collectan. Jur. Can. ad Cap. Veniens de Sponsal. n. 5.

195 Gutierrez Canon. quest. lib. 1. cap. 20. n. 17. ex hujusmodi matrimonio Filii cum indigna contrahentes summa discordia inter Patrem, & Filium induci possent, 18. quia verò dissidium inter eos, qui se amore obæcæcati ducunt facile exoritur, matrimoniaque infœlicem ex eo exitum habent, sicut & quæ coactione fiunt, & n. 20. quæ sanè Causa rationabilis est, ut recedatur à sponsalibus, atque ita matrimonium impediatur &c. Pergit deinde totum confirmare rationibus, & exemplis.

196 Barbosa in Collect. super 4. decretal. cap. 17. Requisivit n. 6. Nuptiæ coactæ malos exitus habere solent. Et in fin. id enim plerumque contingere solet, quando inter impares contrahuntur, & super Cap. Veniens 13. il. 1. eod. n. 5. matrimonium inter amore excæcatos, ut plurimum habet infœlicem exitum.

197 Donat. Anton. de Marinis tom. 2. lib. 2. resol. quotid. cap. 132. n. 3. etiam matrimonium hæc, dum secretò celebrantur, odium Parentum in Filios, dissensiones inter Conanguineos, cæteraque magni ponderis mala oriuntur.

198 Et ne longius procedamus pleno ore testantur utriusque Juris DD. quos lato, & erudito Calamo congerit Tiraquell. de leg. Consub. l. 5. à num. 20. Ibi: Æqualitas est Mater Concordiæ; Contra inæqualitas odii, dissidii que parens est: quod exemplis, & rationibus ex Philosophiæ, ac Juris principis peritis abunde confirmat usque ad n. 31.

199 Ex recentioribus testantur Pignatell. tom. 4. consult. 11. Illusterrimus de Zaulis super Stat. Favon. lib. 4. Rubr. 26. n. 41. & seqq.

200 Præclarè autem eandem Veritatem docuit Rota dec. 19. par. 10. recen. n. 59. ibi: Matrimonia enim infœlices exitus habere solent, quando inter impares contrahuntur.

201 Quod usque adeò verum antiquioribus Canonistis visum fuit, ut censuerint, disparitatem istam justam asserere Causam, ut Summus Pontifex solvat Matrimonium ratum, ut citatis Felin. Soccin. Dec. aliisque, colligit Menoch. tom. 1. de presumpt. lib. 2. presumpt. 10. n. 39. & 40. Propterea scilicet quia discordia, & pravus exitus magnopere in Nuptiis inæqualibus timeri debeant.

202 Liceat ex plurimis, hoc idem testantibus Theologis, paucos aliquot adducere.

Sanchez, qui cæteris acrius obligationem adstruit sponsalium indignorum lib. 2. disp. 16. n. 2. luculentum præstat Testimonium Veritatis ibi: Quando contrahentes sunt notabiliter conditione impares, & affectione cæca ducti ineunt, matrimonium; autumat subesse justam causam solvendi matrimonium ratum, & subdit dicens: Ratio est, quia matrimonium ordinatur ad mutuum amicitiam, & concordiam; Nihil autem magis mutæ amicitiae, ac benevolentiae quàm Conjugum dispartitas adversatur: Item quia experientia teste, imparia Connubia infœlices exitus habent: Et plura prosequitur, quæ legere non pigebit: Unum ex nostris addimus: Si hanc justam causam censet pro solvendo matrimonio jam contracto; Cur non sufficiat ad obstandum, ne contrahantur?

203 Bossius & ipse inter libertatis assertores nulli secundus, nequè abnuitt, veritatem profiteri sapius cit. cap. 11. n. 87. ubi exponens Textum Tridentini sess. 24. de reform. matrim. cap. 1. docentis, Ecclesiam justis de Causis detestatam fuisse matrimonia invitis Parentibus contracta, hæc habet: Quamvis dici queat, Ecclesiam illa semper fuisse detestatam, quia ex talibus matrimoniis frequenter oriuntur scandala, & magnæ perturbationes in familiis, quæ fortasè sunt illæ justissimæ causæ detestationis.

204 Jacob. Marian. in Candelabro Mist. tract. 8. lect. 3. ibi: Tertia Causa infausti matri-

monii est inæqualitas Viri, & Mulieris: Unde frequenter á Deo punitur earum temeritas, cum sint humiles, aut inopes, cum nobilibus, aut Divitibus inire Matrimonia contendunt &c. Nam disparitas conditionis frequentes invehit dissentiones.

205 *Del Bene de Immunit. par. 1. cap. 8. dub.*

19. *sect. 9. n. 43.* Ad Judicis officium pertinebit cavere, ne contrahantur similia matrimonia (scilicet inter dispares) ex quibus scandala, & infœlices exitus sequi consueverunt.

206 *Adam Optov. de Sacram. Tract. de Matrim. disp. 1. quæst. 7. n. 105.* Si inter Parentes

Contrahentium odia interveniant, ita quod se opponant contrahendo matrimonio, propterea sponsalia dissolvi possunt, ac debent, si quidem timendi sunt aliqui infœlices eventus.

207 *Reginald. in praxi pœnitent. 10. 2. lib. 3. l. n. 24.* de Filiis contrahentibus matrimonio, invitis Parentibus, ait,

Imò sæpè esse mortale ob scandala, & alia mala, quæ ex taliter contracto matrimonio oriri consueverunt.

208 *Præclare Michael Salon. in 2. 2. d. Thom. quæst. 5. de Domin. art. 5. tit. An filius temerè contrahens concl. 1. in fin.*

Hujusmodi matrimonia regulariter gignunt scandala, inimicitias, perturbationes, & lites in Republica, inter Affines, & Cognatos utriusque Partis, si Personæ sint nobiles, vel saltem in domibus Parentum, si sint infimæ fortis: & post pauca addit, contrahunt multi turpiter, & indecenter cum maximo damno societatis humanæ, sicut videmus accidere, quando similia matrimonia contrahuntur maximè inter Nobiles.

209 Denique, cæteris omisís, non licet præterire perspicua verba *Moline*, qui præ cæteris indigna sponsalia formidat improbare: Is nihilominus *Tom. 1. de Jus. Tract. 2. disp. 176. vers. Contrariam sententiam circ. med.* sic loquitur:

experientia testatur, eos, qui ita contrahunt, solere postea non rato dolere, quod ita contraxerint, neque similia matrimonia exitum prosperum habere consueverint: Insuper affirmat; hujusmodi matrimonia non contrahi, nisi cum magno suo proprio, suorumque Parentum spirituali, & temporalí damno, ac cum perturbatione, & dedecore Reipublicæ. Ea videlicet est veritatis conditio, ut Adversarii quoque Testimonio confirmetur.

210 Reassumendo iterùm vim argumenti, sic rem configimus. Sponsalia quantumlibet jurata vel ab ipso principio non obstringunt, vel veniunt omninò solvenda, quancumque ex adimplemento deterior exitus Jure formidatur. Hoc est principium Juribus, ratione, autoritate stabilitum. Atqui ex sponsalibus, invitis Parentibus, maxime cum Persona indigna contractis: plerumque, frequenter, ut plurimum, deterior, ac infœlix exitus oriri consuevit: Hoc experientia quotidie comprobatur, *V. I. Interpretes, Theologi* omnes fatentur; Ipsimet Adversarii ultrò concedunt: Igitur regula est, hujus generis promissa,

quamvis Juramento firmata nihil obligare, quodque illorum executio ut plurimum, plerumque debeat impediri.

211 Quod, totum efficaciter, suadetur ex alio theoremate communiter admisso, atque *Sacrorum Tribunalium* constanti Praxi confirmato: Quod scilicet cæt sæpè dicta sponsalia, nec in vim Jurisjurandi cogant, ut impleantur, si supervenerit gravis Parentum indignatio, & multo magis si filios (juste, vel injuste nil interest) sua Hæreditate privare comminentur.

Ita tenuit *Rota in Tullen. pratensi Matrimonii dec. 1258. cor. Seraphino* in cujus margine plures

similes *Decisiones* allegantur; & in alia similiter

Tullon. coram Poëna 13. Maii 1596. que est la 517. par. 1. cor. eod. quamque per extensum

adducit *Bosi. de contract. matrim. cap. 11. n. 97.*

& cum illa tanquam magistrali procedi dixit

Card. de Luca de matrim. disc. 8. n. 10. & 11. notans, hanc justam esse causam, ut sponsalia dis-

solvantur, & in terminis fortioribus *Bosi. loc. cit. n. 97.* scripsit, quod ob timorem probabili-

mè magnæ indignationis, & maledictionis

Parentum tali matrimonio contradicentium

hæc sit justa causa, ob quam Prælatus non de-

bet, Parte instanti, cogere ad implenda spon-

salia, sed potius (Nota) teneatur sponsalia

dissolvere, & rescindere: & articulo maturius

discusso tenuit *Rota dec. 19. n. 58. par. 10. recen.*

& in Viennen. pratensorum Sponsalium 12. Januarii 1705. §. Quinimò cor. Reverendiss. Kan-

nitz, & in Comen. Sponsalium 10. Junii 1705.

§. Hanc autem justam, cor. Reverendiss. Molina.

212 Porrò ex hoc duo resultant pro veritate, quam tuemur, validissima argumenta:

Unum scilicet à fortiori: Quoniam si Judex

teneret solvere sponsalia ob metum indigna-

tionis Paternæ erga filium, & amissio tem-

poralis lucri est sufficiens causa, ne jurata in

Sponsalibus fides servetur: Quanto magis te-

nebitur sponsalia solvere, dùm ex illorum im-

plemento, innumerata Peccatorum, scandalorumque series in DEI offensam, & animarum

ruinam agnoscitur sequutura.

213 Insuper argumentabimur velut à priori. Stante gravi indignatione Parentum, Filius non obstringitur vi sponsalium, á quibus licet recedere, quæve Prælatus solvere potest, ac tenetur: Ergò Filiifamilias non valent se excusare, neque á culpa indignè nubentium;

neque á pœna sub prætextu Sponsalium, quæ habentur, ac si nunquam præcessissent, dum ob præfatam Causam ipsorum vinculum non perdurat. Et mirum sanè foret, si liberum foret Filiis, sive cum præjudicio Sponsæ à sponsalibus resiliire, sive cum injuria Parentum, & Familix infamiæ sponsalia sustinere: Quodque Prælatus teneretur, arbitrio filii, eundem absolvere, si temporale lucrum prosequi staterit; vel favere ut Sponsalia exequatur, si Concupiscentiæ potius morem gerere ei placuerit, contentendo quiddam in ipsiusmet filii, cæterorumque Spiritualem ruinam ex illius effræni libertate, fore ut contingat, manifestissimè depræhendit.

214 Tandem iudic redeundo, unde exorfi sumos. Inconculsa Juri est, quod Sponsalia sint irrita quoties Personæ spondentes non valent licite contrahere matrimonium. Veritas ista apud omnes in confesso est, nec de ea audent dubitare illi quoque, quorum interest libertatem in matrimonio ad scrupulum usque conteri. Quia sunt Verba Francisc. Amic. Tom. 9. disp. 3. n. 1. in fine: Cum Sponsalia sint promissa ex iustitia obligans ad matrimonium futurum contrahendum, nullaque illicita promissio possit Promissorem ex iustitia ad promissum servandum obligare, quotiescumque matrimonium est illicitum, etiam si sit validum, invalida erunt sponsalia. Et Dica. sfilato tom. 3. de Sacram. r. 10. de Sponfal. disp. 1. dub. 3. n. 432. Generaliter loquendo qui nequit contrahere licite etiam nequit valide promittere, neque enim valet promissio, quam promittens implere non potest licite, nulla enim promissio rei illicitæ valet, aut obligat. Disertius pro casu nostro Robert. Konig. super 4. Decret. Tit. 1. de Sponfal. §. 6. n. 24. Materia, seu objectum Sponsalium, est Matrimonium licitum, dixi licitum, enim verò valide promitti nequit nisi per se licite contrahi possit. Nam etiam juxta legitimas Sanctiones pactum turpe, aut impossibile de Jure, vel de facto nullam obligationem inducit. Rursum Filium familias ducere Uxorem Parentibus ex justa Causa relinquantibus, & inire matrimonium indignum cum Familiæ dedecore, & Consanguineorum injuria illicitum perpetuo est, quippe quia advertitur *Juri naturali, Divino, & Ecclesiastico*: Itaque nulla Sponsalia valent, nulla ad sui executionem obstringunt semper ac respiciunt matrimonia istius modi circumstantiis dehonellata.

215 Hactenus in abstracto de Sponsalibus loquuti sumus, modo non tædebit unum, vel alterum Caulam afferri, atque audire quid super ipsis Consulti Theologi sponderunt.

216 Lessius super 2. d. Thom. in Auxiliario Verb. Sponsalia cas. 4. sic factum enarrat: Puella Nobilis sexdecim annorum cuidam nobili Adolescenti, sed inferioris fortunæ, hæc forma Verborum se obstrinxit: Ego N. promitto Domino N. jurans per SS. TRINITATEM per Sancta DEI Evangelia &c. me nunquam alteri nupturam; eumque accepi, & ex nunc accipio in Maritum, etiam si nostrum matrimonium per multos annos non sequatur, si forte ejus Parentes vel mei id velent impedire. Nil. solemnius dici potest pro Sponsalibus confirmandis. Subest multiplex formula Juramenti. Prævidentur quæ si fuissent occulta possent defectum Intentionis arguere. Non urget disparitas Natalium, cum affirmetur Adolescentem eque nobilis, solumque divitiis impar asseratur. Adhuc tamen *Laudatus Author* respondet primo attea Parentum iusta aversione locum esse dispensandi in Sponsalibus, & Jurjurando; secundo his Verbis *sub n. 11. Imò probabile est in tali casu non opus*

esse dispensatione, quia iustitia non potest obstringere ad id, quod sine peccato fieri nequit; Quale est matrimonium cum Proximorum scandalo, & Parentum gravi, & iusta indignatione.

217 Similem proponit Casum *Georg. Gobæ to. 1. Experient. Theolog. Tract. 16. Cas. 3.* & absque ambiguitate resolvit; ait itaque: Callimachus honestæ Familiæ, & fortunæ desponsavit sibi Calsum Virginem aliquanto honestioris Familiæ: id fecit tamen inscius Parentibus. Ubi resciivit Pater Calsum facta esse Sponsalia, non tantum excaudit summo petere, sed serio fuit minatus filiam, se illam præteritum in Testamento, nisi nuncium mitteret Callimacho; At cum hæc mittere nollet, adivit Sedem Episcopalem, postulavitque ut dirimerentur Sponsalia; quia tamen non impetravit, quod petebat, persistit in proposito exheredandi Filium. *Super quo Casu duo efformat dubia.* Queritur primo an Calsum potuerit salva Conscientia contrahere illa Sponsalia; Secundo An Pater potuerit agere quæ egit, ad quæ n. 111. ita respondet:

Ad primum apparet deliquisse Calsum, dum contraxit Sponsalia inscio Parente; Sciebat quippe, vel suspicabatur exoritura mala; nec deerant quibus ipsa apte nuberet. Apparet secundo non valuisse ejus Sponsalia, quia (Nota) nequit sine gravi peccato in Parentes inire matrimonium tale. Apparet Tertio Judicem Ecclesiasticum immeritò tulisse sententiam pro valore, & obligatione illorum Sponsalium;

218 Plura subnectere exempla supervacuum foret, cum ista satis fiat ad evincendum longe potiorum urgere rationem in casu nostro, dum non agimus de Sponsalibus inter Personarum disparis Conditionis, sed de Matrimonio contrahendo cum Fæmina, aut Virò indigno, in quo luce meridiana clariùs simul militant omnia absurda, quæ vel divisiim sufficiunt ad detrahendum valorem Sponsalibus, si ve ad illa solvenda, quæque adigunt Prælatum ut illorum executionem Juris remediis impediat. Siquidem omnino animadvertendum. *DD.* in toto discursu allegatos in enumerandis causis, per quas vel nunquam oritur, vel extinguitur Sponsalium obligatio asserre eas sub disjunctione, *sive*, scilicet propter grave in commodum, *sive* propter injuriam Parentum; *vel* propter scandalum *vel* propter inimicitias; *etiam* propter dedecus redundans in Consanguineos, *aut* propter deteriorum exitum verosimiliter timendum.

Jam vero Nos versamur in Casu, in quo non unum, vel alterum, sed cuncta simul enumerata mala, & facinora regulariter occurrunt, quod satis demonstrasse credimus tertium præmissum dubium perturbantes. Ex hoc autem concursu causarum efficitur, ut quavis singulari minus efficaces censerentur, efficacissimè valent dum copulantur ad viam sponsalium infringendam, ut singulariter ad-

vertit *Gobat. cit. tract. 10. Cas. 8. n. 341. ibi:*
 „ Fit quandoque, ut concurrant plures Causæ
 „ dissolutionis, quarum singulæ, etsi non sint
 „ sufficientes, univ ersæ tamen sufficienti, quia
 „ scilicet faciunt notabiliter difficiliorem con-
 „ tractum Matrimonii. Ratio est quia singula,
 „ quæ non profunt, multiplicata juvant.

219 Stabilito firmiter (ni fallor) tùm au-
 „ thoritatum pondere, tùm rationum momen-
 „ tis, quoddam promissio indigni Conjugii vergens
 „ in aliorum infamiam, præcipuè si promittens
 „ fuerit Filiusfamilias, idque prestare auferit
 „ inscio, vel abnuente Patre; vel ab exotidio
 „ sit invalida (quoddam puto verum) vel saltem
 „ venia irritanda, superfluum prosum apparere
 „ novam instituire quaestionem, utrum liceat
 „ Ecclesiæ Præsuli ab executione Sponsalium
 „ rebelles filios impedire. Equidem si Spon-
 „ salia, si fursurandum; Matrimonium promif-
 „ sum non valent immutare; neque ex illicito
 „ licitum reddere: Si Divinum præceptum de
 „ Parentibus honorandis, si charitatis vincu-
 „ lum, si iustitiæ debitum non solvunt: Idem
 „ juris erit de Matrimonii, præcesserint nec ne
 „ Sponsalia, vel juramentum; ac propterea suf-
 „ ficient recolere, quæ de munere Prælati in-
 „ decisione tertii Dubii abundè satis cumulavi-
 „ mus. Eo magis quoniam *Theologi; & Canoni-
 „ stæ*, quos retulimus, plerique loquuntur etiam
 „ supponendo, quoddam Sponsalia præcesserint:
 „ Si verò aliorum Testimonium querat aliquis,
 „ plures in promptu habemus, qui Sponsalium
 „ menerunt.

220 *Dicasillo tom. 3. de Sacram. artic. 10. de*
Sponsal. disp. 4. dubit. 18. num. 180. „ Quamvis
 „ autem fortè præcesserint Sponsalia: Nihil ob-
 „ stat quominus impediri possint, quia nemo ten-
 „ netur Sponsalia implere, quando indè immi-
 „ net malum, aut scandalum, & ex dictis col-
 „ ligitur posse imò debere Prælatum impedire
 „ Matrimonium contrahendum à Filiofamilias
 „ cum aliqua indigna, si indè prudenter timeat
 „ scandalum.

221 *Gobat. Tract. cit. 10. cas. 3. n. 106.* „ Si ti-
 „ meatur gravis, & diuturna Parentum offensa:
 „ Si denique grave scandalum: Irrita sunt Spon-
 „ salia, potestque, ab debet Magistratus Eccle-
 „ siasticus impedire mediatum Matrimonium.

222 *Robert Konig super 4. Decret. tit. de Spon-*
sal. n. 31. quartus Casus. „ Si ex tali Matrimo-
 „ nio scandala, & infelices exitus metuendi sin-
 „ quandoquidem virtus iustitiæ obligare nequit
 „ ad actum, qui sine peccato impleri non pos-
 „ test: Unde Pontifex jubet in tali casu Judicem
 „ debere interdicerè Matrimonium *Cap. Cùm in*
tua. de Sponsal.

223 *Pax Fordan. volum. 2. lib. 9. tit. 1. de dis-*
pensat. nu. 268. Nono Episcopus impedit Spon-
salia secundum terminos Cap. Cùm in tua. de Spon-

224 *Ludovic. Engel. in 4. Decret. tit. de despon-*
sat. Impuberum §. 2. n. 11. „ Unum adhuc no-
 „ tabile placet hic adscribere; quod licet dis-
 „ sensus Patris non invalider Matrimonium jam
 „ contractum: Si tamen sola Sponsalia jam con-

tracta sint, & indè ex dissensu Parentum, &
 „ Confanguineorum, fortè propter inæqualita-
 „ tem, aut aliam Causam magnum scandalum,
 „ vel alius malus exitus timeatur, possit Jdex
 „ Ecclesiasticus tale Matrimonium prohibere,
 „ & Sponsalia irritare, cùm virtus iustitiæ non
 „ obliget ad actum peccaminosum.

225 *Egregie Raphael Adversa de matrimo-*
niis. quest. 8. sect. 15. §. Et quidem: Si ob notabile scan-
dalum non erit et licitum cum tali persona con-
jugari, poterit etiam à Jdce inibihi, ne con-
trahat, & §. seq. Quare etiamsi ipse nollet rece-
dere (à Sponsalibus etiam Juratis) merito pos-
set à Jdce ex officio, vel ad instantiam alio-
rum, quorum interest inibihi.

226 Hoc idem expressa mentione prævia
 „ promissionis tradiderunt *Thom. del Bene de Im-*
mun. lib. 1. cap. 8. dub. 19. sect. 9. n. 43. Ad Jd-
cis Officium pertinebit cavere ne contrahantur
Layman. lib. 5. tract. 10. cap. 1. de Sponsal. num. 143.
vers. Enimverò. Parentes impedire possunt, ad
debent, implorata Jdciis auctoritate, ad cujus
 „ officium pertinebit cavere ne contrahantur, &
 „ ac alii quorum verba supra descripsimus.

227 Huc quoque spectant, quæ tradidit
 „ *Riccini in prax. rer. quot. t. 1. p. 1. resol. 218. n. 44.*
 „ Tertia conclusio inter Causas multa, ac legi-
 „ timas non contrahendi est magna disparitas
 „ inter Sponfos, puta si unus arat ditissimus,
 „ alter verò pauper *Paris Conf. §. 8. n. 37. vol. 4.*
 „ *Cacheran. conf. 23.* „ Item nobilis alter verò
 „ ignobilis, ut fuisse decisum in Rotâ Romanâ
 „ testatur Cæsart de Grassis in *decis. 1. de Spon-*

228 Perspicuè tandem id innuit *Sac. Rod*
 „ *decis. 437. cit. cor. Coccino par. 1. ibi. n. 3. Hac justa*
 „ *videtur Causa, ut Matrimonium impediatur; et*
 „ nempe si infelix exitus timeatur.

229 Neque locus est timendi, quoddam vel
 „ utriusque spondentis minuatur libertas, aut
 „ quod Jus quæsitum per juratam promissionem
 „ in minimo lædatur. Frustra clamant nonnulli
 „ parum experti Forenses: Perperam scrupu-
 „ lum ingerunt, vel in officio, vel in scientia
 „ Tyrones Confessarii, dùm Judices pudenti-
 „ dùm Pœnitentes terrent, ne fides frangatur;
 „ ne jururandum violetur, ne juri jam quæsitum
 „ denegetur. Nulla Fidei, nulla Religionis, ju-
 „ stitiæ nulla obligatio Sponsalibus indignis
 „ suffragatur. Innumera id suadent argumenta
 „ ex Juribus ex Auctorem consensu, ex naturali
 „ ratione sæpius in præmissis dubiis inculcata:
 „ Nihilominus vel pauca Testimonia subnecte-
 „ re non abnuimus.

220 Et quod spectat ad libertatem solidif-
 „ simè respondet *Dicasillo. 3. de Sacram. tract. 103*
 „ *de Sponsal. disp. 4. Dubit. 18. n. 179.* „ Neque
 „ verò censetur impediri libertas Matrimonii,
 „ quia hæc debet esse citra scandalum aliorum:
 „ neque etiam censetur impediri, nisi quando
 „ impeditur ad id, ad quod quis habet jus: Id
 „ autem non habet filius ad nuptias Patri inju-
 „ riosas &c.

221 *Gibalin. de Vsur. t. 2. lib. 4. cap. 5. artic. 9.*
 „ n. 4. Neque libertatem, quam in Matrimonio

55 requirit Ecclesia violant, sed libertatis, quam
56 malè præcedunt, abusum: Neque enim
57 omnimoda libertas requiritur in Matrimo-
58 nio, alioquin nunquam Jûdex posset quem-
59 quam cogere ad Matrimonium.

232 Fortius argumentatur *Adam Opatov*
de *matrim. disp. 2. quæst. 18. n. 158.* Nota si
contingat quod Pater Sponsalia invita filia ex
justa Causa dissolvat, dico quod libertas nu-
bendi non minuitur, sed regulariter perficitur,
& ratio est, quia esse liberum ad malum
faciendum potius est defectus, & imperfectio
libertatis.

233 Frustra autem scandalo commoveretur
audiens Patrem posse solvere ex justa Causa
Sponsalia filia, quippe, qui hoc Juri Patri decer-
ni quo ad Sponsalia etiam jurata ex aperto *Textu*
in *Cap. Mulier 3. quæst. 2.* optimè advertit
Fagnan. super Cap. Tuas, de desponsat. Impub. n. 12.
Verba *Textus* sunt: „ Mulier si quidquam
voverit, & se contrinixerit, quæ est in Dô-
mo Patris sui, & in ætate adhuc puellari exi-
stat, si statim ut audiverit, contra dixerit Patrem,
& Vota, & Juramenta ejus irrita erunt, nec
abnoxia tenebuntur sponsioni, eoquod contra-
dixerit Pater.

234 Respuat igitur Ecclesiasticus Jûdex
impudentium Juvenum instantias, spernat
quærelas, nec timeat ubi non est timor Jura
violare, quin & respondeat cum *Augustino*
Epist. 157. nu. 8. „ Hæc enim voluntas libera
tanto erit liberior, quanto sanior: Quomo-
do enim libera est, cui dominatur iniquitas?
Et *tract. 4. in Joan n. 8.* Non dicas liber sum.
faciam quod volo: Nemo prohibeat a volun-
tate mea si liber sum. Noli libertate abuti
ad liberè peccandum: Erit voluntas tua libe-
ra, si erit pia.

235 Minus subsistit alterum quo se reci-
piunt propugnaculum. Turpiter inquirunt,
spoliantur Virgines desponsatæ Jure per Spon-
salia jam quesito: Et prorsus iniquum est, ut
Judicis auctoritate tam enormis injustitia ful-
giatur.

236 Falsum quippe assumitur, dum ex pro-
missione, quæ sine culpa impleri nequit, Jus
aliquod confurgere affirmatur. Id contra rati-
onem, contra Jura, denique communem
sensus *DD.* procedere prolixè satis compro-
bavimus: At deur Adversariis, quod immi-
ritò expostulant. Supponamus ex Sponsali-
bus præfatis confurgere, quod voluit Jus.
Nonne Jûdex potest, ac debet prohibere, ne
suo Jure utatur, quem videt, vel in sui, vel
in aliorum perniciem abusurum? Non uti-
que justitiam lædit, sed optinè servat, qui
aliquem licet invitum impedit a ruina. Sic
Prodigio, qui dubio procul jus habet, ac do-
minium suorum Honorum, eorumdem inter-
dicitur a ministro l. 1. ff. de *Curat. Jurios.*
Et hoc etiam per Jûdices ibi *Gloss.* itaut in-
telligatur adempta facultas etiam testandi, &
Testamentum ab eo conditum irritum habeatur.
Item Prodigio Insist. quibus non est permis-

fac. Test. ibi Harprect. Curat. de alienat. &
contrah. prohib. disp. 36. per tot. Imò etiam
subdito licet alterius bona retinere si certò
agnoscat illorum restitutionem Domino, vel
alteri nocituram. *S. Thom. 2. 2. quæst. 62. artic. 5.*
ad primum: Dicendum quod quando res re-
stituenda, apparet esse graviter nociva, cui
restitutio facienda est; vel alteri, non ei de-
bet tunc restituere *Cajet.* & alii Commentatores
ibi. Latè pluribus citatis *Discatillo de Just. &*
Jur. lib. 2. tract. 2. disp. 10. dub. 5. & *Card. de Lino*
de Just. r. 1. disp. 2. sect. 2. n. 24. ubi exemplifi-
cat in eo, qui petit gladium proprium ad se
vulticandum; vel pecuniam sibi debitam ad se
inebriandum, vel ad fornicandum, & n. 29.
Firmè quod restituens rem, qua Dominus
prævidetur abusus in alterius injuriam, pec-
cete contra justitiam, ac teneatur ad damna,
siquæ consequantur.

237 Porro hæc verificari in indignis nup-
titiis ex sapius firmatis credimus jure merito
affirmare. Quænam filiorum ex turpi conju-
gio utilitas speranda, quæ non timenda Ani-
mæ, ac Corporis perniciis? Enimverò inquit
Acac. de privil. Par. & liber. privil. 6. cap. 6. n. 16.
Ipsis liberis, qui hanc ei fenestram aperire
volunt pessimè consulunt, & quæ felicitas, qui
successus Matrimonii adsit, quæ invitis Pa-
rentibus contrahuntur? Quid de odiis inter
Parentes, & liberos, inter soceros, & gene-
ros hinc nasci solitis? Inter ipsos plerumque
qui coeunt ad istum modum, discordiæ, diffi-
diæque, vel hac ipsa de Causa oriuntur. Vir-
get sæpius insinuata Familiæ, Consanguineo-
rum, potissimum Parentum denigratio, ad-
de scandala, odia, quæ supra recensuimus:
Nonne claret fit contrahentes iniquè abuti
prætenso jure in sui, suorumque perniciem in
Ecclesiasticæ, ac civiles politiæ discrimen?
Itaque si à meditatiis nuptiis rejiciantur, ipsis
optinè prospiciat: Justitiæ, & Charitatis le-
ges apprime servantur,

238 Pergat itaque Jûdex suo muneri res-
pondere, prohibeat conjugium, ex quo ma-
ximè Sponsis cupidine excæcatis, deteriorem
exitum conspiciat immingere: Neque hoc (ait
Lelius Mancin. fur. controv. to. 1. dissert. 10. c. 2.
nu. 32.) Neque hoc Sponsio, aut Sponsæ, cui
fides rumpitur damnosum videri debet,
imò eis consulitur, salubriterque providetur:
Sic namque invitum invitamve Jûdex servat,
& quasi gladium, quo se eneent presentibus
negat. Et *Adam Opatov. de matrim. disp. 1. quæ-*
st. 2. nu. 22. Sed dices quod Jûdex Actori fa-
ceret injuriam. Respondet illum non facere,
nam illius utilitati consulit. Siquidem libe-
rat eum à periculo continuorum Jurgiorum,
& dissentionum.

239 Ex hætenus enucleatis facilè respui-
tur inutilis aliquorum jactatio, qui animad-
vertentes contrarium assumptum omni fun-
damento juris, ac rationis destitit, clamant
sibi favere praxim Ecclesiæ, quæ in proseguen-
dis Causis Sponsalium, præcipuè juratorum,
nihil

nihil ducere consuevit, siue Parentum dissen-
sum, siue familiarum disparitatem. Id primi-
us incidenter scripsit *Molina tom. 2. de just.
tract. 2. disp. 27. num. 4. & retulit auch de ma-
trim. lib. 1. disp. 14. num. 2.* qui tamen subdit limi-
tationes superius insinuat.

240. Nihil profecto veritati aduersus, aut
magis in Ecclesia præiudicis injuriosius dici pos-
test, quam quod illorum iussu scandalo-
sa, ac iniqua connubia, vel unquam compro-
bata fuerint, vel in præsentiarum comproben-
tur. Praxim Ecclesie non ab arbitrario ali-
cujus dicto, verum à *Summarum Pontificum*
responsis, à *Sacris Canonibus Conciliorum* siue
Generalium, siue Provincialium, tandem ab
Episcopis ipsis in Synodalibus suarum Dice-
cesum Constitutionibus addicere par est:
Quapropter quæ ex his fontibus hausta jam
protulimus fidem faciunt, veram Ecclesie
praxim semper fuisse in detestantis, proflig-
andisque nuptiis, vel ex solo Parentum ra-
tionabili dissenſu illicitis reputatis. Hæc de-
nuò refricare non est animus. Cogimur tam-
tummodò huic Praxi Ecclesie imaginariè con-
fictæ, & incautius prolatae, Veram Ecclesie
disciplinam objicere inrefragabili *Sacro sanctæ
Trident. Syn.* Testimonio expolitam, cuius verba
in resolutione *primi dubii*, reddita, hic re-
petere congruum videtur: *In cap. 1. sess. 24. de
reform. matrim.* De connubis Filiorum fami-
lias sine consensu Parentum contractis sic lo-
quitur. *S. Dei Ecclesie ex iustissimis Causis illa
semper detestata est, atque prohibuit.* Dedimus
quoque Theologos, ac Juris Interpretes tes-
tantes præfata verba nedum Matrimonia
clandestina percutere verum etiam, quæ à Fi-
liisfamil. Parentibus inſciis, vel inuitis ineun-
tur: Illis nonnullos hic addere permisum sit.

241 *Fran. iscus Zypaus de Jurisd. Eccles. 2.
lib. 2. cap. 12. n. 2.* Si tamen Filisfamilias Pa-
rentibus inconsultis irreverenter contraxe-
rint; Cum Ecclesia semper hujusmodi matri-
monia detestata sit *Conc. Trid. sess. 24. de re-
form. matrim. cap. 1.* Item lib. 1. cap. 33. n. 4.
Statuta penam imponenda filiisfamilias, si
sine Parentum autoritate contraxerint: Quod
ut ait *Conc. Trid. Ecclesia illa Matrimonia
semper detestata fuerit &c.*

242 *Bossius de contract. matrim. cap. 11 n. 79.*
Licet Tridentinum dicto capitulo primo sta-
tuerit in matrimoniis contrahendis pro vali-
ditate non esse necessarium Patris consensum,
tamen subdit, quod Ecclesia Filiorum fami-
lias Matrimonia sine Parentum consensu con-
tracta ex iustissimis Causis semper est detesta-
ta &c. & nu 87. & hoc pacto posset intelligi
authoritas Tridentini dicentis, quod Ecclesia
Matrimonia inuitis Parentibus contracta sem-
per detestata est.

243 *Gibalin. de usur. 10. 2. lib. 4. cap. 5. artic. 9.
nu. 3. de matrim. Filiorumfam.* Sic habet: Tri-
dentinum tandem suo decreto confirmavit;
Non tamén licita unquam esse voluit, unde
& gravio rem noxam in ejusmodi conjugii

contrahendis à liberis committi passim fatem-
tur DD.

244 *Sayr. in Clau. reg. lib. 7. cap. 5. num. 12.*
Quia igitur ut plurimum incommoda magna
solent ex eo quod filii, & filia: Matrimonium
inſciis aut inuitis Parentibus contrahant sequi,
meritò Ecclesia semper hujusmodi Matrimo-
nia prohibuit, ut notat *Conc. Trid. &c.*

245 Proinde *Sacri Concilii* Testimonio mo-
ti passim DD. adstruunt præfata connubia
Sacris Canonibus damnari. *Molfesi in Comment.
ad consuet. Neap. 10. 1. in fin. par. 7. consil. num. 36.*
Imò *Sacri* Canones jubent filios debere con-
trahere matrimonium, de Consensu Paren-
tum, & peccare mortaliter, si contra volun-
tatem Parentum sine Causa hiberent.

246 *Fagundes. 10. 10. in præcept. Decal. lib. 4.
cap. 3. nu. 4.* Quamvis Ecclesia Matrimonia
contracta contra voluntatem Parentum, tan-
quam valida tueatur, non tamen approbat
modum contrahendi, sed potius reprobat
tanquam inhonestum, & peccaminosum, &
meritò, cum inde Parentes gravissima affician-
tur injuria &c.

247 Denique *Gonzal. Tellez in 4. decretal.
tit. 2. super Cap. Tua de despons. Impub. n. 11. propo-
sita.* addotat, & verbis firmat, conjugia, in
quibus Parentum Consensus desideratur, in-
ter clandestina fuisse per veteres Canones re-
censita, & novissime à *Conc. Trid.* recenseri.
Cum inter alias solemnitates Consensus Pa-
rentum exigatur, non immeritò aliter con-
tractum matrimonium clandestinum appel-
labitur, atque idè inter clandestina
Matrimonia illud recenset *Trident. sess. 24. de
reform. matrim. cap. 1.* Non utique dum clande-
stina connubia irrita declarat, verum ubi il-
la docet perpetuò ab Ecclesia vetita fuisse, ac
reprobata.

248 Ad hæc falsò affirmari, quod Ecclesie
Forus præsto sit liberis, ut indigna Sponsalia
adimplea ut quisque facile compieret. Si *Sa-
cro Rota* decisiones percurrere, aliorumve
Sacrorum Tribunalium Decreta non recuset.
Quippe qui in hujusmodi monumentis nul-
lum assertæ Praxi, vel tenuè vestigium supe-
resse deprehendet.

249 Non itaque dubitandum Judici, quia
ab ejusdem Ecclesie Praxi, vel minime aber-
ret si nefariis filiorum conatibus viriliter re-
sistat, atque modum statuat ut libere qui-
dem, sed non ultra fines libertatis Divino,
ac positivo Jure designatos Matrimonio co-
pulerent. Imò potius aliter se gerentes ti-
mere meritò possent ne prorsus sub inani
prætextu tuenda libertatis, & debitæ Spon-
salia fidei, sceleribus, & scandalis præsidio
sint, ac dum prætenſum Jus per fas nefasve
nubendi servare student, torius honestatis,
Justitiæ, pietatis quoque, ac Religionis jura
resolvant.

250 Rogare tandem liceat, quos auda-
ciam crediderim admonere, ut meminere
moniti *Legis Legem Anastasi Cod. de natur. lib.*

„ Nimis est indignum, nimis item impium
 „ flagitiis præsidiâ quærere, ut petulantia ser-
 „ vile liceat: Injusta libidinum desideria nulla
 „ de cætero venia defendet, nullum sublevabit
 „ adminiculum.

DUBIUM V.

Utrum si Sponsalibus additum fuerit stuprum, teneatur Filiusfamilias ducere feminam aliâs indignam, non obstante scandalo, atque injuria Parentum, seu Consanguineorum.

PLeraque de variis acceptionibus stupri, ac de penis utroque jure contra Stupratorem sancitis nobis non est otium cumulandi: Pauca tantummodo præmittere satius erit, ne plura ad eruditionem venditandum coacervare videamur: Ut stupri nomen tum Virginis, tum honestæ Viduæ corruptioni accomodetur: Utque modò ad quemvis illicitum congressum extendatur, modò ad violentam mulieris honestam vitam ducentis oppressionem restringatur: Insuper quas propter singula ex his cæterisque speciebus, crimina rænas sibi Stuprator contrahat præcipuè *Jure Casareo*, late tradunt *Harprecht. in Comment. super §. Item l. x. Julia de Adult. l. n. s. in de public. Judic. Henric. Zoes in Commen. Pandect. supra titul. 5. lib. 48. ff. ad leg. Jul. de Adult. n. 57. & seqq. abunde Farinac. in Prax. par. 2. r. 2. de delict. Carn. q. 147. per tot. & ex Canonistis Gonzal. Tellez super cap. 2. de Adult. Gutier. Canon. quæst. lib. 1. q. 37. Qui congerunt antiquiores. Nostra in primis interest scire, quid *Canonic. Jure* contra Desfloratore[m] Virginis Statutum sit, præcipuè verò quoad Matrimonium cum illa, quam violaverit contrahendum.*

252 Vetusta sevetior Ecclesiæ disciplina longius aberat, ut adigeret quemquam ducere Virginem, quam seduxerat, imò verò damnavit nuptias inter seductorem, & corruptam: Docemur id ex *Can. 3. Concilii Aquisgranen.* relato ab *Juone par. 8. decret. de legit. Conjug. c. 161.* Placuit, ut hi qui se ninas seducunt, eas nullatenus habeant uxores: Quamvis eis postmodum conveniat, aut eas dotaverint, vel nuptialiter cum consensu Parentum suorum acceperint. & infra: Qui verò eam seduxerit, nunquam eam uxorem habeat &c. Quæ verba diminutè quamvis referuntur à *Gratiano in Ca. 1. Placuit 369. 2.*

253 Plus aliquid rigoris quoque ferebat laudabilis illa *Canonum* severitas precisis temporibus accomodata, quatenus feminam se pollui à Viro passam, nulli sinebat Viro nubere teste *Magno GREGORIO in Ep. 17. aliâs 31. sub cap. de Dedic. lib. 14. ad Felicem Messariæ Episcopum: Eam quam aliquis aliqua illicita pollutione maculavit in Conjugium ducere nulli Christiano licet, vel licebit. Quandoque tamen*

factus est indulgentiæ locus, ut liceret Matrimonium inter Virum, & scæminam illicito concubitu jam fœdatos: At nonnisi post annalem peractam pœnitentiam: Ut deducitur ex *Eusebii Papa decretis, & ex S. August. in lib. de bono Conjug. cap. 14. verbis relatis à Gratiano in Can. denique 31. q. 1.*

254 Vigebat adhuc undecimo labente sæculo rigor laudatæ observantiæ, ut aperte testatur *D. Ivo Carnotensis in Epist. 16. IV alterio Meldens. Episcopo directâ in princip. ibi: „ Militatem meam consuluit vestra fraternitas, „ utrum quis habere possit eam mulierem in „ Conjugem, quàm prius habuit Pellicem; „ quod idcirco vobis videtur illicitum; quia „ apud vos hæcenus fuit insolitum. Exinde profert testimonia, quæ videntur partem sive affirmantem, sive negantem comprobare; ac utraque conciliare contendens, concludit secundum justitiam non licere, et nonnunquam fas esse Canonum rigorem indulgentia temperare: Ut habita ratione salutis Animarum, pro qualitate Personarum, pro oportunitate locorum, & temporum, nunc severitas Canonum possit exerceri, nunc indulgentia quibus oportebit impendi. Hæc adnotare placuit ut scrupuli eximantur iis, qui monstrum narrari putant, dum audiunt arcedendum non femel Virum à concubio cum vitata Virgine contrahendo: Falsò nempe sibi persuadent id *Juri naturali*, aut *Divino* repugnare, quod si verum esset, nunquam Ecclesiæ *Canones* contradixissent.*

255 Mitiorem deinceps viam aggressa fuit *sancta Mater Ecclesiæ*, labentium imbecillitati simul indulgens, & violatæ Virginis consulens indemnitati. Sufficitavit quodammodo jam mortuum judiciale præceptum veteris legis, quod habetur *Exod. cap. 22. ac ferebat, ut is qui seduxerit Virginem, dormieritque cum ea, dotet eam, ac simul habeat in Uxorem, & referatur in cap. 1. de Adult. Posteriùs aut rigorem mitigans, aut explicans quomodo mandatum illud renovare intenderit, præcepit Stupratorem, aut Virginem ducere, aut in Monasterio destrudi ad peragendam perpetrati criminis pœnitentiam *Cap. Pervenit eod. tit. ubi referuntur verba S. GREGORII Papa, sic respondentis. Accessit tandem Interpretum consensum. & recepta ab omnibus consuetudo, qua vel antiquior exposita, vel nova sancta fuit lex, ut scilicet, qui seduxerit, ac violaverit Virginem, ipsam pro sui optione, aut uxorem ducere, aut dotare compellatur, prout uno ore fatentur tum *Canonicis Juris Interpretes, ut tradunt Barbos. in Collectan. super cap. 1. de Adult. n. 7. Gonzal. Tellez super cap. 2. eod. tit. Joannes Christophorus Schambogen. in lect. Jur. super 5. decret. tit. 16. à nu. 17. Rubens in adnotat. ad decif. 431. par. 4. r. 2. recent. num. 110. Antonell. de regim. Eccles. lib. 6. cap. 30. Card. de Luca de dot. disc. 142. n. 7. & ex Theologis Fagundez in 6. præcept. Decal. tom. 2. lib. 6. cap. 6. Boss. de matrim. cap. 1. à n. 23. Dicaflillo de***

just. lib. 2. tract. 1. dispnt. 7. dubii. 9. num. 115. Quam regulam magistraliter firmavit Rot. in Taurinen. matrimonii 24. Januarii 1590. coram Peña, locus memoritur Card. de Luca, & Rubens cujus citatis, & per extensum allegant Barbosa, & Bossius locis citatis, Ciardin. to. 2. concrov. foren. cap. 1. 74. n. 53. & seq.

256 Non satis tamen ex laudatis juribus, & Praxi valet inferri propositi dubii resolutio: Quod ex una circumstantia videtur Desfloratoris crimen minuire, quippe qui non præferret Virginis renitentiam, neque vim ipsi illatam: Ex altera verò augetur obligationis argumentum, ratione Sponsaliorum, sub quorum promissione Virgo se Viro obtulit vitandam. Additur itaque in Casu nostro promissio ducendi strupo, quibus simul junctis, non congruit eadem, quæ de singulis se junctim consideratis, procedit Juris dispositio. Nisi velis promissionem, sub cujus spe Puella ad sui desflorationem inducitur inter modos seducendi connumerare; ita enim fiet, ut qui promisso conjugio Virginem corrupti, seductor censetur, ac propterea non omnino illam Conjugem habere, sed pro sua optione, vel ducere tenebitur, vel dotare. Neque ut puto, nimis à veritate aberraret, quia ita sentiret de ficto Promissore, qui nempe animo extorquendi copulam, verbatenus dumtaxat, Matrimonium spondidisset: Quis namque dubitet sic sceminam decipi turpiter, ac seduci? Fictus enim Promissor in hoc casu æquiparatur vero, itaut teneatur Puellam à se desfloratam desponsare, ut magistraliter firmat *Rota in Monasterien. matrimonii 27. Junii 1696. §. Mulier, coram clar. me. Card. Caprara & in ejus confirmatoria die 5. Decem. ejusdem anni §. Absolutum cor. eodem*, ubi concordantes.

257 Verum enimvero, utcumque res se habeat, dum agitur de simulatis promissis: longè major est ratio de illo, qui sub seria pollicitatione nuptiarum Puellæ consensum in Copulam est affectus: In hac enim facti specie non venit solummodò attendenda obligatio emergens ex delicto stupri, & danno Virgini seductæ ejusque Parentibus illato, verum etiam natura, & vis contractus, in quo pro corporis traditione futuræ nuptiæ pollicentur, atque implementum jam redditum à muliere, quæ se Viro permisit, idcirco nullus videtur superesse poenitendi locus, & omnino cogendus Vir stare Sponsalibus, ac violatæ Sponsæ servare fidem, ut communiter utriusque Fori Doctores asseverant, & Praxis Tribunalium maximè Ecclesiasticorum obtinuit, innuunt S. THOMAS 2. 7. in 4. dist. 28. quæst. unic. art. 2. ad 4. S. ANTONINUS 2. p. 1. c. 6. §. 1. vers. In fin. autè conscient. Carteri ex antiquis, quos magno numero citant, & sequatur *Fagundes cap. 5. cit. num. 12. Discasillo dub. 9. cit. n. 128. Porrelet. 1. par. 3. respons. moral. cas. 6. per tot.* Plurimi quos paulò inferius afferemus. Ex juris peritis colligitur concordantes *Ciardin. concrov. 174. cit. n. 70. Franciscus Zypanus*

respons. Canon. to. 1. lib. 4. respons. 3. tit. de divor. per tot. Rubens in adnot. ad decis. 431. cit. n. 86: & pluries firmavit Rota præsertim in una Calaguritana coram Melio la 161. par. 9. t. 1. rec. num. 20. & seq. ibi: Dum Angela ex promissione Joannis tradidit corpus suum, ac passa fuit desflorationem, partem suam adimplevit, unde alter tenetur etiam adimplere, & num. 23. Nec satis est tali casu pecunias satisfieri, & Sponsalia contrahens, ac sub spe futuri matrimonii Virginem desflorans, tenetur eam ducere: Et novissimè in Pampilonen. matrimonii 23. Junii 1702. in sine coram R. P. D. Lancetta, & in Camerinen. Sponsalium 12. Junii 1711. §. final. coram Eminentiissimo Priolo.

258 Absit itaque, ut Virum Virginis seductorem, vel in minimo tueri velimus, quin suæ libidinis poenas luat, quin adigatur damnum simpliciter Puellæ illatum tametsi cum sui gravi incommodo refarcire, sibi imputet ac suæ malitiæ, quos iniquos licentiæ exercitiæ effectus experitur: Atque Virginem, quam volens libens fedare ausus est, non erubescat Conjugem habere, invitæ etiam compellatur.

259 Verum tamen nos causam omnino dissimilem versamus: Non pro juvene contra mulierem agimus, cum inter ipsos nulla subsit controversia, quinimò in malo turpiter concordantes reperiantur Parentum, Familiæ, Reipublicæ, Ecclesiæ quoque dispendium vitare quantum fas est unice meditatur: Cuncta enim in pessimum discrimen adduci sæpe contingit, si indigna connubia sæpius dicta & Filiis familias contrahenda nedum permittere, sed præcipere necesse sit, nec unquam liceat impedire: Præstat igitur examinare num quandoque talis subsistat Causa, ut non obstante stupro cum Sponsalibus juncto, possit imò debeat Filius familias jure compesci, ne ducat Virginem, quam violavit. Duram cuique videbimur cœpisse Provinciam; illam tamen fugitare quid cogit? Nihil profecto ad dicendum veritate facilius inquit. AMBROSIOUS in *Homilia &c.* Pro more igitur in præmissis dubiis decidendis servato plura, quæ meditati eramus, missa facimus, ea solummodò proferentes, quæ ex graviore notæ, sive Theologis, sive Canonistis decerpere potuimus.

260 Paucis quidem verbis negotium conficere valuissimè, affirmans easdem fermè de Sponsalibus cum stupro, quæ de Sponsalibus juratis, limitationes traduntur à Doctores, quos pro superiori dubio concessimus: Nempe asserunt, dum Parentes dissentiant propter ignominiam ex nuptiis sibi irrogandam, ex quo scandalum imminet, & parum felix exitus timeatur: itaut Matrimonium absque peccato perfici non valeat, neque Sponsalia; neque stuprum obtare quim possit, imò debeat etiam implorato Judicis auxilio Conjugium à Parentibus impediri: Lubet nihilominus eorundem auctoritates, in quibus expressè meminerunt desflorationis vi sponsaliorum consecutæ in medium proferre; nec non

non perosque adnectere nusquam in præcedentibus laudatos, ut vel ex Testium numero veritatis, quam prosequimur, pondus accedat.

261 *Dicaftillo de just. lib. 2. tract. 2. disput. 7. dub. 9. num. 128.* Affertendum quòd si Virgator promissit Conjugium, & easpe, seu Condiuione Virgo in Copulam consentit, tenetur eam ducere, subdit verò casus, in quibus à nuptiis abstinendo satis erit satisfacere pro damno Virgini illato, & n. 133. sic habet: *Deinde etiam restitutio sufficit quando timetur ex matrimonio scandalum, vel malus exitus, vel gravedammum futurum.*

262 Apertius loquitur *10. 3. de Sacram. in tract. de Sponfal. disput. 1. dub. 10. num. 161.* ubi firmat Sponfalia non obligare, si ex Matrimonio timeatur notabile scandalum aliudve grave incommodum, quod inde oriri solet, ac debere Judicem interdicerè matrimonium: atque pleribus citatis subdit id verum esse, etiamsi secuta fuerit Virginis defloratio: Hic enim etiam quando promissio fuit non ficta, tenetur quis ad evitanda talia scandala non contrahere cum ea, quam sub spe talis promissionis defloravit, & iterum confirmat *dis. 4. dub. 18. n. 181.*

263 *Gabalinus de usur. 10. 1. lib. 3. cap. 2. art. 6. Quærit, an Violator Virginis sub ficta promissione Matrimonii teneatur eam ducere, & num. 5.* sic resoluit: „ Neque enim ficta promissio, & Sponfalia magis obligare possunt, quam vera, & que Cause permittunt istorum dissolutionem, illorum quoque rescissionem patienter: Quare si grave aliquod scandalum jure merito timeatur ex futuro illo Matrimonio, & ut loquuntur, malus aliquis exitus, non erit contrahendum, sive verè, sive fictè fuerit promissum.

264 *Cardinalis Tolæus in stru. Sacerd. lib. 5. cap. 11. n. 1.* de stupratore sic scribit: „ Si rursus promissit illam ducere, aut cum juramento, aut sine illo, quamvis verè promiserit, & possit ducere, si tamen timeret grave aliquod scandalum sufficere dotare, & citat. *Navar.* cujus verba subdimus.

265 *Navarrus 2. in manual. cap. 16. nu. 18.* de Virginis Defloratore sic loquitur: „ Si promittit se ducturum eam, sive promittat ex animo verò, sive ficto obligatur ad explenda promissa, & multò magis si id juramento firmavit: Nisi (nota) essent valde iræquales genere, vel divitiis, puta si Vir esset nobilis, & illa Artificis mecanici Filia, ed enim casu judicio nostro non obligatur ad ampliùs quam ad dandum ei tantum quantum opus habet ad talem adipiscendum maritum, qualem si non esset infamata adipiceretur: Idem dicendum de eo casu, quo promissio fuit verè, & ex animo facta, sed esset probabile, quod ex matrimonio eam consecuturo grande aliquod scandalum nasceretur,

266 *Cosmas Philiar. de Offic. Sacerd. 1. p. 2. lib. 4. c. 17.* „ Deflorator Virginis si promissit se illam ducturum, sive ex animo, sive fictè, tenetur eam ducere, nisi essent valde inæquales genere, vel divitiis &c. Idem dicendum

est de eo casu, quo promissio fuit vera, & ex animo facta, sed probabile est, quod ex illo Matrimonio grave aliquod scandalum oriretur.

267 *Antonius à Spir. Sancti in direct. Confess. tract. 10. disput. 1. sect. 8.* de Viro nobili, qui ferò promittens Conjugium Virginem violavit sic habet *nu. 58.* „ Tunc ratione promissionis verè debitus esset totus ille excessus, ad quem reddendum Promissor ferò, & conscientius notabilis excessus se obligare voluit: Hoc tamen intelligi debet secluso scandalo, vel malo exitu Matrimonii, ut supradictum est.

268 *Naldus in Sum Verbo Virgo n. 3.* „ Virginem deflorans cum promissione illam ducendi, tenetur servare promissionem; limitatur tamen hæc sententia &c. Non tenetur eam ducere si ex tali Matrimonio magnum scandalum, aut detrimentum timeretur &c.

269 *Marcus Serio de Off. Paroch. tract. 2. de restit. disput. 5. difficult. 2. q. 7. nu. 1.* „ Qui Virginem defloravit Matrimonium, vel verè, vel ex animo promittens teneri eam ducere est communis Doctorum sententia, limitatur tamen &c. *nu. 4.* item non tenetur eam ducere si aliquod grave damnum, vel scandalum ex tali Matrimonio sequatur.

270 *Petrus Marchant. in Tribum. Sacramen. 1. 2. tract. 7. tit. 1. q. 2. §. 3. dub. 2. resol. 2.* „ Qui Virginem defloravit promittens ei Matrimonium, tenetur eam ducere: In casu autem, quo illam ducere non posset, tenetur eam dotare: Casus illi sunt: Magna personarum inæqualitas: Grandes Parentum inimicitia: gravis secutura odia &c.

271 *Thomas Tamburinus in explicat. Decal. lib. 7. cap. 5. §. 3. nu. 34.* „ Si vera fuit promissio, multò magis jurata, Defloratorem obligari ad nuptias celebrandas, nisi legitime accedat excusatio certum est, & *nu. 39.* Excusabitur si ex tali Matrimonio probabiliter timeatur oriturum magnum scandalum, vel fore malum ejus exitum per rixas, discordias &c. Sicuti enim hæc dissolvunt Sponfalia, ita & promissionem de quo loquimur.

272 *Regin in Prax. For. pænit. 10. 2. l. 3. c. 3. §. 5. n. 255.* *Ultima propositio est si se promittentem, qui sub ea promissione Virginem defloravit teneri sub mortali eam ducere &c. Limitanda est autem propositio hac, ut non procedat, si ex matrimonio scandalum magnum, aut malus exitus probabiliter timeatur, quia tunc satis esset pecuniis damnnum illarum resarcire, etiamsi Sponfalia essent vera.*

273 *Egidius Trullenc. in expositi. Decal. 10. 2. lib. 7. cap. 9. dub. 2. nu. 1.* „ Si Deflorans Virginem, ipse verè, & ex animo Matrimonium promissit, tenetur eam ducere &c. quod limitatur, modò ex adimpletionem promissionis non sequatur grave malum, vel grave scandalum, aut incommodum, ut graves rixæ inter Parentes contrahentium: quia justitia non obligat ad faciendum malum, maxime si stuprator esset dives, & potens, Puella verò quam violavit esset Persona vilis, & pauperissima, & non convenit eo in casu illam ducere

274 Amplioribus terminis utuntur Theologi aliquantulum antiquiores: Sic Gregorius de Valentia. 3. Commentar. Theolog. disp. 9. q. 3. punct. 3. sol. mibi 1874. vers. In specie, ibi: „Violator Virginis tenetur eam ducere si virgini Matrimonium promissit verè, & ex animo, & statim limitat subdans: Si personæ ipse non sint ad eam conditione dispares, ut ob eam inæqualitatem secutura videantur magna incommoda in Matrimonio tali.

275 Lopez in Instructor. Conscien. 1. par. c. 79. q. 3. Quærit ad quid obligetur qui animo vero, vel ficto promissit se Virginem ducturum, sub qua pollicitatione, & fide ipsa illi sui corporis copiam fecit, & resolvit teneri eam ducere, duplicem verò subdit exceptionem. Primò nisi valde inæquales genere, vel divitiis essent. §. Atque hoc. „Secundò verò si est probabili, quod ex tali Matrimonio grande ali- quod scandalum oriatur.

276 Corduba in quæstionib. Theolog. lib. 1. q. 13. dist. 1. „Quicumque verè promissit se Virginem ducturum in uxorem, sive eam cognoverit, sive non, regulariter tenetur promissum adimplere. Dixi regulariter quia est excepti in aliquibus casibus; puta si ex tali Matrimonio grande scandalum immineret.

277 Jacobus de Grassi. par. 1. lib. 2. decis. au- rear. cap. 79. n. 3. „Deflorator Virginis, qui animo vero, seu ficto per prius promiserat eam ducere in uxorem adstringendus est ad servandam ei fidem; quòd multò magis procedit, quando fe ad id juramento adtrinxerat: Sed ecce limitat: Quod intellige, nisi probabile esset, quòd ex Matrimonio consecuturo grande aliquod scandalum nasceretur.

278 Audiendus omninò Sayrus in Clav. Reg. lib. 11. cap. 2. n. 33. „Si Deflorans Virgine- nem promissit ei Matrimonium verè, & ex animo, tenetur eam ducere, sic Navar. Mar- in. Ledesma, Michael Salonus, & alii Do- ctiores communiter &c. hoc tament limitant prædicti Doctores, ut non procedat quando esset tanta disparitas, ut non esset honestum illam ducere, & magna incommoda ex tali Matrimonio sequerentur, tunc enim docent satis esse, imò teneri ad dotandam Puellam violatam secundum qualitatem Virginis ad arbitrium prudentis Viri, & subdit: Hanc Doctorem limitationem consideratis circum- stantiis in Praxi observandam esse.

279 Clarius fe aperit Georgius Gobat. in Theolog experient. tract. 10. Cas. 3. n. 106. „At verò si timeantur graves rixæ inter Parentes contrahentium: Si diuturna horum offensæ, si denique grave scandalum, irrita sunt Sponsalia; & extendit Sanchez etiam ad Casum, quo Virgo esset deflorata spe Matrimonii: sed ego doctrina Sanchez approbo in Casu, quò pietas, charitas, aut alia similis virtus clarè prohibet nuptias cum tali &c.

280 Idem Cas. 8. n. 335. At quid si Sponsus spe matrimonii imprægnat Sponsam; & Pater minuitur exheredationem si ducat? Sanchez di-

ceret teneri deserere illam adhuc imprægnatam, si secutura sit perpetua offensæ Patris.

281 Plerisque tandem omissis sufficit duos subnectere, qui præcipuè merito habentur inter Doctores de Matrimonii Sacramento ex professo differentes Theologum unum, alterum Canonici Juris Doctorem.

282 Sanchez lib. 1. disp. 14. n. 3. postquam auctoritate, & ratione in præcedenti dubio à nobis insinuatis, firmat Sponsalia servanda non esse cum ratione scandali servari sine læ- thali culpa non valent, citans pro sua sententia Navarr. Lopez, Capnam, & alios, pergit his verbis: Qui loquuntur quamvis secuta sit Vir- ginis defloratio sibi ea spe matrimonii futuri; quod quidem verissimum est propter rationem dictam. Ratio autem præmissa fuerat: Quia virtus justitiæ obligare nequit ad actum, quod sine peccato impleri non potest.

283 Plura ad rem nostram tradit Joannes Gutier. qui constanter assertè sententiæ ad- hæsit, præsertim lib. 1. Canon. quæst. c. 37. nu. 27. ubi subscribit opinionis Navarræ, & Cordubæ, quorum verba modo retulimus: acriter verò illam confirmat Cap. 20. nu. 23. & seq. verbis ex parte in resolutione primi dubii à nobis pro- ditis, ibi. „Neque Ordinarius argè ferre debet, quòd Matromonium hujusmodi inter valdè dispares impedire facile possit, & quòd mulier absque remedio manebit: Quando- quidem jure optimo, & tuta Conscientia Pater absque malicia aliqua id impedire pos- sit, & huic fe sponte exponit periculo foemina, quæ altiori nubere vult infcio Patre Viri; quod si honorem, & pudicitiam suam indif- crete profuderit, sibi imputet cùm Præstatu- Pater jure suo contradicere valeat &c.

284 Consentit apertè his citatis Episcopus Pax Jordan. t. 1. elucubr. Canon. lib. 3. tit. 7. n. 5. 1. vers. Imò, ubi agit de dispensatione super de- nunciationibus, & sic habet: „Imò si filius Virginem deflorasset, data fide Matrimonii, si inter eos talis sit disparitas, ut verissimi- ter gravia scandala oritura suspicentur, erit legitima dispensandi Causa, si agatur de evitandis paternis suasionibus contra Matri- monium: Secus dicentes, quando nulla esset disparitas.

285 Franciscus Zypæus Respons. jur. t. 1. lib. 4. Respons. Canon. tit. de divor. respons. 4. nu. 4. quod edicit pro tuenda Virgine prævis Sponsali- bus Chirographo scriptis, nec non juramen- to firmatis, insuper sacrilego dolo coram ficto Parocho desponsata, ac tandem sic stu- prum pafsa: Cùm verò ad vitandum Matri- monium ex parte Viri opponeretur natalium disparitas, Auctor admittit hanc sufficere, sed adhibita limitatione ibi: Et propterea qui tradunt inæqualitatem Contrahentium obfistere Sponsalibus, accusant quod ex inæqualibus nup- tiis scandala, odia, similiaque incommoda ori- tura sint, qualia evitare jubet charitas, & qua sine peccato admitti vix possunt.

286 Advocato concinit Judex; nempe

Joannes Baptiſta Ciarrinus lib. 2. *Controverſ. Jo-*
venſ. cap. 174. ibi latè examinat Cauſam inter
Deſloratorem, & mulierem præviis Sponſa-
libus juratis violatam, quæ pluribus annis
cum illo verſata, pluries ex ejus concubitu
conceperat, ac filios genuerat: quibus non
obſtantibus cenſuit *Author* non eſſe cogen-
dum Deſloratorem ad nuptias, eo nixus fun-
damento, quod ſubortis inter Sponſos odii,
ac malevolentia feminibus, meritò metu-
endum erat, ne Conjugium parùm foelicem exitum
fortiſet: Quapropter morem ſe genere
Sacris Canonibus debuiffe credidit, permittens
Reo ut à nuptiis abſtineret, videatur præcipuè
nu 77. 78. & 79.

287 Claudat pro nunc Doctorem agmen S.
THEOLOGUS *Juris Doct. & Episcopos An-*
tonin. perſpicuè idem docens *p. 2. tit. 5. c. 6. §. 1.*
cir. med. ubi. Eſt promiſſiſſet etiã ducere in uxorem,
ut Copulam ab ea extorqueret, ſervet promiſſum,
& multò magis juramento firmatum: Et illicd
ſubjungit: *Et hoc niſi nimis diſſuſus eſſet eorum*
conditio, puta mulier plebeja, Vir nobilis: Vel
etiã ſi magnuſcandalum in ſe creditur præ-
ſurum. Putant aliqui id locum habere dum-
taxat cùm promiſſio fuit ſimulata: Verùm
præterquàmquod recitata verba nullam ex-
primunt diſtinctionem, tametiſi illam expre-
ſſè ſonarent, valerent argumentum à promiſ-
ſione ficta ad veram ſemper, ac adſtruat ex
ficta promiſſione oriiri debitum juſtitia, ut
nuptia contrahantur: Quandoquidem ſi af-
ſerta obligatio ceſſat ratione ſcandali ex ni-
ſſa diſparitate imminentis, conſequitur illam
ceſſare etiã in promiſſione ſeria, nam-
que utrobique cavendum eſt, ne affirmetur
vinculum juſtitie pro adimplendo opere, quod
à peccato nequit ſeparari: Quamobrem pro
eadem noſtra ſententia non immeritò addu-
cerentur quotquot affirmant pro ſtupro pa-
trato ſub ficta promiſſione Matrimonii non
ſatis eſſe dagnum compensare, niſi omninò
adimpleatur promiſſum; quique unanimiter
excipiunt caſum gravis ſcandali, aut deterio-
ris exitus ex juſta parentum indignatione
propter notabilem generis diſparitatem, me-
tuendi. Conſultò tamen ab illis abſtinemus,
ne videamur teſtes emendicare cum tot præ-
ſto fuerint, & omni quidem exceptione ma-
jores.

288 Adſtipulatur hiſ omnibus *Sacra Rota*
in Calaguritana præteſi matrimonii deciſ. 19.
par. 10. recen. In ea iterùm acta fuit Cauſa inter
Virginem, & Virum, qui omninò conſi-
cius illius in ſimæ conditionis, pollicens con-
nubium ipſa potius fuerat, in qua jam Sa-
crum Tribunal pronunciaverat pro muliere
contra Deſloratorem: Re tamen maturiùs
diſcuſſa, ex noviter enarratiſ circumſtantiiſ à
deciſis recedens Virum abſolvit: Quantu-
vis verò præcipuum mutandi ſententiam mo-
tivum fuerit ſubſequens fornicatio Sponſæ,
agnovit tamen Sacrum Auditorium ad eum-
dem finem obtinendum Plura ſuppeteret vali-

da argumenta *n. 45.* ibi: *Uterius conſtant etiã*
de gravi indignatione Parentum, & Conſangu-
ineorum: De odio, & maxima animi averſione
in Sponſo contra Sponſam excitatis: Nec non de
imminenti ſcandalorum periculo, ac de maximo
inſelicis exitus timore, caſu quo ſequatur tale
matrimonium. Exindè *nu. 55. 56 & 57.* confir-
mat auctoritatibus, & rationum momentis
Cauſas enumerata ſufficere, ut recederetur à
Sponſalibus lupradictis, quæ videlicet juncta
fuerant cum Virgines deſloratione.

289 Hactenus firmata evincunt, neque
novum, neque difficile arthumandum di-
ctum, quo Filiofamilias ſuadetur, nec debe-
re, nec poſſe licitè inire Matrimonium indig-
num, quamvis Virginem ſub jurata pollicita-
tione Conjugii vitia verit, ſemper ac ex ratio-
nabili Parentum contradictione imminens
ſcandalum, ac minùs foelicis exitus non inani-
ter formidatur: Quandoquidem præter tam
multas, ac graviſſimas auctoritates ſulcitur
aſſerta veritas iſdem fundamentis, quibus
Sponſalia Sacramento interpoſito confirmata
tantoperè demonſtravimus in ſimili Caſu nul-
latenus obligare. Namque, ſtuprum non
valet parere diverſi generis obligationem,
atque ad ſummum auget illam, quæ vi juſti-
tia oritur in Sponſalibus; propterèa ſi immi-
nens ſcandalum, ſi probabilis timor deterio-
ris exitus, ſi tandem injuria, quæ Familia, quæ
Parentibus per indignas nuptias irro-
gatur, vel ab initio impedimento ſunt ne
contractus valeat, neve jurisjurandi religio
liget, vel jam inductum ligamen ſolvere ſatis
ſunt; eadem vi pollebunt adverſus ſtuprum,
ſive impediendo ne pariat, ſive jam partam
per illud obligationem ſubmovendo: neque
enim aliquando duntaxat, ſed perpetuò, ſem-
per virtus juſtitia nequit quemque adigere,
ut impleat opus quòd ſine ſcandalo, ſine pec-
cato non eſt ipſi liberum adimplere.

290 Et proculdubio toto cælo à veritate
diſcederet quiſquis æſtimare tantam in eſſe
ſtupro vim obligandi, ut è conſpectu ejus,
etiã *Divini Juris* præcepta, nedum cæteras
virtutes omni effectu vacuas perperam affir-
maret: Quamplura ſuppent exempla, quibus
perſpicuè comprobatur, nullum Jus ad nup-
tias adipiſci Virginem ex ſtupro ſub illarum
ſpe incautè admiſſo, ſive quia altera virtus
illicitum reddit Matrimonium ſive propter
præcedentem aliquam obligationem juſtitia
quantumvis minoris ponderis, & momenti.
Sic qui obſtrictus voto, vel ſimplici caſtita-
tis, vel ingrediendi Religionem, Virginem
data ſi ſe Matrimonii corruptit, nec tenetur,
nec poteſt licitè iſi nubere obſiſtente virtute
Religionis, quam violavit promittens, ac ir-
rita fuit promiſſio, utpote de re iniqua, ut
ſolidè comprobatur *Navarr. lib. 4. Conſil. tit. Qui*
Clerici, vel voventes conſ. 1. per tot. Vivaudus in
Candelab. par. 3. cap. 14. n. 64. Rodriguez in Sum-
2. l. c. 207. n. 11. Gabr. à S. VINCENTIO de
matrim. diſ. 5 q 1. n. 12. & ſeqq. Martinus Perez
diſp. 5.

disp. 5. sect. 1. nu. 6. & sequent. fule Dicastillo tom. 3. de Sacram. tract. 10. de sponsal. disp. 1. dubit. 32. n. 445. Quod absque ullo dubio asserendum venit si Virgo sciverat viri votum quo conjugium illicitum reddebat, Sanchez lib. 1. disp. 45. n. 3. Azor. 3. p. cap. 5. difficult. ultim. Lessius de justit. lib. 2. cap. 10. dub. 4. Reginald. prax. penitent. lib. 25. cap. 6. sect. 7. num. 95. Gutier. de matrim. cap. 25. in fin. Bonaccin. de sponsal. q. 1. punct. 5. n. 7. & ceteri apud ipsos.

291 Item qui nuda sponsalia cum una contraxit, si deinceps cum altera contrahat, illamque violet, priori sponsæ fidem reddere tenetur, ac posteriorem deformatam deserere, juxta communem fere Doctorum sensum, quos colligit, & sequuntur Henriques in summ. lib. 11. cap. 13. num. 3. Ludovic. Lopez p. 1. instruct. Cap. 76. Bonaccin. q. 1. cit. punct. 5. n. 7. Philiar. t. 1. p. 2. cap. 1. Sanchez de matrim. l. 1. disp. 49. *Ledesma de matrim. quest. 43. §. in oppositum Dicastillo dubit. 32. cit. n. 471. & ex Canonistis Navarr. in manual. cap. 22. de Sacram. matrim. n. 26. Gutier. de matrim. c. 27. n. 5. & seqq. Zoësius comment. in jus Canon. super 4. decretal. tit. de sponsal. n. 36. Pirhing. in jus canon. tom. 4. cod. tit. §. 7. n. 57. Joannes Christoph. Schambozen. sup. 4. decretal. tit. 1. n. 88.*

292 Porro tum præfata, tum pleraque alia quæ recenseri possunt exempla isto inniuntur indubitabili axiomate, quod ad opus illicitum nemo unquam sive ex justitia, sive ex damno illato, sive alia quavis causa compelli potest: Atque adeo cum transgredi votum, & frangere sponsaliorum fidem vetet Religio, & Justitia prohibeat, neque subsequens promissio, neque stuprum sub illa extortum quidquam valent, maxime si mulier votum, vel præcedentia sponsalia non ignorans, se maculari consentit. Quid ergo mirum, si dicamus præceptum Divinum & Naturale, de non efficiendis Parentibus gravi de decore, & injuria, de non inferenda toti Familiæ inevitabili infamia; de vitando scandalo, maxime inter consanguineos, denique de non exponendo se, futuramque conjugem evidenti periculo deterioris exitus, in firmare obligationem, quæ ex stupro sponsalibus juncto extra hunc casum consurgere non diffitemur? Idemque in primis verum esse, si Fœmina hæc omnia prævidens filius familias alliciens, ut ab ipso fidem Conjugii extorqueret, extorta semel, sui copiam eidem fecit, decipiens potius quam decepta?

293 Et hic non abs re erit tantisper immorari, rogando judices, ne priusquam pro Tribunali sedeant, ad iniqua, quibus vitam degimus tempora, oculos convertere dedignentur. Quænam in presentiarum Puella vere seducta dici potest? Quam pauci sunt ignobiles Parentes, qui se inficis, vel invitis, filias stupro à nobilibus de honestas cum veritate conquerantur? Immo nobilium Adolescentium Patres; præcipuè Urbis sa-

milia: Univerſa quoque Republica, gravi, ac justissima querela assurgunt contra filias, contra Genitores, quæ blanditiis, qui lenociniis, Filios familias trahunt, sollicitant, invitant, utinam quandoque non cogent, ut promissis nuptiis in libidinis cæno voluntentur: Nempe quia falso persuasum habent, sponsalibus per fas, nefasve contractis, accedente stupro, pedem revocare, licere nunquam! Profecto ingenti eos errore decipiatis evincunt usque modo dicta, præter etiam animadvertunt in suis casibus *Cosp. nel Giudico Criminalista p. 3. c. 33. & late Ursaya Inst. Crim. lib. 2. tit. 7. à n. 111. 2. edit.* Salubrius tamen eos errore eriperet timor pænæ, qua dignos nefarios Parentes scribit. *San Antonius 2. p. tit. 5. cap. 6. §. 1. Parentes qui tradunt filias nobilibus, & divitibus deslorandas, ut propter hoc eas nuptiæ tradant illis dotantibus, pessimi sunt Lenones digni morte temporalis, & aeterna: Quamque jure tum Ecclesiastico, tum Cæsareo ab iisdem luendam decernitur, de qua alios cumulans late Farinac. in Prax. par. 2. tom. 2. tit. de delict. Carn. q. 144. per tot. ipsas pariter Virgines cautiores redderet imminentes eidem pœna vel infamia, quam in jure sancitam legimus in leg. fœdissimam la 20. Cod. ad leg. Jul. de Adult. ibi fœdissimam earum nequitiam, quæ pudorem suum prosternunt, leges ulciscuntur, ubi Cloſs. Mulier quæ sponte committit stuprum, puniendi est, & ibidem Baldus stuprum voluntarium puniunt in utroque Late Farinac. loco cit. q. 147. num. 49. Et bene Laurent. Matthæi de re criminal. Controv. 51 d. n. 38. ibi: Si aliqua pena coercerentur Puellæ, neque tanta decepta sub frustranea spe nuptiarum deriderentur, neque tot, tantæque adolescentulas, quorum matrimonia ambiunt, ad amplexus invitarent.*

294 Verum quia ista recesserunt ab Aula, cupiendi omnino est executio decretorum pluries editorum per Sacram Congregationem Concilii, quibus Episcopis demandavit, ut graviter eos plecterent, qui contractis sponsalibus de futuro, ante matrimonium carnali copula se commiscunt, ut potest Bellarmin. & Farinac. testantur *Bos. de matrim. cap. 7. n. 96. & Fagnan. super cap. bis qui fidem, de sponsalib. n. 15.* etenim quis dubiter ex indulgentia, quam invecundæ Virgines apud Judices experiuntur, cum pœnarum vice, patrocinium sæpèpius assequantur, jam id confici, ut nihil magis habeant in votis quam nobilem, quamque Juvenem sui amore, incendere, ut concupiscentia execratum sub Conjugii fide ad stuprum admittant, exinde maritum habituræ? Ita prorsus pluribus Italiæ Catholicis Urbibus accidit dispendium pudoris, quod Hollandiæ contigisse meminimus, ac detestatur *Grotius lib. 3. manducationis cap. 35. & ex ipso Gonzalez Tellez in 5. Decretal. super cap. 2. de Adult. n. 8. in fini, ibi. Quid enim si Virgines fiducia legis Divina licentius peccent.*

295 Scandalum illud, ut à ſuis evellentur Diæceſibus, jure optimo nonnulli Antiftites per Synodales Conſtitutiones irrita fecerunt ſponſalia clauſelina, tamenſi ſecuta copula inter ſpondentes: Uti de Diæceſi Rhegienti teſtatur *Ciarlin. d. cap. 174. n. 72. ibi. Nec dubium eſt, quod tali conſtitutio ſit licita, & honeſta, & valida, & de Diæceſi Lauſanenſi Gobat. Experien. Th. olog. trait. 10. caſu I. n. 11. & 12.*

296 Porro, ut ad ea unde digreſſus eſt fermo, revertatur: Si Parentes tenuioris fortune filiam indotatam locupletari locari cupiant, & fallacis Adoleſcentem inducant ad dantem fidem de conjugio, ſponſalia quamvis jurata ſint, vel etiam coram confirmata retrahari queunt ſunt verba Roberti Konig. princip. Jur. Canon. lib. 4. decretal. tit. 1. de ſponſal. n. 71. Id an tæpius contingit prudentem Judicem neutiquam latet: Nobis ſatis eſſe debet, quæ ex jure, ac per Theologiæ principia probati Auctores colligunt, ejus prudentiæ fideliter memorare.

297 Hæſtenus pronunciata veriffima apparent inſpecto juris rigore; enim vero nonnihil tribuendum credimus æquitati. In ſumma enim inquit lex, æquitatem quoque ante oculos habere debet judex; qui huic actioni addiſtus eſt, leg. quodſi Epheſi § Interdum ff. De eo quod cert. loc. Equitas vero naturalis occurrente caſu Puellæ humilis conditionis, quæ ad nuptias cum filio familias nobiliori aſpirans, impetrata illarum fide ſe ſadandam obculit duo jubet ſedulo animadverti à judice, ut juſtè valeat pronunciare. Unum eſt, ut æqua lance ponderet ex una parte damnum quod Puellæ imminet, ac ipſius indignis Parentibus, aut Confanguineis, ſi ab optatis nuptiis arceantur; pendens inſuper ipſam innocentem non habendam, dum voluntarie ſe proſtituit, neque ut plurimum confanguineos, præſertim Parentes culpa vacare, quorum inertia, vel ambitio, sæpius avarticia filiarum licentiam, aut ſollicitat, aut connivet: Denique id præoculis habeat, num Virginis damnum alia via poſſit reparari, attenda qualitate natalium, ac moribus Regionis, & Urbis quam incolit. Nam protinus vana eſt quorundam cantilena, qui mulierculæ ſtuprum irreparabile malum clamitant; dum ut apprimè bene animadvertit Card. de Luca præſt. de dot. diſc. 142. n. 76. in fine: *Fuxta noſſimam Praxim ex effuſa dotis de facile ſanat iſtam plagam: Tum qui non deſunt alia remedia cum quibus futura honeſtati, ac Parentum fame conſuli poteſt, per ingreſſum nempe in monaſterium, vel Conſervatorium &c.*

298 Ex altera vero parte præter ſcandala, & deteriores exitus periculum quæ ex indignis conjugii, præcipue, dum tam ſordido, ac iniquo principio deturpantur frequenter progredi compertum eſt: Penſanda ſunt honoris irreparabile diſpendium, nedum Parentum, ſed univerſæ inſignis ſtirpis: Inſa-

mia non ſolum ſtupratorem, ſed majores, fratres, ſorores quoque Virgines, vel nuptas omnes inſontes ac nullius criminis participes, denigrans. Item Republicæ diſcrimen, cujus multum intereſt, ut nobilium familiarum decus ſervetur: Inſuper exemplum, quo humiles Puellæ, ut facis, licentia, ſtupro tandem, digniores nuptias adſiſcantur egregie commoventur.

299 Alterum, quod equitas recogitare Judicem monet, illud eſt: Cauſam ſcilicet non intes mulierem violatam, & filium deſlorantem pendere: Uterque noxius, uterque Reus eſt: Ut in crimine, ſic in agendo ſocii reperiuntur. Lis tota vertitur inter Parentes, fratres, gentem univerſam, criminis proſuſ expertem, ac innoxiam, cujus honoris, ac famæ, ut inſidias tenderent, ut periculum molirentur, impudens Virgo, rebellis filius conſulto ſponſalibus ſtuprum addere.

300 Hæc pro veritate pro ſcientia, judex perſcrutatus, judicet tandem cuinam patrocinium debeat, cui præſidium impertiri: quod ſi adhuc dubitet, ac conſiliarios quærat; præſto ſunt graviffimi Theologi qui omnem dubitationem excutiant.

301 Ba tholomeus à S. Fausto in ſpecul. conſ. p. 1. de reſt. diſput. 8. queſt. 8. in principio quædam reſolvit, deſtrotorem Virginis, qui vere promiſit eam ducere, teneri etiam cum proprio detrimento ſervare fidem, ſic diſcurrit: *Sed quid dicendum de eo caſu quando promiſio fuit vera, tamen peobabile, eſt quod ex tali matrimonio gravia incommoda ſequerentur? Reſpondeo ſi talia incommoda fuerint præviſa, vel de facti prævideri poterant à ſtupratore, tunc videtur eſſe obligatus ad ducendam eam, quia ſibi imputare debet damna, que eveniunt ſibi: Quod ſi damna ſunt aliorum, ſcilicet Parentum, vel Propinquorum, tunc non tenetur eam ducere, ſed damnum reparare, tribuendo quanti pluries eget ad alteri pro ſua conditione nubendum.*

302 Totidem ferme verbis reſolvit quæſtionem *Johannes Azorius 3. p. inſtit. lib. 5. cap. 5. diſſ. ult. 2. pag. mibi 266. Difficultas 2. eſt, an qui ex intentione animi promiſit ſe daturum Uxorem, quam corruptis, teneatur eam ducere etiam in caſu, quo ſit in vite ſtatu longe ſuperior. Reſpondetur eſſe obligatum; aliud vero eſt in eo caſu, in quo ſecutura creduntur multa, & magna incommoda: Nam tunc videtur diſtinguendum; ſi enim ea incommoda prævideri, videtur obligatus ad ducendam eam, quia ſibi imputare debet damna, que eveniunt ſibi: Quod ſi damna ſunt aliorum, & non ſua, tunc non tenebitur eam ducere. ſed dotare.*

303 Conſonant *Dicaſtillo de juſt. lib. 2. tract. 2. diſput. 7. dub. 9. n. 129. ubi loquens de deſtoratione Puellæ ſub ſpe matrimonii ſic habet: ſi tamen vere promiſi nuptias, in omnium ſententia tenetur eam ducere, niſi ſimul tenetur damna aliorum: ſi tamen ipſi Promiſſori con-*

eum damna sequantur sibi imputet.

304 Alteram inspectionem æquitatis consonam, ut scilicet damnum Virgini impendens, si sperato connubio decidat, cum damnis ex Matrimonio contrahendo promanaturis ponderetur egregie exponit *Aversa de sponsal. q. 8. sect. 15. vers. Pro altera conclusionis &c.* Perspicacissimi hujus Theologi verba ex parte superius dedimus, prout tulit occasio, at opere pretium erit ex integro ratiocinantem iterum audire. *Si ad notabile damnum, & scandalum imminens non erat ei licitum cum tali persona conjugari, eique promittere, poterit juste mutare propositum, & ab illa promissione recedere, & poterit etiam à judice inhiberi, ne contrahat. Suadetur: quia dum quis ab initio prævidebat tale damnum, aut scandalum, cum quo non poterat licite ducere talem conjugem, plane, nec proinde poterat promittere, ac se obligare, non enim potest quisquam promittere, & se obligare ad aliquod illicitum faciendum: Poterit ergo juste, ac licite recedere, immo tenebitur, quia adstringitur adhuc priori obligatione vitandi, seu non inducendi tale damnum, & scandalum; quare etiamsi ipse nollet recedere, merito poterit à judice ex officio, vel ad instantiam aliorum, quorum interest, inhiberi: Et notant aliqui ex iisdem Auctoribus (quos citaverat, & nos superius adduximus) id totum intelligi etiam si sponsalia fuissent juramento firmata, ac etiamsi intercessisset Virginis defloratio sub illa promissione Matrimonii; quia (advertit) adhuc præponderat tale damnum, quod ex Matrimonio impendet: dummodo, inquam, sit adeo grave, & moraliter probabile, ut prudenter urgeat ad desistendum: Profecto nil æquius, aut concinnius dici potest.*

305 Prosequitur deinceps concilias oppositas sententias, quarum altera affirmat, negat altera, valere sponsalia inter virum, & Puellam non parum Natalibus dispares, iniquiens. Prior enim procedit, & probat, quando imminet tale damnum, & scandalum, quia tunc pronisio est indiscreta, & imprudens, tunc esset nimia, & illicita prodigalitas: ideo enim non tenetur quis prodigare totam facultatem ex vi sue promissionis, quia non poterat licite id facere &c.

306 Id quoque videtur sentire Bonaccin. paucis se aperiens verbis tract. de iis que pertinent ad matrim. q. 4. punct. 17. n. 27. *Ex dictis sequitur Prælatum posse impedire matrimonium contrahendum à filio familias cum aliqua indigna, quando ex ejus celebratione prævidet grave scandalum, ac rixas inter Parentes secuturas; & hoc verum est, inquit Sanchez etiam si te-cuta sit copula sub ea spe matrimonii. Hoc tamen non facile admiserim, nisi filius alia ratione valeat occurrere damno sponse defloratæ, aut nisi tam grave sit scandali periculum, ut præponderet damno sponse. Claret igitur ex mente Auctoris si alius sponse prospici valeat, aut si ex matrimonio imminens malum prævaleat dispendio Mulierculæ defloratæ,*

posse judicem nuptias filii familias impedire.

307 Addere tandem pro coronide facile nobis esset *Theologos* in terminis longe amplioribus contra præfata sponsalia differentes; at Studium brevitatis vix finit duos ex schola D. Thoma proferre.

308 *Joannes de Cruce in director. conscient. de 7. præcept. decal. tit. de resituit. art. 2. dub. 4. Violans Virginem promittendo eam ducere in Uxorem, ad id tenetur per se loquendo, nam aliquoties ad illud non tenetur Violator Virginis. Primo si sint multum dispares: Secundo si grandia scandala ex illo matrimonio probabiliter timentur.*

309 Clarius, & gravius testimonium præstat magister *Acacius March. de Velasco* in suis resolutionibus moralibus Hispanicè elucubratis tom. 1. sub verbo *Donzella resolut.* 272. ejus verba latine reddita ita sonant n. 8. dico 4. qui promisit Puella eam ducere, si consentire stupro, & ipsa consensit, tenetur contrahere matrimonium sub lethali culpa per se loquendo; & n. 9. pergit dicens: *Dixi sub initio per se loquendo, nam in aliquibus casibus non tenentur ipsi nubere, quamvis non fidei, sed vere etiam interposito juramento promiserit: Primo si longe sint natalibus dispares: Secundo si cum fundamento timeatur gravia scandala ex matrimonio secutura: Et novissime per Stephanum Abbatem in Theologo Principis cap. 4. dub. 1. & 2. per tot. idem concluditur ut vir nobilis Puellam dispares conditiones à se defloratam non teneatur ducere, sed tantum dotare sive fidei, sive vere promiserit.*

310 Rursus ex his, plurimisque non contentendis auctoribus, non leve quisquam agnosceret fundamentum ad asserendum, profus irrita esse sponsalia inter virum nobilem, & Puellam indignam etiam si copula intercesserit, eo protinus modo, quo de similibus contractibus æque juris Periti, ac Theologi pronunciant, quotiescumque merces, vel pretium pro opere promissum longe excedat æstimationem operis ab altero contrahente præstiti, vel præstandi, neutiquam obligare, & arbitrio boni viri reducendos esse ad æqualitatem. At nos non intendimus, nisi mala toties recensita pro viribus præcavere, ac tritam, tutamque viam incedentes, ea dumtaxat firmare conati sumus, quæ suadet ratio, quæ Republicæ salus exposcit; ad quæ nobilium Familiarium indemnitas cogit, quæque tandem Ecclesiæ disciplina, dignitas Sacramenti, atque Divinus periclitans honor in sæpeditis conjugis, à Theologo, à Juris Canonici studioso, verum maxime ab Episcopo, ac alio quovis Ecclesiastici Fori iudice exposculant: Id, ut non infructuose præstiterimus, faxit Deus Optimus Maximus.

Ita &c. Salvo &c.

APPENDIX.

In qua nonnulla solvuntur argumenta
opposita adversus Theses Superius
stabilitas.

311 **T**ertio cogit manum calamo admove-
re, ac vèl invitum in arenam descen-
dere pændi studium, atque amor veritatis.
Vulgata siquidem (quo fito dicere non ause-
rim) profecto præter animum, atque expecta-
tionem, quam privato potiùs studio usurpan-
dam, ne utiquam ut publici Juris fieret exa-
raveram, Dissertatio, Forensium quorundam,
nec sanè imperitorum clamorem excitavit.
Ti namque religionis esse putabant quam
vetustam credebant Ecclesiæ fore disciplinam
in tuenda Sacri fæderis libertate novitate
tentari: Quamobrem consenserunt, sibi tan-
quam pro aris, & focus dimicandum neque ulli
parcendum studio, sût labori, ut quam à ma-
joribus de Matrimonii omnino libere ineun-
dis doctrinam hauserant, factam rectam con-
servarent. Ex his unus præcipuè ille qui in
reliquis nulli secundus, in causis connubiali-
bus versandis non immerito plerisque præfe-
rendus causæ non vulgaris occasione parta
eam suscepit Provinciam ut Filiorumfamilias
etiam in Nuptiis indignis sociandis offereret
libertatem, atque contraria à nobis jacta fun-
damenta convelleret, tùm veteribus undequa-
que collectis, tùm novis argumentis, quæ ne-
dum vulgæ, verumetiam Peritis inter primos,
ipsis quoque Judicibus negotium facessere vi-
debantur. His ut occurrerem amicorum sug-
gestionem, majorum exortatione incitatus cun-
ctabar, tamèn verens rē quæ impietatis, ac
impudentiæ præstigiandæ qualiscumque Zelus
in medium proferre compulsi, jã n continen-
dendi animo tribui, ac jactantiæ verti con-
tingerit, si ea aggrederer ab oppositis argu-
mentis vindicare: Satis interea ratus nonnul-
lis qui vel clamore, vel propositis difficultati-
bus conterriti videbantur, declarare quomo-
do quotquot opponerent momenta ratio-
num, vel ex superiùs prælatis apparere abundè
refutata, vel idcò à Nobis omissa, quia
itã inania consensimus, at suamet corruerent
levitate: Enim verò nulla valuit excusatio,
quò si aliàs invitus, nunc omnino coactus
adigerer, vel jam expolita reficere, vel novum
aliquid promere quo statuta à nobis asserta,
nèdum ab obiectis tueretur argumentis, ver-
rum etiam novum illis robur accederet, ac fi-
mamentum, id ut assequamur opere præ-
tium existimavit singula quæ obiciebatur suo
ordine proderè, ac unicuique sigillatim res-
pondere, ne scilicet alicujus vim argumenti
industria potiùs contemneret quàm ratione
refringeret, neve quidpiam solvere imparatus
crederet data opera silentio præterire.

PRIMUM ARGUMENTUM.

312 **L**ubet primo loco proponere quod
novitate conspicuum, atque auctori-
tate firmissimum, & inenodabile jactabatur
argumentum desumptum ex Cap. Inter opera
20. De Sponsal. perperam attributo CLEMEN-
TI III. cū sit responsum INNOCENTI III.
ut ex Raynaldo ad annum Christi 1198. n. 8. ani-
madvèrit Gonzalez Tellez super. 4. decretal. in
notis ad eum tem Textum n. 1. lit. A, & verè
legitur inter Epistolas INNOCENTI editas
ab erudito Stephano Balysio l. 1. Ep. 112. Porro
ne quis suspicetur vim argumenti ulatèns à
nobis enervari, subdimus verba integri Text-
ut leguntur apud Balysium, & Gonzalez Tellez:
sunt autèm: *Inter opera Charitatis quæ imitan-
da nobis auctoritate Sacra pagina proponuntur,
sicut Evangelica testatur auctoritas, non mini-
mum est errantem ab erroris sui semita revocare,
ac præferim Mulieres veluptuose viventes, &
admittentes indifferenter quolibet ad Commer-
cium Carnis, ut caste vivant ad legitimum Tori
Consortium invitare. Hoc igitur Apostolica au-
thoritate attendentes statuimus, ut omnibus qui
publicas mulieres de lupanari extraxerint, &
duxerim in Vxores, quod agunt, in remissionem
proficiat peccatorum. Consonat dictum Sancti
Hieronimi relatum in Can. non est culpandus
32. quæst. 1. ubi De Osee Propheta qui Mere-
tricem sibi junxit Vxorem sic loquitur: Non
est culpandus Propheta, si Meretricem quam du-
xit ad pudicitiam convoverit, sed potius lau-
dandus, quod ex mala bonam jecerit. Ad stipu-
latur quoque Sanctus Joannes Chryostomus
scribens ad Theodorum Monachum, si que
autèm (scilicet mulier) per occasionem in eam
inciderit calamitatem, quemlibet generosum vi-
rum; sine pudore connuio sibi talem adjunxerit,
tanta apud homines misericordia, & vulgaris
opinionis acceptio sæpè in propatulo ignominia
affectus ab infami servitute liberat. Et in Matro-
narum ordinem recipit &c. Ex quibus sic ar-
gumentabatur. Si quæ nuptiæ indignæ ha-
bendæ sunt, maxime quæ cum Muliere in lu-
panari se prostituentem versantur indignissimæ
dici valent: Has verò laudabiles licitas de-
clarant Sancti Patres Ecclesiæ Doctores, de-
finit Summus Pontifex, qui, & ad illas ineun-
das proposita peccatorum Indulgentiæ si deses
omnes invitat: Itaque nulla superiunt Connubia,
à quibus propter humilem conditionem
Sponsæ licitè possint Filii familias, vel à Paren-
tibus, vel ab Ecclesiastico Judice prohiberi,
quidquid in contrarium clamant Theologi,
quorum auctoritas novam legem condere, aut
Sacros Canones infringere nunquam valuit.*

313 Hoc primo intuitu diffiili argumen-
to facillimè se expedit Natalis Alex. Theol.
moral. tom. 6. lib. 2. de Matrim. c. 2. art. 2. de con-
sensu clandest. reg. 24. mag. mihi 507. inquires Vi-
ro qui sui Juris est (nota) qui sui Juris est Me-
rettricem lupanari eductam ducere licet Vxorem.
ut eam à peccato revocet, idque in remissionem
pec-

peccatorum proficere respondet CLEMENS III. (Imò INNOCENTIUS III. ut supra innotebam.) En igitur prima propositæ difficultatis evidens explanatio. Laudatus Textus de iis procedit qui sunt sui Juris, nec ullo Jure teneantur aliorum Consilium petere, ac exequi præceptum: Ut certum est teneri filios familias, dum agitur de indignis nuptiis sociandis, Jure naturali, Canonico, atque Civili, quod superius superabunde demonstravimus. *Filius namque prorsus tenetur obedire Patri prohibenti ne ducat Uxorem male moratam, aut infamem, aut longè disparis conditionis. Tenetur enim lege natura quisque periculum suum vitare, honori suo consilere, familiaque sue dignitatem factam testam tueri. Tenetur Parentibus obedire justa præcipitibus: Justa autem prohibitiones ille &c.* Sic idem Alexander Tom. cit. c. 2. art. 1. reg. 15. pag. mihi 466. Enim verò insolentissimum est affirmare aliquando Summum Pontificem eos ad indignas Nuptias allicere, voluisse, quos vel dignas contrahere Parentibus nesciis; vel invites *Ecclesia semper detestata est, atque prohibuit*, ut sæpius inculcavimus ex Concilii Tridentini irrefragabili Testimonio. Ut igitur res se habeat respectu cæterorum, Filios familias hoc laudato Textu non comprehendi certocertius esset debet: Quod unice satis est ut liqueat contra statutas Theses inepitè prorsus præfatum Canonem allegari.

314 Absit nihilominus ut assentiamur, vel præ reliquorum nobilium Virorum sive mulierum indignis Nuptiis propositum argumentum aliquid valere. Siquidem omnino dubio procul esse cuilibet debet, ut in cæteris rescriptis, & gratiis, ita prorsus in elargiendis indulgentiis nunquam Pontifices Summos intendisse tertiæ perjudicem asserre, ut ex satis vulgatis Textibus in Cap. *Ad aures de rescrip. & Cap. Super eo de Offic. & potest. Jud. Deleg.* colligitur communitè Doctores quos cumulat *Barbosi in collect. ad cit. Cap. Super eo. 15. n. 3. König. Princip. Jur. Gan lib. 1. tit. 1. §. 9. n. 10. versic. Regula tertia; & latè Tusch. practic. Conclus. Tom. 6. conclus. 685.* idque præsertim ubi agitur de iis quæ Juri naturali adversantur, ut ex *Fulgos. consil. 61. n. 4.* Animadvertit *Tusch. loc. cit. n. 16.* Cujusmodi forent Nuptiæ sive à Filiis, sive à quibuslibet contra tractæ cum dedecore Parentum, Sororum, atque totius Familiæ, ut communi nedum Theologorum, verum etiam Juris interpretum, Sanctorum Patrum, ac plurimum Summorum Pontificum auctoritate, nec non solidissimis argumentis in præmissis dubiis ad fatietatem usque comprobavimus.

315 Neque abstinere licet ab exemplis quibus inanitas obiectæ argumentationis valeat revelari. Sæpius volentes Pontifices: Sive pro reparandis collapsis Ecclesiis, sive pro novis construendis fidelem Populum ad elargiendis elemosynas excitare, idque ut in satisfactionem pænæ pro peccatis solvendæ, cessurum statuerunt. Quis autem sibi licere

proinde existimabit elemosynam ut tribuat æs alienum erogare? Aut Familiæ deficere in iis quibus ad honestam sustentationem indiget, ut Ecclesiæ, vel Pauperibus prætextu lucrandi indulgentiis optuletur? Laudabitur ne Filius familias, qui parentibus egenis destinat providere, ut opem ferens forensibus locis Terræ Sanctæ, promissis indulgentiis perfruatur? Plura. Licet ne Filio, licet ne Fratris Matrem Senem, Sororem Virginem derelinquere, & ad Loca Sancta, ad ipsa Apostolorum limina accedere, ut Jubilei fructum assequatur? Fas erit Patri familias Uxorem Prolemque sua opera nutriendam deserere, ut procedens ad bellum contra Infideles peccatorum remissionem valeat impetrari? Minimè prorsus hæc vera sunt, imò ut absurda contra Pietatem, contra Justitiam, contra Charitatem ab omnibus reprobantur, atque Pontificia diplomata fidelis reliquos ad enarrata virtutum opera proposita spe veniæ invitantia, hujusmodi personarum genera non comprehendere nemo audeat in dubium revocare. Idem omnino Judicium esto de Canone quem exoedimus. Meretricem è cæno eruire licet ad remissionem proficiat peccatorum iis qui si ducant nulli infamiam irrogant, non afficiunt Parentes gravi dolore, neque Fratribus, neque Sororibus paribus Nuptiis copulandis impedimentum præstant, neque scandali, aut rixarum occasionem præbent, denique infelicis exitus periculo se, & quas ducunt Uxores non exponunt. Hæc autem à Filio familias à quocumque quoque Nobili Viro vitari non posse constanter affirmare non dubitaverim.

316 Porro id solummodò intendisse Innocentium, ne scilicet Meretrices quarum numerus in immensum excreverat, quasque vel infamæ conditionis homines, ipsi quoque gregarii Milites Vxores ducere religioni habebant propter infamiam, qua ab earum nuptiis Jure Canonico retrahebantur, sine spe matronionii sibi damnationem, aliis scandalum querere cessarent nunquam: Sublata aliquandiu infamia sollicitè providere. Satis indicant Historiæ illius temporis, atque ipsa Summi Pontificis verba. Audiendus Odericus Reynaldus tom. 13. ad annum Christi 1198. num. 38. sic rem enarrans. *Innocentius in perditas illas mulieres que pudicitiam quibusque obviis, animas Demonibus prostituiebant miseratione ductus, è Ceno facilius abduccendas ratus, si viros qui eas ducentes nanciscerentur, infamiam que in jungenda sibi Meretricis erat, amovere conatus est, atque indulgentias iis proposuit, qui ex Christiana pietate hujusmodi Meretriculas Uxores ducentes, quo maritali federe coercita à scelerare impudicitia sibi temperarent.* Videndus quoque Abraham: Bzou: ad eundem Annum num. 21. ubi meminit Sæctæ Meretricum tunc temporis crassantis, ad quam fortasse eliminandum Innocentius animum intendit. Item Verba ipsius Epistolæ aperte significant nec

somniasse Pontificem adolescentium amores impudentium favore, libini, ac impietati erga Parentes præsidium ferre, sed iis dumtaxat qui procul omni injuria Consanguineorum Christianæ Charitatis stimulo ad miserimas istas fœminas è cæno impudicitiz educendas addacerentur. *Inter opera inquit Charitatis non minimum est errantes ab erroris sui semita revocare: ac præsertim Mulieres voluptuose viventes, ac admittentes quolibet ad commercium Carnis, ut caste vivant ad legitimum Tori Consortium invitare: Hac igitur attendentes &c.*

En itaque quos Apostolico favore prosequi intenderit Innocentius: Eos scilicet qui ut perdita scorta ad viam salutis convertere, atque ab immunditia Carnis quantum fas est sategerint emundare. Quod nunc verum sit de Filiofamilias de nobili quovis Viro, de Virgine preclaræ stirpis amore captis, atque libidine obsecatis ad indignas nuptias aspirantibus haud laboriosum erit sapienti Judici æstimare: Cui quoque competum erit ubicumque non agitur de revocanda muliere à statu peccati, frustra omnino obiici, laudatum Canonem pro removendo impedimento imparium nuptiarum.

317 Neque licet filere quodammodo etiam nunc vigere eam juris infamiam qua viri ducentes in uxores publicas Meretricis notabantur: Communi nederi Moralitarum (ut quasi pro contemptum caudici appellant) sed & insignium Canonici juris interpretum calculo comprobatur. Videndus Barbof. in *Collect. Super Can. Si quis viduam il secundo disp. 34. post Gios. et Turrecromat. ibid. & quis alios congerit. A. j. de irregul. r. lib. 3. cap. 1. n. 5. ibi Ob eandem causam si quis Meretricis Maritus fuerit ad ordines non admitteatur, non solum quia Bigamus, sed etiam qui ignominiosus, & vilis est; vilem etenim uxorem ducens, vilis ipse efficitur. Consonant gravissimæ notæ Theologi Card. Bellar. m. 10. 1. controvers. volum. 1. lib. 1. de Cleric. cap. 24. in fine. Suarez de censur. disp. 48. sect. 3. m. 3. in fine. Sanchez de Matrim. lib. 7. disput. 84. n. 9. Gibalin. de Irregul. Cap. 5. quest. 4. propos. 3. pag. 1. mibi 384. vers. deinde. Gabriel. à Sancto Vincentio de censuris disputat. 10. quest. 8. §. 6. m. 242 in fine, & aliis prætermisissis Sæss. in Theaur. tom. 1. lib. 7. Cap. 11. n. 7. ibi. item infamiam sui qui ducunt uxores viles, & abiectas, vel Meretrices &c. Ex quo dignoscitur ut tota via à veritate aberrant qui nobilitum Parentum, & Consanguineorum justissimas quarrelas spernendas authentant, quasi quod ex concubio cum quavis fœmina etiam publica, & prostituta nulla debeat infamia formidari. Imò verò apud Cordatos, & honestos viros tanti penditur hujusmodi infamiz nota, ut non desuerint qui illam graviozem panam ipso extremo supplicio asserere non dubitaverint, & propterea reum capite plectendum mortem evasurum censuerint si Meretricem ducere non recusaverit, de quo videndus Barbofa in *Collect. ad cap. inter opera cit. nn. 4.**

Ceterum nihil ineptius proferri potuit ad confirmandum quod assumpserat argumentum, si ut ex dictis Sanctorum Hieronymi, & Joanni Chrysostomi peterent auctoritatem: Siquidem utriusque Ecclesiæ Doctoris Testimonio aperte evincitur improbum; ac infamem apparuisse qui mulierem publicam uxorem accipere non detrectaret: Idque (quod mirum adversario fortasse videbitur) apertissime colligitur ex iisdem locis Laudatorum Patrum qui perperam incontrariam partem asserunt.

318 Profecto Hieronymus totus est in excusando Osè, quod utique non laborasse nisi magna in coniugio Prophetæ apparuisse turpitudinem. At quid opus argumento. Audiamus loquentem. Sic itaque in præfationi sui commentarii disserit. *Quis enim non statim in fronte libri scandalizetur, & dicat: Osce primus omnium Prophetarum Meretricem habere jubetur uxorem, & non contradicit? Non saltem nolle se simulat ut rem tempem facere videatur invidius? Subdit proinde exemplum Prophetarum quos Domino jubente renuisse legitimus; & rediens ad Osce pergit, Osce audiens à Domino accipe uxorem fornicariam, non frontem rugat, non merorem pallore testatur, non verecundiam mutato gearum rubore demonstrat, sed pergit ad lupanar, & scortum ducit ad lectulum? Atque ita arduum censuit difficultatem, ut ad illam explanandam ad Misterium recurrendum censuerit. En ipsius verba. Hac igitur audientes quid possumus respondere nisi illud propheticum quis sapiens, & intelliget ista, intelligens, & cognoscet ea? Unde, & nobis dicendum est cum David Revela oculos meos, & considera mirabilia de lege tua. Adeat Textum curiosos adversarius, & agnoscat quam misteriosum fuerit secundum Hieronymum factum Osce, quamque insolenter ad indignas nuptias commendandas adducatur.*

Rursum initio sue commentarii ubi habet verba relata à Gratiano in Canone non est culpandus 32. quest. prima. iterum Prophetæ excusationem agreditur, ac præcipue in eo reponit quod Dei jussu non libidinis impetu acceperit Meretricem, idque ad comprobandum, quod Deus hoc Concubio misterium statuerat præsignare, *Nec (inquit) culpandus Propheta si meretricem converterit ad pudicitiam, sed potius laudandus quod ex mala bonam fecerit. Præsertim cum Beatus Osce non ob causam luxurie, non libinis non propria scierit voluntate (hoc attente considerandum, non propria fecerit voluntate.) Sed Dei paruerit imperio, ut quod in isto carnaliter legitimus in Deo factum spiritualiter probavimus. Hæc autem ut Filiorum impudentiz indigna concubia meditantium præsidio esse possint depræhendere non valeo. Satis de Hieronymo.*

319 Jam non nihil de S. Joanne Chrysostomo. Et hujus verba integra proferre non pigebit, ut ipsius mentem assequamur. Scribit Theodoro Monaco in Apostasia lapsos, illum;

illumque ad respiscendum hortatur proposita spe veniæ, quam ex Dei misericordia, ac immensa erga spiritualem animam charitate nititur confirmare: Atque inter cætera quæ aurea profecto eloquentia congerit argumenta, profert hominum exemplum inquis *Nam vides quod deformes, impudentesque mulieres prostituta vix possunt obrudi Gladiatoribus, & iis quoque qui cum Bestiis d'pugnare soliti sunt? En quid de Meretricibus asserat, vel affirmet. Pergit verò Cæterum si quæ bone forma, si ingenus, liberalique facie per occasionem in eam incidit calamitatem.* De hujus generis fæmina ingenua non vulgaris conditionis, non Meretrice, non prostituta, sed quæ per occasionem in eam incidit calamitatem: De hac inquam subdit *Quemlibet generosam eximumque virum nihil pudebit, vel Connubio sibi talem adijunxisse.* Deinde concludit quod si tanta est apud homines misericordia quanto benignior facilitas erit apud Deum erga animam propter superni generis præstantiam &c. Itaque neque ex verbis, neque ex mente Chrysofomi quiddam subsidii adversariis accedit. Non quidem suffragantur verba quibus de Meretricibus aperte testatur oppositum: De aliis verò Mulieribus per occasionem lapsis narrat quidem illas quandoque à generosis viris haberi uxores, attamen factum, neque improbat, neque commendat. Verum inquis approbare censendus est qui ad Divinam misericordiam extollendam ipsorum utitur similitudine, vel exemplo quod perperam assumpsisset si indignas hujusmodi nuptias auctumasset: Quamobrem si non ex verbis, ex sensu saltem Chrysofomi is qui sibi jungit meretricem omni eximitur turpitudine. Nequaquam sane porficit hæc argumentatio, quippe qui exempla nequorum hominum, & inique gestorum sæpe usurpantur à Patribus eo prorsus sensu quo in Sacris litteris, vel etiam à Christo Domino non semel fuisse adducta nos docuit Sanctus Augustinus lib. 2. quæst. Evangeliorum qu. 34. ut exempla de villico fraudolento Lucæ 16. De iudice iniquitatis qui interpellabatur à vidua Lucæ 18. atque alia hujus generis pleraque, quæ nempe non ita accipienda sunt quasi nobis proposita ad imitandum: Sed etiam (Ait Augustinus) à contrario discuntur ista similitudines ut intelligamus, si laudari possunt ille à Domino qui fraudem faciebat, quanto amplius placent Domino Deo, qui secundum ejus præceptum illa opera faciunt. Sicut etiam de iudice iniquitatis qui interpellabatur à vidua comparationem ducit ad iudicem Deum, cui nulla ex parte iudex iniquus conferendus est. Et iterum de eodem argumento q. 45. n. 1. circ. fin. hæc habet. *Hic ergo iniquus iudex non ex similitudine, sed ex dissimilitudine adhibitus est, ut ostenderet Dominus quanto certiores esse debeant, qui Deum perseveranter rogant cum apud iniquissimum iudicem usque ad effectum implendi desiderii valuerit perseverantia deprecantis &c.*

Ex quibus omnibus liquido constat tam inaniter ex auctoritate Chrysofomi, & Hieronymi, quam futilem ex responso Innocentii argumentum peti ad patrocinandum, sive filiorum familias, sive quorumcumque connubia, quæ vel obedientiæ Parentibus, vel pietati cujusvis gradus consanguineis debitas, vel charitati erga seipsum, Divino, ac naturali Jure imperatæ, vel denique honestati, aut Justitiæ quomodolibet contradicunt.

SECUNDVM ARGUMENTVM.

320 **S**imile prorsus primo est quod secundo loco proponebant argumentum ex altero quem credunt, Canone deductum: Ex Catalogo scilicet impedimentorum sive dirimentium, sive (aut ajunt) dumtaxat impedientium matrimonii, communi Theologorum, & Canonistarum consensu recepto; tritatis illis Carminibus explicato *Error, cœditio votum &c.* aliisque *Ecclesia vetitum &c. incestus &c.* prioribus scilicet ea quæ nuptias dirimunt, seu irritas reddunt, posterioribus vero quæ illas fieri prohibent, itaut illicite fiant, etsi valeant jam contractæ, impedimenta recoluntur. His profecto novum aliquod impedimentum addere ex suo capite vulgarem aliquem Theologum pialulum esse clamant; cum jus impedimenta sive irritantia sint, sive tantummodo impedientia statuendi ita sit Summis Pontificibus, atque generalibus Conciliis reservatum, ut nec Episcopo id liceat in sua Diœcesi, vel quibus hæc facultas nunquam Episcopis attributa, vel quod posterius fuerit adempta, ut late pro alterutra parte differentes docent *Co. varr. tom. 1. in Epitom. 4. decretal. de matrimon. 2. par. cap. 6 §. 10. n. 16. Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. p. num. 9. Perez disput. 21. sect. 2. & 4. Dicaſtillo tom. 3. de Sacram. 17. 10. de sponsal. disput. 7. dubit. 1. per tot præcipuo nu. 26. & seq. & alii ad iidem adducti, & à Diana oper. Coordin. tom. 3. Tract. 1. resol. 88. Leandr. part. 2. de Sacram. tract. 9. disput. 9. q. 9.* Enim verò novum omnino, & præcis temporibus inauditum est hoc quod adstruere nitimur ex contradictione Parentum, vel Tutorum, sive consanguineorum. Cui namque ex impedimentis in laudatis verbis descriptis valet adnumerari? Nulli profecto, ut patebit singula serio expendenti.

321 Confirmabant objectam argumentationem præcludendo quod à nobis excogitari fingebant fugium. Putabant namque sive ad impedimentum disparitatis, sive ad alterum conditionis dictum fortasse referendum quod de filiorum familias conjugii affirmamus: Neutrum autem ad hæc nuptias extendi jure optimo contendebant. Namque disparitas quam unice matrimonium impedire, atque dirimere Sacri Canonis definiunt, illa est quæ ex cultus seu Religionis discrepantia oritur inter virum, & mulierem: Et quod condi-

tionis

tionis nomine significatur obstaculum servitutum tantummodo designat, illamque alteri ex contrahentibus absconditam, ex notissimis Juribus in *Can. non oportet, & can. caxæ* 28. q. 1. *Canone Chalcedonensi* 14. & *Laodicensi* 10. & 21. accedente totius Ecclesiæ praxi, & de servili conditione *Ca. si quis ingenuus* 29. q. 2. par. 2. cap. 2. 3. & ultimo de *conj. servor. de quibus videndi S. Thomas in 4. dist. 30. q. 1. articulo 2. & dist. 36. articulo 1. S. Bonav. in 4. dist. 39. art. 1. q. 1. & dist. 36. art. 1. q. 2. Barbosa. in Collect. super cap. cave, & cap. non oportet cit. & super cap. proposuit de *conj. servorum. Cabassut. in Theor. jur. Canon. lib. 3. Ca. 22. & 23. Guier. cap. 104. & cap. 97. de matrim. Gonzalez Tellez in Comment. super cap. fin. de *conj. servor. Dicastill. tom. 3. de Sacram. tract. 10. de matrim. disput. 7. dubit. 6. & dubit. 59. Perez disput. 25. sect. 1. & seq. & disput. 36. sect. 1. & seq. denique omnes quos lato calamo congerit Sanchez lib. 7. disp. 19. & 71. per totas: Nemo autem cogitavit unquam disparitatem natalium aut vilem conditionem alterius sponsi sub altero ex his duobus impedimentis comprehendere: Neque valet indicarialiud ex descriptis in silabo impedimentorum communi Doctorum utriusque Fori consensu approbato, cui debeat inæqualitas dignitatis sponsum applicari. Quamobrem nisi Theologos omnes omnesque Juris interpretes incitæ sive incuriæ temere accusare audeamus, sitendum ingenus connubia inter virum, & mulierem quantumcumque inter se distans gradu, & dignitate, licita esse neque posse ad Parentum, seu consanguineorum instantiam à iudice prohiberi.***

322 Iterum confirmabant ex eo quod præsumtum obstaculum ex dissenso Parentum jam in Concilio Tridentino magno aliquorum Antistitum conatu propositum, ut edito Canone statueretur, atque in pluribus doctissimorum Patrum congressibus mature expensum, explosum tandem extiterit, utpote evertens libertatem filiorum tantopere ex Sacris Literis, nec non Ecclesiæ Canonibus commendatam. Quamobrem quem non puderet rem hanc iterum in dubium revocare, audaciæ, atque temeritatis non immeritò quispam accusare.

323 Hæc quæ magno objiciebantur verborum apparatus, & ambage nec proponere piguit, nec displicuit exagere, ut deinde appareat quam levia sint, & omni vacua difficultate, ita profusus ut non dubitaverim affirmare adversarios, vel fingere quem feriant hostem, vel aerem venerare. Id ut elucescat totam illico perstringimus responsionem.

Falsum omnino est omnia impedimenta quibus licite fieri nuptias prohibetur, vulgaribus illis verbis contineri.

Falsum quoque justam parentum resisten-
tiam nullam ex enumeratis impedimentis amplecti.

Insultum atque risu potius, quam responsione dignum, quòd obijcitur de disparitate cultus, aut servili conditione.

Certum denique nunquam in Synodo Tridentina quod prætendimus impedimentum fuisse rejectum; imò apertissime à Sacro Concilio fuisse receptum, non ut noviter statuum-
dum, sed ut ab Ecclesia perpetuo tempore comprobatur. Age jam singula prosequamur.

324 In memorato impedimentorum Canone nihil de insanis, aut furiosis quorum matrimonia, quandoque irrita, sæpe dumtaxat illicita haberi, extra controversiam res est: siquidem si perpetua fuerit amentia irretas esse nuptias, si autem lucida superint in-
tervella, eoque tempore quo contrahens sui compos extiterit copulatur, validas, sed illicitas, statuitur in *Ca. dilectus* 24. de *sponsal. & Can. neque furiosus* 32. q. 7. ibique Interpretes congesti per *Barbos. in Collectan. super utroque cap. cit. & per Gonzalez Tellez in Commentar. super cap. dilectus cit. Alexan. Consil. 54. lib. 1. Decius Consil. 112. in princ. Guier. de matrim. cap. 8. à n. 14. Sanchez pariter de matrim. lib. 1. disput. 8. à nu. 15. Bossius cap. 3. § 2. 1. Perez disput. 2. sect. 4. n. 9. Sotus in 4. sentent. dist. 34. q. unic. art. 4. Adversa de matrim. q. 4. sect. 1. Reginal. Prax. penit. tom. 2. lib. 3. cap. 3. nu. 12. caterique Theologi secuti *D. Thomam in 4. dist. 34. q. 1. art. 4. per tot. & S. Bonav. tom. 5. in 4. dist. 34. art. 3. q. 1. Et quidem de perpetuo amentibus nemo dubitat quin attento jure tum naturali tum Divino, incassum contraherent; & de illis quorum furor non est continuus, SS. Ecclesiæ Doctores Thomas, & Bonaventura absolute pronunciant etiam dum sunt rationis compotes à nuptiali fœdere prohibendos. Sic *S. Bonav. q. 1. cit. dist. 24. in conclus. si vero non esset aliu furiosus, sed habitus, etiam si haberet lucidum intervallum non deberet contrahere propter periculum, quia talis nescit prolem educare, nec cum uxore debite cohabitare. Et apertius dub. 7. Furiosus vero in habitu non potest de jure contrahere, quia prolem nescit educare. Angelicus autem art. 4. cit. Aut furiosus habet lucida intervalla, aut non; si habet, tunc quamvis dum est in illo intervallum non sit in unum quod matrimonium contrahat, quia nescit educare prolem, tamen si contrahit, matrimonium est. Qui vero posterus punctum attingerunt Theologi aliqua limitatione usi sunt à mente laudatorum Patrum, fortasse non aliena: Afferentes quod si prolis periculum aliaque mala valeant præcaveri alterius conjugis sanæ mentis, vel consanguineorum tutela, permitti posse temporaneè insanienti matrimonio; secus vero, si uterque conjux insaniat, vel absurda quæ prævidentur nequant alia via evitari, tunc enim ab illorum connubio penitus abstinendum. Ita primus, quem viderim, tenuit *Sotus loco cit. quem secuti sunt Sanchez cit. lib. 1. disp. 8. n. 17. versic. observandum est. Reginal. cap. 31. cit. n. 12. Bossius ca. 3.****

§. 21. in *sine Layman lib. 15. tract. 10. parte 2. cap. 2. n. 5. Adversa q. 4. sect. 1. versiculo itaque si furiosi Gonzalez Tellez super cap. dilectus de sponsal. n. 5. Gutier. cap. 8. cit. nu. 14. vers. tandem ibidem. & alii. De veritate autem explicitæ limitationis dubitat Ricc. prax. for Eccles. decis. 251. & collect. p. 5. collect. 1751. Ledesma de matrim. q. 58. art. 3. §. ad 2. respondetur 1. nisi. non contemnenda ratione permotus: ibi: *Ista moderatio non videtur ita certa, nam proliis educatio per Parentes fieri debet, vel ipsi de hoc debent esse solliciti &c.**

En itaque duplex impedimentum alterum dirimens, impediens alterum matrimonii contractum, quæ laudatorum versus Authoris memoriam effugerunt: Quamobrem non est religioni habendum si asseramus aliis quoque Capitibus in supradictis Carminibus non expressis, matrimonium dirimi, vel impediri.

325 Supperit quoque aliud certissimum, atque in Jure expressum impedimentum extra illa quæ metricis illis syllabis recensentur, videlicet quod confurgit ex defectu pubertatis, si-ve ætatis annorum duodecim in fæminis, in maribus verò quatuordecim, ex quo irrita fieri Conjugia apertè declaratur in *Cap. Ubi non est. Capitulo continebatur. Cap. Attestationes. Cap. finali. de desponsat. impub. & Cap. Unico. eodem. libro 6. ibique omnes interpretes cumulati per Barbos. in collect. sub Cap. Attestationes cit. & post ipsum Gonzalez Tellez super Cap. Ubi non est. cit. à n. 3. late Pagnan. sup. Cap. De illis il 2. n. 18. eodem. Gutier. de matrim. Cap. 2. n. 17. Henric. Zoes in 4. decretal. tit. 2. Comment. de desponsat. impub. n. 10. Robert. König. princip. fur. Can. eodem tit. r. 1. Theologi quoque omnes post S. Thomam in 4. dist. 36. quest. 1. art. 5. S. Bonav. in 4. dist. 36. art. 2. quest. 1. Perez disput. 37. sect. 12. Bossius cap. 3. n. 147. Reginald. in prax. penit. to. 2. lib. 3. cap. 3. n. 25. ac reliqui omnes. Illud inquam impedimentum certè dirimens, quodque ex altera parte non immerito diceretur impediens, quandoquidem præter illos in quibus malitia supplet ætatem, quorum coniugia valida deciduntur in *cap. puberes* aliisque notissimis *de desponsat. impub.* & uno ore clamant utriusque juris interpretes, & Theologi quos cumulat Barbosa in *Collect. ad eundem Textum Gonzalez Tellez ibidem. Late Pagnan. super cap. de illis il 2. eodem per rot. præsertim vero n. 3. & 47. allegans Sacræ Congregationis responsum, adhuc non nunquam ante annos pubertatis expletos consentit Nicolaus primus permitti posse connubium verbis relatis in *cap. ubi non est de desponsat. impub. ibi nisi forte aliqua urgentissima necessitate interveniente utpote pro bono pacis talis conjunctio tolleretur. Ad quem textum tria animadvertunt Interpretes. Primum quidem ut licite id fiat opus esse dispensatione, quam Episcopis auctoriant, vel concessam, vel non adeptam. Secundum tolerantiam, seu dispensationem tunc solum locum habere cum dubium subest***

an malitia, seu potentia ad cõjugales actus ætatem suppleat, & qui contrahere cogitatur proxime ad annos pubertatis accedat. Tertium denique læthalis culpæ reos esse audentes absque prævia dispensatione in præfatis casibus matrimonio jungi. Ex quibus id certe concluditur, etiam ubi dispensationi locus est, vel declarationi quod ætas suppleatur & potentia, impuberes impeditos esse, ne saltem licite connubium perficiant, de quibus videndi Gonzalez Tellez in *Comment. supra cit. cap. ubi non est. nu. 7. circa medium Barbos. in Collect. ad eundem Textum n. 3. 5. Fagnan. in cap. de illis il 2. eodem per rot. præcipue à num. 33. & seq. Henriquez in summa lib. 11. cap. 13. n. 12. Insuper excommunicatos vitandos, atque*

326 Hæreticos nec posse licite matrimonium celebrare, neque Parochum eorundem nuptiis præstare præsentiam, nemo auferit refragari, idemque impedimentum ne unquam Parochus assistat matrimonio inter Hæreticum, & Catholicum pluries Sacra Congregatio Inquisitorum declaravit, ut inferius attingemus.

Falsum igitur iterum Jure optimo pronunciamus assumptum dicentium nullum subsesse impedimentum præter ea quæ sæpè fati carminibus memorantur: Idque præsertim tuto asserimus de iis quæ imœdientia dumtaxat agnoscuntur: Horum enim duo solummodò prodidit Auctor metri duplici versu contentas, *Ecclesie vetium nec non tempus seriatum impedire diunt fieri, permittunt facta teneri.* Tertium verò quo tria certissima, & fortasse majoris momenti recoluntur impedimenta: Nempè *Atque Cuthobisimus Sponsalia, junctio Votum addidit Thomas Sanchez, ut ipsemet testatur tom. 1. lib. 7. de matrim. disp. 6. n. 5. Quamobrem non videtur, vel minima superesse difficultas, quin liceat texere Syllabum vel metro componere, quibus non deficientem impedimentorum numerum assequamur. Neque enim metrica, illa series fuit aliquando ab Ecclesia recepta, aut proposita tamquam Canonica, ad quam opponere seù minere de ipsius Verbigi Sacriligium reputetur.*

328 Ad hoc, nec Canonistæ, neque Theologi antiquiores istam seriem impedimentorum secundi generis tanti fecerunt quin enumerantes ea que nuptias impediunt, & non dirimunt, illud in primis agnoverint cujus nulla mentio in antedicto Canone, quodque tam acriter ab adversariis impugnatur, videlicet *Peccatum mortale, propter quod contentidum indigna Conjugia Filiorumfamilias meritò impediri. Præstat audire egregium Canonistam Didacum Covarruviam to. 1. in Epist. sup. 4. decret. par. 2. de matrim. cap. 6. in princ. ibi: Ex his que hunc contractum illicitum reddunt, quedam sunt que impediunt matrimonium contrahendum, non tamen dissolvunt illud si contrahatur. Quedam etsi ante contractum contingerint illud omninò impediunt, & contractum irritum faciunt, post illum tamen accidentia non dirimunt.*

matrimonium. Quadam vero ita impediunt, ut contractus matrimonii nullas sit ipso Jure. Et incipiens exponere singula impedimentorum genera pergit dicens *Prima quidem varie proponuntur. Nam existens in mortali Crimine non potest absque novo peccato matrimonium contrahere, tractat enim indecenter Sacramentum hoc maximum.* Subdit Auctores idem confirmantes nempe Sanctum Antoninum, Navar. & comprobat assertum ex Concil. Colon. Pergit, & alia explicare ejusdem generis impedimenta, Juramentum scilicet, excommunicationem &c. quæ non minus quam peccatum lethale silentio præterit Auctor Carminum quæ pro Canone habenda preperam contendunt adversarii. En igitur Canonistam egregium inter primos, qui Concilio Tridentino adfuit, non ut *Moralista*, sed ut Episcopus, atque eximius Decretorum Doctor à cunctis habitus, qui tamen primum contrahendi Conjugii impedimentum *Peccatum mortale* firmiter enunciat, nihil metuens metricum illum Canonem violare.

Addamus unum, vel alterum Theologum qui post evulgationem decantatorum Carminum, de matrimonio tractatus ediderunt. Egregie ad rem nostram *Hermannus Busembans in sua medulla Theol. Moral. lib. 6. par. 3. tract. 6. cap. 3. dub. 1.* paucis sane verbis rem totam explicat, & argumento adversariorum occurrit. Querit ibi laudatus D. & R. *Quæ sint impedimenta impediuntia tantum? Et respondit Responderetur præter peccatum mortale, & excommunicationem, sex potissimum reddunt Matrimonium illicitum, scilicet Ecclesiæ veritatem &c. proliquo Carmina toties dicta.* Jam ergo habemus primum, atque præcipuum impedimentum quo illicitum redditur magnum hoc Sacramentum, Peccatum mortale agnoscendum esse. Habemus quoque nihil tam aperte veritati adversari, quam illud assertum, nihil matrimonio contrahendo officere, quod præfato metrico indice non significetur. Ad hæc aperte nos admonet indices, scilicet Carminibus illis, non omnia recoli impedimenta impediuntia. Sic enim habet. *Dixi in responsione potissimum, quia præter supradicta alia tria impedimenta numerantur.* Et pergit 32 pro illis regionibus in quibus Tridentina Synodus non fuerat promulgata, omissionem proclamationum ab eadem Synodo statutarum, ac tertio si negligatur in primis cupiis benedictio consueta &c. Hæc si quidem ab omnibus asserta impedimenta, ab Auctore Carminum non fuerunt memorata. Subdo, & alterum Theologum recentiorum; antiquiores namque superius allegatos piget hinc rursum producere. *Felix Potestatis in examinatione Eccles. tom. 1. par. 5. cap. 1. n. 44. 10.* agens de censura interdicti, num scilicet vi illius arceantur fideles à Sacramento matrimonii, firmat non vetari: *Excipit tamen sic dicendo At si ipsi (qui nempe contrahere intendunt).*

Sunt culpabiles, & specialiter interdicti, non possunt licite matrimonium contrahere: Idque speciali titulo. (Quæro hic qui nam si specialis ille titulus animaduertat) idque speciali titulo, quia scilicet ponunt obicem gratia per Sacramentum recipienda.

Satis superque ni fallimur tum exemplo, tum auctoritate usque modo evicimus Carminem illud non ita sacrum habendum, ut sacrilegio tribuatur quidquam ei adiciere, vel ex eo minuere. Sacri Ecclesiæ Canones, Verbum Dei scriptum, sive traditum tale sibi vindicant obsequium, secus autem qui ex arbitrio cujuspiam compactus fuit impedimentorum index. Veruntamen, & quod secundo loco polliciti fuimus, impromptu est ut prætermus: Dicebam autem falsum esse adversariorum assumptum, quod nempe impedimentum confurgens ex justa Parentum renitentia, nequeat adscribi alicui ex illis quæ relatis verbis recentetur: Nèc dixisse peniter, siquidem non video, quid vetet ne Primo adscribatur, dicaturque per *Ecclesiæ vitium* non obscure designari. Video nonnullos corrugare frontem, atque hujus asserti, restem querere, & rationem: Valebit pro utroque ineluctabilis Synodi Tridentine auctoritas quam centies inculcavimus: Ubi tam aperte nos admonet: Conjugia Filiorumfamilias sine consensu Parentum *Sanctam Dei Ecclesiam ex justissimis Causis semper detestatam fuisse, atque prohibuisse.* Qui itaque prohibet affirmare, inò cuiusnam liceat dubitare, quin illis verbis *Ecclesiæ vitium* Filiorumfamilias quoque nuptiæ comprehendantur, nisi qui nesciat prohibere, & vetare Synonymia apud Grammaticos haberi? Haud dissimili argumento ut occurreret Doctor Angelicus similem prodidit solutionem in *4. sent. dist. 34. art. 4.* statuit furiam quandoque irritum, aliquando illicitum reddere matrimonium: At quidam obiciebant sic, in *Verbis prædictis sufficienter continentur impedimenta dirimentia matrimonium, sed ibi non fit mentio de furia ergo &c.* Nonne hoc idem prorsus est, quo nos urget adversariorum argumentum? Audiamus ut ab illo se sanctus Thomas expediat. *Responderetur dicendum quod hoc impedimentum reducitur ad errorem, quia utrobique defectus Consensus ex parte rationis est.* Liceat itaque, & nobis iidem respondere verbis. Dissensus Parentum, si sit iustus ac rationi consonus, sicut & quodvis notorium peccatum lethale quo Sanctum Matrimonii sædus in ipso contractu violaretur, reducitur ad *Ecclesiæ vitium*, quia sic contrahere *Sancta Ecclesiæ ex justissimis Causis semper detestata est, atque prohibuit.* Concil. Trid. sess. 24. Cap. 1. de refor. Matrim.

At si verum fateri liceat, pudet tandiu in his ineptis, scilicet quilibet lectorem occupasse. Firmiora enim sunt quæ proposuimus asserta, quam ut valeant levibus hujusmodi ratiunculis concuti. Frigida quoque ac inania iudaicè pronunciamus, quæ de impedi-

mentis disparitatis, & conditionis subdebat adversarius. Quis enim somniavit unquam his adscribere justum dissensum Parentum, aut injustitiam quæ indigna Connubia inhonestat? Procedamus ad graviora.

Gravissima profectò est quam esutuntur 331 lumina, dicentes in Tridentina Synodo propositum, atque exenium, quod versatur impedimentum, fuisse tandem à Doctissimis, piissis illis Patribus inprobatur. Turpe profus convicium, nedum nobis, verum etiam Sacro illi Concilio injuriosum, hoc apparebit cuiquam, vel illius Textum, vel ejusdem Historiam narrationem absque prævio iudicio percurrenti. Utique non est Consilium cuncta hic revolvare quæ de Filiorum familias conjugii Sacræ illius Synodi acta suppeditarent: Satis erit indicare pauca quibus adversariorum, vel detegatur allucinatio, vel calumnia contundatur.

Et primò quidem adnotandum est dubium in Concilio propositum, ac plurius examinatum, illud tantummodò tulisse, an satis esset Connubia Filiorum familias sine consensu Parentum irrita facere, si ante præsumendam ætatem inirentur. Id ab Oratoribus gallis quæsitum: Idque attentius discussum prodit Emin. Palavicinus Hist. Conc. Trid. ed. 1. Rom. in 4. An. 1663. par. 3. lib. 22. cap. 1. n. 16. pag. 599. cap. 4. n. 2. 3. & seq. Neque in dubium revocabatur an illicita, an vitanda: Id enim compertum erat omnibus, præfatas nuptias nexias ut plurimum, præfatas indecoras, ac odii potius inter Coniuges quam maritalis charitatis fomitem existere.

Insuper animadvertere necesse est Decretum, de quo agebatur nullum prætulisse discrimen inter nuptias dignas, vel indignas. Nullum inter rationabilem, vel injustum, æquum, vel iniquum Parentum dissensum, sed ipsorum arbitrio ita totum negotium permittebatur, ut iisdem quomodo libet incisiis, vel invitis nequirent filii ætate minores rato, atque legitimo Matrimonio Copulari: Ut decreti verba profert laudatus Historicus lib. 22. cap. 4. pag. 615. Porro Decretum istud utcumque nullis limitibus circumscriptum ita plerisque ex Patribus arrisit, ut Apostolicæ Sedis legati affirmare non dubitarent 332 approbatum irri, si ut reformationis Caput, secus verò si ut fidei Dogma proponeretur: Ea ratione ducti quod in Concilio pro legibus statuendis major dumtaxat suffragiorum numerus requirebatur, ac fidei articulos declararentur ferè omnium suffragiorum calculo decebat approbari.

Tertiò recolere non pigebit: Illos quoque ex Patribus qui abundè abnuebant, ut filiorum Conjugiis firmitas adimeretur, censuisse tamen eadem improbanda penitus, ac sub gravioribus pœnis prohibenda. Ita de Eminentissimo Madrutio testatur Pallavic. cap. 4. cit. num. 7.

Tandem ut res confecta fuerit aperte de-

monstrant verba ipsius Concilii toties repetita, quibus haud irrita fiunt, verum improba, ac detestabilis memorata Conjugia declarantur. *Nihilominus Sancta DEI Ecclesia ex iustissimis Causis illa semper detestata est, atque prohibuit.* Ex his, ac reliquis, quæ in Concilio actis describantur, ita concludit Jo. Baptista Duhamel in sua Theologia speculativa & practica. 7. tract. de matrim. disc. 2. c. p. 4. n. 2. in fin. *Patres Tridentini hujus generis connubia detestari, & prohibere contenti, disciplinam jam ab aliquot sæculis receptam immutare noluerunt, nam majus erat quidem, & latius diffusum malum, quam ut statim excideret, & cap. 5. cit. dissert. n. 7. præ se suum, ait: Quæ liberorum citrà Parentum Consensum sunt matrimonia, detestari, ac prohibere tantum potuit Concilium non penitus extirpare.* Præstat quoque, & alterum omni exceptione majorem audire Testem, eximium Theologiæ Magistrum, qui Concilio adfuit inter Theologos à Summo Pontifice Tridentum missos, ut Patribus Concilio essent, *Alfonsum Salmeronem.* Testatur hic Doctor tantum à vero abesse, quòd intenderent Patres indignas liberorum nuptias 333 tueri, quin potius idèd præcipuè abstinuerint à Decreto abrogante Matrimonia sine Consensu Parentum celebrata, nè sic Tyrannide Parentum fieret, ut quandoque liberi ad indignas nuptias cogerentur. Ita enim habet To. 2. in Ep. PAULI disc. 14. pag. mibi 114. col. 2. sub vers. *Argumentatur Erasmus. Non ausi sunt Patres quiaquam de ea re statueri, non ignorantes quanta libertate filii ipsi fungantur, & quanta janua Tyrannidis aperiretur Parentibus in filios, ut cum servis suis nuberent, quod esset summe absurdum, & minime tolerabile.* Cœterum ne ex hoc anam filii ad nuptias invititis Parentibus copulandas arripere, sic proluserat pag. 113. col. 1. *Sed nos ad hæc in primis respondemus ad contrahendum matrimonium Filiorum familias necessarium fuisse semper Consensum Parentum: Quod facile est comprobare ex Jure Divino veteris, & novi Testamenti, ex jure etiam Pontificio, & Civili, & pergit ex iis omnibus locis petita proderè argumenta.* Consonat sibi in Commentar. super Evangelicam Historiam To. 8. tract. 46. pag. mibi 361. col. 1. ubi exponens Textum cap. 2. Genes. *Dimitte homo Patrem, & Matrem, & adhaerebit uxori sue.* sic Lectorem admonet. *Nec secundo hinc accipias in inveniendis copulandisque matrimoniis non esse necessarium ullam de Consensu Parentum habendam rationem: Quasi homo ita relinquat Patrem, & Matrem, ut non requirat eorum Consensum: Quia hic sensus absonus est, & pugnat contra bonos mores, & contra naturale officium à liberis debitum Parentibus, contraque Patriam potestatem.* Denique hunc sensum verba non capiunt, quia loquitur de iis, quæ fieri oportet in matrimonio contracto, non quid servandum sit dum contrahitur, alioquin docerentur filii honorem Lege DEI Parentibus debitum subtrahere. Ad hæc Dominus huic primo matrimonio adfuit,

imo illud conciliavit, quasi primis hominis, imò amborum Pater, & ceteri Conjuges formam sumerent, & doctrinam: Ut in eundo matrimonio inconsultis Parentibus nihil faciant, nã ab hoc culpa illos facere non posse, ratio, & B. AMBROSIIUS aperit docent. Hucusque Laudatus Salmeron.

En itaque ex Historia, ex Textu Sacrosanctæ illius Synodi ex Theologorum, qui eidem interfuerunt Testimonio, apertos cuniculos, atque detectam adversariorum, fallaciam. Noluerunt Tridentini illi Sapientissimi Patres novum statuere impedimentum, quo filiorum fam. nuptiæ abrogarentur, idque ex iustis plerisque Causis, non autem ex illa, quod indigna, impiaque Conjugia censerent approbanda: Quinimò ne unquam tam injusta suspicio admitti posset, perspicue tradiderunt quid de iis perpetuò senserit Ecclesia, qui ipsimet sentirent, Oraculo sæpius à nobis inculato, quodque ad retundendam quamcumque oppositam argumentationem satis se solo valeret: Nempè quod hujus generis connubia Sancta DEÏ Ecclesia semper detestata est, atque prohibuit. Ratum igitur, atque firmum esse Matrimonium etiam inter Filios familias, quantumvis disparis generis, in initum detrectat nemo: At non mirus ratum agnoscitur Sacramentum Baptismi à Parocho excommunicato collatum, Sacramentum Eucharistiæ à Sacerdote irregulari confectum: Nihilominus ut irregulares, & excommunicatos à sacrilega administratione arcendos omnes Catholici affirmant, ita quoque filios familias, ita quoscumque, qui notorio sacrilegio magnum Matrimonii Sacramentum violare adnituntur, Judicis auctoritate compescere fas est, & vi cohibere ne peccent.

TERTIUM ARGUMENTUM.

L Eviora prorsus habenda, quæ addebant ad labefactandam veritatem argumentorum momenta, non idèd tamen silentio prætereunda, neque enim raro contingit, ut quæ plerisque futiles apparent, & inanes, nonnullis grave negotium facessant argumentationes: Itaque sic objiciebant. In iis, quæ ad exteriorem spectant Ecclesiæ politiam minus Theologorum placitis inhærendum est: Quippe qui regulas pro regimine Judicialis Fori Sacris Canonibus statutas, vel negligunt, vel ignorant. Ipsorum est fidelium animas iis omnibus instruere, quæ ad æternam felicitatem assequendam per premitas actiones necessaria, vel utilia compieruntur: Judicium quoque in Sacramentali pœnitentiæ Foro exercere, & sententiam dicere: Verumtamen nihil ipsi cum Foro Judiciali, nihil cum politica, atque Forensi Ecclesiæ disciplina: Huic si se immisceant falsam in alienam messem mittere perperam adnituntur. Juris Canonici peritis demandata Provincia hæc est: Hos consulere, hos audire Judicem oportet pro

Tribunali agentem: Siquidem munus ipsius eo tendit, ut exterioris Reipublicæ pax, commercia, externus quoque Religio Cultus ad normam legum Cononumque facta tecta ferventur. Quæ verò occulta, vel Conscientiæ finibus, sive prava, sive laudabilia opera intertius continentur DEÏ Judicio, & Sacerdotis Censuræ sinere Ecclesia perpetuò consuevit. Exindè ut ut verum sit lethalis noxæ reos esse sive filios, sive quoscumque indignos nuptias cum scandalo, cum familiæ dedecore, non sine propriæ salutis discrimine contrahentes: Utcumque Theologi in iis improbandis consentiant: Judicis pro Tribunali sedentis nihil interest hæc attendere: Neque enim ipsorum munus est subditos à peccatis arcere, aut à criminibus jam commissis absolute: Ad illud dumtaxat delinatus est, ut jus publicè petentibus reddat, & justitiam ministret leges servando, & legum interpretum, non autem Theologorum vestigiis inhærendo. Satagant isti consilio exortatione ceteris quoque ad pœnitentiæ forum spectantibus remediis à peccatis abstergere: Atqui forensis Juxdex suam præstabit operam, ut horum libertatem in nuptiis ineundis totis Viribus pro sui muneris debito asserat, atque tueatur.

Id ut confirmarent duo subdebant exempla quibus ita rem totam cõfici, atque finire litem cogitabant, ut ingentem illam superius dispositam moralium Cateram proferre non dubitarent. Profectò Religio mihi est, ut ea dum proferam adversarii verba Phrasimque, vel tantisper immutem, ne videar argumenti vim enervare, vel minuere: En itaque ut argumentabatur.

Uterius ego peterem à Catera moralium (qui ad hunc effectum facile negotio allegari possunt, & in numero biscentum, & ultra &c.) An contrahens matrimonium postquam emisit simplex Votum Castitatis, vel Religionis moraliter peccet. Non potest huic quaestio, nisi affirmative responderi ad litteram Textus in Cap. Rursus. Qui Cleric. vel convent: Et tamen nemo unquam somniavi asserere quod sit in arbitrio Ordinariorum ratione peccati mortalis impedire, vel retardare effectuationem matrimonii cum eo, qui simplex Votum Religionis, vel Castitatis emisit: Atque inauditum est in Curia Ecclesiasticis, quod ex hoc unquam retardata fuerint matrimonia, &c.

Pari animi alacritate alterum subdebat argumentum ab exemplo inquiring. Tandem ego peterem à dictis moralistis, an Juxdex, qui vidit Cajum occidentem Titium, possit condemnare Sejum, qui ex processu appareret homicidæ? Princeps Theologorum S. THOMAS 2.2. q. 67 art. 2. rotundè asserit quod si sequuntur alii Theologi apud Passerinum in Tribun. regul. q. 28. art. 24. Et tamen nemo potest negare quod committat peccatum mortale ille, qui procurat condemnationem Sæi innocentiæ mediantibus falsis Testibus. Igitur (attende quæ

so mirabilem consequentiam) igitur in iudicandis non sunt habendam in consideratione e.a. quæ concernunt forum internum &c. Ita ille.

Enimverò perperam clamant, & fuſtrâ in hac re Theologos cum Canonici Juris interpretibus committere adnuntur adſervarii. Hos præcipuè filiorum Conjugia Parentibus Jure invitis, damnere, acriusque infectari, quàm morales (utimur adſervariorum nomenclatura) auferit inficere nemo, quem non piguerit ipſorum verba legere, quæ retulimus: Textus conſulere quos indicavimus. Innumeros ſerè dedimus utriusque Juris Canonici præſertim, peritiſſimos. Panormitanum. Præpoſitum. Cardinalem. Ancaranum. Calderinum. Turrecrematam. Paleotum. An non iſti Canoniciſtis adnumerandi? Protulimus verba, loca Fagnani. Gonzalez Tellez, Barboſæ, Menochii, Franciſco Zyppei, Cardinalis de Luca, Ludovici Engel, Joanniſ Chriſtoſtomi Schambogen, Roberti Koninch, Pyringi, Pignatelli, an iſti quoque moralibus adſcendiſ, qui Eccleſiaſtici Fori regulas, vel negligunt, vel ignorant? Poſſemus, & alios quàm plures allegare: Verendum tamen ne importuno indulgentes adſervario, tædio lectorem benevolam conſiciamus. Satius erit uno, vel altero Teſtimonio Theologorum, ac Juris Peritorum conſentum non ſemel in præcedentibus dubiis adnotatum, iterum, atque apertius comprobare.

Audiat primo Joannes Paulus Vviadech 337 in Opuſculo quod inſcripiſit Theologia Jurisconſultorum, in quo lib. 2. cap. 23. pag. mihi 71. hæc habet: *In hoc igitur dubio duo conſideranda ſunt. Primum utrum Conſenſus Parentum requiratur in matrimonio contrahendo. Secundum utrum matrimonium ſine Conſenſu Parentum valeat necne: In primo membro conveniunt omnes: Nam Theologi Canonica, & Legiſta ſentiant in matrimonium contrahendo Conſenſum Parentum adhibendum eſſe: Theologi allegant quarum præceptum honora Patrem, & Matrem, & alios ſimiles locos. Canonica habent Can. Noſtrates 30. qu. 5. Can. penul. queſt. 2. 32. Legiſta allegant leg. Titia ff. de verb. oblig. Nec eſt dubium quin liberi peccent ſine Conſenſu Parentum contrahentes. Dubium ſolummodò excitat Cauſidici, qui tùm maximè Sacris Canonibus contraria effutiant, cum ut vitent Cenſuram Theologorum Canonici Juris Interpretes appellat.*

Audiamus, & alterum ejuſdem Concordie Teſtem eximium Petrum de Ledefma in Tract. de matrim. queſt. 47. art. 6. verſ. Secunda Concluſio regulariter, quem initio hujus Diſſertationis protulimus: Iterum proferre cogit importunitas adſervarii: Sic laudatus Doct. Etianiſ Pater nihil præcipiat ſilio, contrahere contra ejus voluntatem eſt peccatum mortale, contra virtutem pietatis: Et idem docent omnes Doctores tam Theologi, quàm Juriſperiti &c. Quocumque igitur ſe vertant indignarum

nuptiarum Deſenſores, quemlibet appellent Judicem, ubique objurgationis, nullibi præſidium obtineant: Accuſant Theologi, damnant Canonica. Civilis Juris interpretes infectantur. At quod longè majoris ponderis eſt damnant, atque deſtantur Summi Pontifices, Epicoſpi, atque ſuprema Eccleſiæ Tribunalia. Neque hic fas eſt Sacros Canones, Decreta Conciliorum, ſive Provincialium, ſive Synodorum Diœceſanarum, Deſiſſiones quoque Sacræ Rotæ ſupra recentiaſ reſcribare. Adeat præcedentia hujus Diſſertationis Capita, adeat, ſi lubet, adſervarii, quæ prodidimus Summorum Pontificum, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, Epicoſporum reſponſa, Ordinationes, Statuta: Et deſinet proculdubio Theologos irridere, Porro ſatis non eſt adſervario de Theologis quos morales nominat malè mereri, quippe 338 qui neſcio an apud Cordatos Sacrorum Canonum Profellores, an apud Eccleſiaſtici Fori Judices bene audiat quòd ipſorum nihil interſeſſe debeat quin Chriſtifiſdeles à peccatis læthalibus arceantur. Diſſona profecto vox neque digna, quæ vel à Chriſtiano Cauſidico, nedum à Canoniciſ Juris Doctore proferatur. Quis enim ſines per Sacros Canones ab Eccleſia intentus, niſi ut ad æternam felicitatem fidelis Populus perducatur, ad illamque aſſequendam media proponere, quæque impedire valent obſtacula remove? Hæc concors eſt Doctorem ſententia, Communisque quàm tradunt nedium Theologi, verum potiſſimi ipſiſmet Juris Interpretes, Canoniciſ Juris deſinitio, per quam à Civili, & à politico Jure primario diſcriminatur. Lege verò Eccleſiæ, inquit, Joſeph Gabalinus in præclaro opere quod edidit de ſcientia Canonica: *Leges Eccleſiæ ut quedam ſpiritualis Republica eſt, & ut ad ſuam, & ſollicitatem ſupernaturalem tendit, non ſeruntur niſi intentione Religionis, & Divina Juſtitia, habentque bonam animam pro fine, atque adeo pro materia aliquod ad ſinem illum ordinatum, dicunturque Eccleſiaſtica, & ex iis naſcitur Jus Eccleſiaſticum, quod & Canonica vocant, ex eo quod leges ex quibus naſcitur Canonica dicuntur. Juriſ igitur Eccleſiaſtici ſive Canonici ſinis primarius eſt Religio Chriſtiana, quam unam attendit, ut per eam tanquam per medium non modo maximè idoneum, ſed etiam unicum, Eccleſiam ad beatitudinem ſupernaturalem promovent. Hæc laudatus Auct. Tom. 1. lib. 1. cap. 2. queſt. 1. n. 8. At fortaiſſe falſitudo erit adſervario in hoc quoque Capite audire Theologos diſferentes, audiat igitur Canonicaſtam, illumque egregium, & proculdubio nulli ſecundum, Abbatem ſcilicet Panormitanum in Proemio Comment. ſuper primo Decretal. nu. 16. circa ſinem. Hic pluribus præmiſſis ad ſcientiæ Canonicaſ naturam aſſequendam ſic concludit. Ex hoc patet excellentia hujus ſcientiæ ad Jus Civile, habent enim ſe ut anima, & corpus, licet enim utrumque juſ intendat inducere hominem ad bonum commune, diſſe-*

differunt tamen in modo inducendi, nam Jus Civile intendit hominem dirigere in bonum commune secundum quod congruit humane societati civiliter viventi, secundum quem modum bonum commune habet vim promoveri per justitiam legalem, & Civilem amicitiam. Jus vero Canonicum intendit dirigere hominem ab bonum commune secundum quod congruit humane societati que non solum civiliter vivit, sed secundum fidem in DEUM intendendo, & vitam aliam expectando. Bonum autem Commune sic acceptum non potest conservari per solum Justitiam legalem, & Civilem amicitiam: Sed ultra hoc requiritur quedam celestis amicitia, sine qua impossibile est hominem in Deum tendere: Sicut ergo potissima Virtus ad quam conatur Jus Civile est ipsa legalis Justitia, & Civilis amicitia; ita potissima virtus ad quam conatur Jus Canonicum est ipsa celestis amicitia, quam charitatem vocamus. Quid vero his luculentius dici poterit, ut Ecclesiastici Judices sui admonentur instituti? Equidem nihil est quod ita charitatem, ac celestem solvat amicitiam nihil quod ab æterna felicitate fidelem hominem abducatur, ut peccatum mortale, cui occurrit cætera que vis post habere par est Ecclesiæ Præfati, atque Ecclesiastici Fori Jus dicenti. Quamvis enim Canonicum Jus plerumque versetur, quæ externam politiam spectare videntur, adhuc ista ad excellentiorem dirigunt finem, ut videlicet utilia sunt, si rectè illis utamur, ad æternam vitam assequendam: Ipsum quoque nos edocent Canonistæ: Sic enim Robertus Konig. to. 1. princip. Juris Canon. in Proem. §. 6. Objectum, seu materia Juris Canonici sunt actiones Christianorum dirigibiles, & regulabiles per normas Ecclesiasticas ad rectam vitam, & beatitudinem supernaturalem, circa ejusmodi enim actiones Jus Canonicum occupatur. Nec obstat quod sæpe etiam disponat de rebus, que merè exteriores sunt, & temporales, veluti de contractibus, Judiciis, ultimis voluntatibus &c. quia hæc, & similia tractat, & attingit sub dicta rationi supernaturali, & ut facilius finem suum assequatur &c.

Proinde nihil magis à veritate alienum quam quod Ecclesiæ Forus non sit sollicitus de vitando peccato, quin potius id præcipue fatagere debeat, ut Subditos à peccato, ac peccandi periculo pro viribus coerceat: Dumque de iis judicat, quæ maximè ad Civilem societatem necessaria, vel utilia comperiuntur, id primario sui muneris esse Judex agnoscat, ut à subditis sine noxa præsertim læthali, nec contra Divinas Leges exercentur. Ut optime expendit GIBALINUS de Scientia Canonica tom. 2. lib. 5. cap. 1. qu. 1. num. 5. ibi: Vides amplitudinem materia Juris Ecclesiastici, cum omnia ferè ad Religionem, aut Justitiam reduci queant; & versari possit circa materiam Civilem sed altiori, & nobilitiori modo quam Jus politicum, quatenus scilicet est materia peccati, sive ubi agitur de peccato vitando, & de periculo animæ quod Fortunius tract. de fine ultimo Ju-

ris Canonici, & Civili num. 151. Fusius prosequitur ex communi Doctorum.

Præmierat autem laudatus Auctor assertæ veritatis ineluctabile fundamentum num. 7. sic argumentans. Quia peccata omnia nos à sine supernaturali abducunt, & bonis omnibus spiritualibus, atque salutis anime opponuntur, idcirco ad eandem legem, & Jus pertinent, cum contraria ad eundem ordinem revocari solent. Adde primarium actum imperatum ab hoc Jure esse cultum, & honorem Divinum, sive religiofam actionem: Divino verò culti præcipuo quodam modo opponuntur peccata, quatenus sunt injuria DEI: Igitur ad idem quoque Jus Ecclesiasticum, quatenus peccata sunt pertinent, & de iis (erigant quæso oculos, ac mentis aciem intendant Causidici, Judices, cæterique Ecclesiastici Fori administri) Et de iis, scilicet de peccatis hoc Jus pronunciare, & definire, atque prohibere, damnare, atque ad id punire suo modo poterit. Denique huc spectat tritum illud apud Canonistas, atque Theologos axiomam, quod nempe. **339** Si Jus Canonicum contradicat civili. servandum sit Canonicum, si materia concernat peccatum, seu animam. Verba sunt Andrea Valleng. in Paratita Decretal. in Proem. §. 9. nu. 4. Nam ad vitandum peccatum sæpius Ecclesiæ leges emendant imò, & abrogant Jus Civile, quia ipse Leges Civiles cum pugnant cum Jure Divino, & naturali, justæ non sunt, & speciem legis habent dumtaxat, ejus tamen vim, & auctoritatem obtinere non possunt, ut scribit Gib. loco ante cit. q. 4. n. 3. Idque comprobatur ex Textu in Can. 1. dist. 9. Can. 1. Can. Non licet, Can. Certum est, & aliis passim distinct. 10. Nec pauca suppetunt exempla ubi agitur de Votis, de Juramentis, de Ufuris, de Matrimonio, de Prescriptionibus mala fide inchoatis, ut post Gail. lib. 2. Observat. 141. nu. 5. adnotarunt Konig. Proem princip. Jur. Canon. §. 4. nu. 8. quibus prævit S. THOMAS quolib. 12. q. 16. art. 24. & 25.

Pauca hæc delibata sufficiunt ad demonstrandum, Judici pro Ecclesiæ Tribunali Seditenti nihil antiquius habendum esse quam ut peccata repellat, ac tunc maximè Justitiæ morem gerere, ac suo muneri respondere, cum pro vitando peccato cætera parvi facere non formidat. Regulam istam, ut in reliquis omnibus sequi fas est, ita præcipue servanda ubi agitur de Sacramentorum administratione, quæ nihil sanctius, nihil in Ecclesia Christiana dignius, ut majori qua potest veneratione exercentur. Plura super hoc in secundo hujus opusculi capite differuimus, nihilominus operæ pretium erit plenius adhuc adversario satisfacere exemplo, & auctoritate Summi Pontificis PAVLI V. de quo apud Cardin. Albic. in suo famigerato opere de inconstantia in fide cap. 26. n. 2. 16. Consultus præfatus Pontifex à PHILIPPO III. Hispaniarum Rege, an sibi liceret Hæretico Regi de quo requisitus fuerat, filiam nuptui tradere, sic respondit. *La Santa di Nostro Signore quanto à detto casamento dice, che non può se non improvarlo*

è detestarlo per essere (notet quæso adversarius verba, signet misterium) *per essere simil matrimonio illecito, è sottoposto à peccato mortale gravissimo.* Rursúm rogatus Papa, ut pro incendis nuptiis dispensationem elargiretur constanter abnuít eadem ductus ratione ne scilicet peccato conferri opera, vel á longè permittere videretur. *E non sá vedere la Santità Sua, come al presente si possa ascoltare simil proposta, trattandosi di dispensare sopra un atto tanto illecito, è cooperativo di peccato mortale, se insieme non se gli proponessero Cause, è Condicio- ni giustissime, evidentissima utilità per servizio di Dio, è della Santa Fede Catholica.* Nonne largitio dispensationum in Matrimonii contrahendis ad externam quoque pertinet Ecclesiæ disciplinam? Cur itaque Summus Pontifex ne cooperandi peccato occasione præbeat, à dispensando, vel cum magnis principibus sibi abstinendum tam apertè proficitur? Poterat sanè iudicium de peccato finere Confessario, qui pro suo munere in Foro Conscientiæ Regem admoneret, quid enim ipsius intererat, dum pro Tribunali federet dum Summum Ecclesiæ Principem ageret: Ne dum de peccato operam etiam de non conferenda peccato veram tam sedulo præcaveret? Absit autem ut CHRISTI Vicariû, imò ut cæteros quovis Ecclesiæ Præfules Successores Apostolorum de munere sibi commissio tam demisse sentire suspicemur: Sciabat optime Sapientissimus Pontifex hanc ipsi in primis à CHRISTO Domino demandatam fuisse Provinciam, ut gregem suum per quæcumque semitam in æternam dirigeret vitam, atque sibi collatam in utroque Foro potestatem eò respicere, ut commissis ovibus viam salutis ostenderet, ruinam vitare, securum prosequi callem doceat, jubeat, atque compellat. Hæc si adversarium animadvertere non piguisset, non dubito quin hujus generis argumenta contemnere non recufaret.

Neque ullius momenti est quod pro futili argumento confirmando absurdius subdebant exemplum. Ecquis enim satis mirari valeat Canonici Juris Doctorem sic clamantem: *Nemo unquam somniavit asserere quod sit in arbitrio Ordinariorum ratione peccati mortalis impedire, vel retardare effectuationem matrimonii cum eo, qui Votum simplex Religionis, vel Castitatis emisit: Atque inauditum est in Curiiis Ecclesiasticis, quod ex hoc unquam fuerint matrimonia retardata.* O stupenda verè in ascenda falsitate securitas! Quis enim ausit in dubium revocare quin Episcopi valeant imò debeant eos, qui Voto Castitatis, aut Religionis adstricti Matrimonium inire moliantur ne contrahant impedire? Id apertè Sacris Canonibus stabilitur: Id omnium Canonistarum, atque Theologorum calculo comprobatur, Omittimus Theologos, non quod ipsorum auctoritatem parvi faciamus, sed quia pervios cuique credimus: Prodimus Sacros Canones, horumque Interpretes quos,

adversarius, vel nescire simulat, vel ignorat.

Et primo quidem in *Cap. Consuluit Cap. Veniens Cap. Rursus qui cleric. vel vou. matrím.* &c. aperte definitum legitur, votum simplex five castitatis, five Religionis nuptias impedire, neque annuendum tali voto obnoxium conjugio copulari, ut in *Cap. rursus cit.* Quod si aliquando justa urgeat causa ut matrimonium contrahatur, remittenda statuitur congrua satisfactio, & obrenta à Summo Pontifice dispensatione nubendi licentia tribuatur. Sic aperte in *Cap. veniens cit.* Porro quamvis in propòluto sit præfata jura ne dum occultum, conscientie forum, verum etiam judiciale Ecclesiæ curiam moderari: Quippe qui non placitis Theologorum in Sacramento pænitentia absolverentur, sed Summorum Pontificum consutorum ab Episcopis pro regimine suarum Ecclesiarum responsis constant: Ne tamen, vel minimum Cavillandi locus supersit, præstabit audire ut laudat Textus à probatissimis interpretibus accipiantur. Apprime ad rem nostram *Anton. Burr. super cap. rursus, qui cleric. vel vou. ubi ei qui votum simplex castitatis emiserat, quantumvis deinde sponsalia juraverit, matrimonium interdicatur n. 4.* sic habet *Et sic nota quod ex voto simplici oritur jus, quo Ecclesia compellere potest votentem ad votum solemnizandum:* Deinde concludit. *Et nota ex hoc, virtutem voti simplicis que matrimonium impedit contrahendum, sed non tollit jam contractum. Innocent. super cap. Veniens. eo.* In quo Summus Pontifex cum muliere voto simplicis continentia obstricta potest indictam ipsi congruam satisfactionem, jubet dispensari ut nubat, ad illa verba *licentiam nubendi, ita inquit de Misericordia, nam de rigore juris post votum simplex non datur ei licentia nubendi.*

Gonzalez Tellez super eodem *Capit. veniens cit.* totum luculentius exponit n. 4. inquit *Dicendum est Pontificem in hoc casu immediate dispensasse, ideoque ad Episcopum scripsisse, ut licentiam dare non dubitaret, idest non prohibere talem faminam nubere: Quod non est intelligendum in sensu tantum permissivo, sed hoc in sensu, quod Papa dispensando tollit impedimentum, propter quod Episcopus posset tale matrimonium prohibere.*

Ad ultimum ne de voto simplici religionis auctoritas deficere videatur, subdimus apertissimum Textum in *Cap. porrellum de regular.* Ubi qui infirmitate gravatum votum emiserat, ut fieret Monachus, compellendus dicitur, ut reddat Domino quæ promissit. Ibi que tradidit Fagnanus n. 5. *Qui votum religionis emisit, etiam in foro externo Ecclesia compelli potest ad servandum votum: Et congerit concordantes.*

Vigilantes profecto Testes protulimus quibus evincimus ut multoties caudicorum clamores juste contemnantur, quippe qui non raro contingat audire intrepide asser-

mantes nemo dixit, nemo somnnavit, cum agatur de re certa Sacris Canonibus stabilita, atque unanimiter ab Interpretibus admittitur.

341 Alterum superest expendendum exemplum, seu argumentum ductum ex auctoritate Sancti Thomæ dicentis Judicem posse damnare virum, quem certo novit innoxium, si reus appareat ex forensibus actis. Primo quidem perique multi nominis Canonistæ, ac Theologiæ Professores in contrarium abeunt sententiam: Alii parte admittunt, parte contradicunt. De his late Covarr. lib. 1. variar. cap. 5. per tot Gard. de Lugo de justit. tom. 2. dispnt. 37 sect. 4. Dicastillo. de justit. lib. 2. Trad. 1. dispnt. 4. n. 75. Qui cæteros allegant. Ut cumque res se habeat, neque necessitas urget, neque otium est opinionem istam examinare: Esto vera sit (neque enim refragari licet quin illi maximum ex Angelici Doctoris auctoritate pondus accedat), quid tum inde? Illud fortasse quod si in agendo de filiorum nuptiis ex Testium dictis, ceterisque judicialibus actis, non probetur Parentes reluctare, vel eorum dissensus iniquus asseratur, sive tandem nuptias quam judex privata scientia indignas, novit, ut ajunt secundum allegata, & probata appareat perperam ignominia notari, tunc ei liceat neglecta sua occulta, publicam, atque in foro probatam notitiam sequi; si tamen prius nulli pepercit industria quæ possibile fuerit detegi veritatem. At aliud est de quo contendimus argumentum. Quid agendum Sacramentum Ministris si peccator occultus publice perat, non est hujus loci declarare. Illud unice modo inquirimus, ut se gerere debeat Episcopus, Parochus, dum Parentes Palam dissentiant, ne sitæ indigne nubat: Dum aperte coulat nuptias sine scandalis, sine injustitia, sine peccato non contrahi. Hanc tantummodo tractamus causam: De peccato manifesto, & notorio sacrilegio, quo matrimonium fædere in casu dicto si in familias moliantur controvertitur: Afferant adversarii si ipsis superit exemplum quo liceat notorio peccatori, qui in ipsa Sacramenti perceptione Sacramentum violare dignoscatur, Sacramentum administrare: Prodant causam in qua liceat judici sive civilis, sive Ecclesiastici fori opem ferre peccanti, cujus crimen Testes, acta forensia probent, vel sua notoria turpitudine manifestum fiat: Tunc nisi aliunde innotescat disparitas argumenti, manus dedere non pudebit.

342 At inquiet aliquis nonne in crimine quantumlibet occulto, verum est operam conferri a judice, ab administrato Sacramentorum? Nihilominus hoc licere annuit omnes: Quid itaque prohibet ne liceat itidem præsidio esse filijs, ut matrimonium ineant, esto appareat illos peccaturos dum nubent? Ne utriquam omnino id licere responderentur: Cur enim (dicat adversarius) fas est judici occultam Testium calumniam permittere, & virum in-

nocuum capite damnare, at si falsitas innotescat omni jure tenetur innocentem absolvere? Cur Sacerdos peccatori occulto publice Eucharistiam petenti, vel aliud Sacramentum, poterit ministrare, nequaquam vero si vel secreto petat, vel crimen sit adstantibus manifestum. Cur denique dum agitur de matrimonio, peccatum nedum absconditum, verum etiam manifestum, atque notorium non valebit Parocum atque Episcopum abstertere ne presto sit peccantibus, in cæteris vero causis ea servanda erit lex, ut notorio crimini, ut Sacrilegio manifesto nunquam liceat opem ferre? Quænam ista discriminis ratio? Nulla profecto: Sed in omnibus eadem causa urget, ut si aliud acta forensia præfesserant, aliud privata scientia doceat: Judex, aut quisvis publicus Minister propria posthabita, publicam notitiam sequatur: Quia scilicet ut differit Sanctus Thomas 2. 2. quæst. 67. art. 2. in responsi. judicare pertinet ad judicem secundum quod fungitur publica potestate, & ideo informari debet in judicando non secundum, id quod novit, ut privata persona, sed secundum id, quod ipsi innotescit tamquam persona publica. Hoc autem innotescit sibi in communi, & in particulari; in particulari negotio aliquo per instrumenta, & Testes, & alia hujusmodi legitima documenta, que debet sequi in judicando magis quam id, quod novit, ut privata persona. Ut autem hæc locum habeant in administrandis Sacramentis, atque in neutra causa judex sive Sacerdos injustitiam admittant, neque alterius criminis participes cessari possunt. Luculenter explicant. Dicastill. de justit. lib. 2. Tract. 1. dispnt. 4. dubii 5. n. 89. & sequi ibi judex post adhibita omnia media moraliter possibilis, quibus innocens liberari possit, etiam sit materialiter injustitiam committat, tamen secundum eam conscientiam, qua in judicando uti debet, formaliter justum agit, ac proinde nulli facit injuriam. Et inferius Hac ratione Sacerdos qui scientia privata agnoscit aliquem occultum peccatorem, scientia vero publica habetur, vel justus, vel rite penitus prebet Eucharistiam licite, immo nec potest negare publice petenti.

Audiendus quoque eximus S. Thomæ Interpretes Cardinalis Cajetanus in coment. art. 2. cit. vers. arguitur. hoi obiciens, atque egregie argumentum de non præstando auxilio Testi calumniam adstruenti; subdimus ipsius Textum Arguitur postremo, quia testes, per quos innocens contra veritatem convictus damnandus est, veniunt in vestimentis ovium, & intrinsecus sunt Lupi rapaces rerum, vel vite: Ac per hoc si judex certus de innocencia judicat juxta eorum acta, Minister est homicidarum, vel prædonum & sic non excusatur. Vides ut optime objectum diffinitum de opera, quæ confertur peccato Testium exorat Eminentissimus Doctor verbis illis Minister est homicidarum, & prædonum. Audias modo ut perspicue illam diluat. Al postremum dicitur licet Testes veniant intrinsecus ut Lupi, judex tamen

non est eorum Minister, sed juris; & propterea non incurrit reatum sequela eorum, nec per ipsum venit scandalum, sed per illos Testes qui abutuntur jure, & judicis officio.

Similia profus de administrante Sacramenta peccatori occulto produnt Theologi. En ut loquitur Castropalao *op. moral. p. 4. Tract. 18. disp. unic. punct. 1. q. n. 4. Quod si obii eius nemini licitum esse Sacrilegio cooperari, quia est intrinsece malum; at ministrans Sacramentum indigno videtur illius Sacrilega susceptioni cooperari: Ergo nunquam illi licere potest. Facile respondetur negando ministrantem Sacramenta indigno ob supradictum finem vitandi proximi infamationem cooperari Sacrilega susceptioni, quia solum cooperatur Sacramentali receptioni, quatenus vero est sacrilega permittit ex justa causa. Sic Suar. Enrich. Bonacina, & alii.*

343 Res denique paucis perstringendo, illud certo concludere non formidamus judicem videlicet, atque alterum quemlibet publicum sive justitiæ, sive Sacramentorum administrum, dum ut suo muneri respondeat scientiam peccati. quam privatim tenuit non attendit, perperam alieni criminis participem dici, nec non Jisdem juribus, & rationum momentis, quibus damnatur si publice peccantem non excludat, si occultis criminibus non occurrat innoxium declarari. Neque aliter de causis connubiorum sentire licet: Dum iniquitas contractus palam est, atque judicialiter comprobatur: Dum autem adhuc latent, hoc à cæteris negociis non nihil differre adnotatum est: Siquidem multoties, vel unius Testis accusatio sufficit ut matrimonio contrahendo obex afferatur: Itemque nonnullæ contra Testes, que in alterius generis causis urgent exceptiones, dum agitur de jungendis nuptiis jure contemnantur. De his in *Textu cap. præterea de sponsal. cap. videtur. cap. cum in iura. Qui matrimonium accus. ibique Barbo. in collect. jur. Pontific. Robert. Rom. lib. 4. primo. Jur. Canon. eodem Titulo 18. §. 5. nu. 3. & 10. Cæterique apud ipsos.*

344 Ut tandem non sine greca coronide tertii hujus argumenti censuram concludamus memoratæ recolendum monitum quo nos advertit Eminentissimus Pallavicinus in *Histor. Concil. Trid. lib. 22. cap. 4. n. 16* ubi prodita cujusdam Sacrorum Canonum Doctoris sententia super irritis habendis clandestinis nuptiis Hæc subdit. *Diede à dividere, che il camminare con una sola scienza de Canonis scompagnata dal Teologico discorso in tali soggetti, è appunto camminare con un sol piede, cioè Zoppicando, è spesso cadendo.*

QUARTUM ARGUMENTUM.

345 Quarto denique objiciebant: seu potius ex tripode quasi pronunciantes docebant. Si quid veri præfererent asserta tanto apparatu in totius hujus Dissertationis

capitibus exposita, in eo sensu accipiendum ut liceat moram aliquam facere filiis familias, cæterisque ad indignas nuptias convolentibus, brevem tamen moderatamque, cuius videlicet finis sit, haud utique libertatem infringere, sed irrevocabilem præcipationem in copulando insolubilis matrimonii fædere præcabere. Neque enim semel ut raro accidit ut Adolescentes vel Puellæ quæ fallaciis lenocinisque deceptæ, vesano amore furescentes, iraque incensæ ex severiori Parentum disciplina, fæda connubia machinantur, puillo temporis ad se revertentes, insanisque affectibus solutæ, gaudeant sibi prospectum fuisse, quod imprudenter optaverant connubio retardato: Atque propterea nefas non esse filios à consortio eorum sejungere, quos suspicari licet ipsorum cupidinem confovere, à civitate amovere, interdum quoque in carcerem conjicere, ut vexatione commoti sui compotes fiant, & quam incaute sibi moliantur animadvertant perniciem ac exhorreant. Verum enimvero si animo obliuenter neque Parentum industria, aut Præsulis consilio cedat filiorum constantia, tunc ipsis libertatem largiri oportet, indulgendum ut jus suum persequantur, atque à vexationibus abstinendum: Ne cum dispendio salutis æternæ urantur dum nubere prohibentur, contra effatum Apostoli I. ad Corint. cap. 7. vers. 9. dicentis *Quod si non se continent, nubant; melius est enim nubere quam vri.* Neque arbitrii est Parentum, Episcoporum, vel alierius, quacumque polleat auctoritate remedium contra concupiscentiæ irritamenta jure naturali, & Divino statutum, sacrisque Canonibus commendatum, filiis denegare; sed dumtaxat tantisper dum fraudes detegantur, si subsint, detinere. Hoc tandem prescriptum Ecclesiastici Fori, hæc proximæ perpetuo servatam testatur *Raynald. tom. 1. observ. Crimin. cap. 6. lib. 1. §. 3. n. 73. Et Oko. d. Foro Ecclesia quest. 29. p. 1. à n. 20.* Quod totum consonare videtur perisique Sanctorum Pontificum, Romani auditorii rescriptis, ac Sac. Congregationis Concilii Tridentini interpretum responsia super causis sponsalium, etiam jure jurando confirmatorum: Quippe qui licet comperti juris sit ut ea violari nequeant sine injustitiæ, atque perjurii nota; ac proinde compellendum esse qui illa contraxit, ut promissionem adimpleat, ideoque judicem parti petenti ut juratam fidem servare cogat detrectantem, teneri præsidio esse, eique omni via consulere ne data fides fallatur, neque præceptis, neque minis, censuris quoque non parcendum: Nihilominus tamen ubi hæc cæteraque juris adjumenta non proficiant, ultra progredi nequaquam licet, neque omnimoda coactione adigendus, ut matrimonium in: *at quia jam coactus per censuras induratus anime sustinuit, ut ait Rota in Toletana matrimonii coram Justo 1601. & subdit quo casu solet Rota absolvere potius quam cogere.* Quia

immò alias micus egit idem Sacrorum Tribunal, dum videlicet animadvertens constantem animi deliberationem, à coactione temperandum censuit ut in Melitenfi sponsali: n coram Paulutio 11. Maij 1682. ibi *Cum constans ejus d. liberatio appareat non contrahendi hujusmodi matrimonium, quo casu Ecclesia à coactione temperat.* Concinit Sacra Congregatio Concilii Tridentini Interpretum in Bononiens. Sponsalium 6. Januarii 1700. in qua Teste D. Piton. eximio in Romana Curia Advocato discept. *Eccles. 32. num. 26 fuit Archiepiscopo injustum ut moneret Sponsam ad implendam fidem, quod se post monitiones suscipiones, & diligentias adhib. renneret, ad rigorosam, & exactissimam coactionem non deveniret.* Eadem igitur via incedere, paremque moderationem servare tenebitur iudex dum agitur de impediendo indigno matrimonio filiorumfamilias; monendi quidem, & pullandi sunt, nec non minis deterrendi, ut si vel animi levitate, vel dolo decepti de nuptiis cogitaverint, molestiis exigitari intelligant se decipi, atque resipiscant. At si objurati in proposito permanent, gradum sistere oportet, & ulterius compellere nefas est: Ut enim inquit *Rota decis. 1185. coram Emerix. jun. Ecclesia cor. p. lib. eum quem videt in suis simplicitate turbantem, secus eum quem cognoscit constanti animo reluctantem.* Hoc ultimum adversariorum esugium, hic postremas conatus, ut Sacrilegas nuptias copulari si non citò, tandem aliquando Ecclesiæ Præsules consenti-

345 Frustra tamen illos conari, atque incassum inania hæc excogitari sophismata ad apertam labefactandam veritatem, liquebit protinus, si quæ ad illam stabilendam in superioribus hujus tractatiunculæ capitibus jecimus, memoriæ recolantur firmissima fundamenta ex juribus, auctoritate, & ratione: Jura siquidem clamant sæpe fata connubia impedire ne fiant, non morandum ut maturius copulentur. Prohibent, non suspendant. Ecclesia perpetuo non ad tempus aeternata est atque prohibuit. Expendimus quidem in tertio, ac quarto præmissis articulis præsentem difficultatem, neque libet quæ jam protulimus recantare. Satis erit ut nova aliqua proferam, numquam enim veritatem asserenti Testimonia deficient, aut pondera rationum.

Et primo quidem prodere liceat verba Aloysii Riccij non vulgaris notæ in Ecclesiæ Foro judicis, Sacrorumque Canonum Doctoris, rem istam adamussim pertractantis in *Decis. Cur. Archiep. Neapol. Ed. Venet.* apud Babba anno 1947. dec. 24. par. 3. Agebatur de nobili viro indignas nuptias molente, & exorbitantibus Consanguineis ut auctoritate Judicis imminentibus scandalis obx. fieret, super hac Causa sensit laudatus Auctor. Replebat quidem Reverendissimus Episcopus non posse in tali casu prohiberi simpliciter matrimo-

nium, sed tantum ad tempus; quod videbatur probabile, sed re maturius perpen. sâ resolvi quod stante dicto scandalo simpliciter poterat dictum Matrimonium interdici. Nam omni tempore scandalum est malum, & evitandum. Et ponderandum est quod dictum est de Divo Paulo Prima ad Corintios cap. 8. si scandaliz. avero fratrem meum non comedam Carnem in æternum, & non dicit ad tempus aliquod determinatum, sed potius in æternum quia in æternum vitari debet scandalum, & non ad tempus in iis que sine peccato omitti possunt. Et infra ad elidendam alteram difficultatem partem de vitanda incontinentia, atque servandis juribus libertatis egregie subdit. *Consensus matrimonialis licet sit de substantia matrimonii, tamen prestandus est cum debitis circumstantiis, & non cum scandalo, & licet matrimonium sit remedium luxurie, tamen peccatum luxuria vitari potest aliis modis, ut contrahendo cum aliis Faminis.* Solidissima, dubio procul, ratiocinatio, sed cui immensum pondus accedit si ne dum scandali quod tantopere, & juramento exaggeratur, vitandi debitum; verum & impietatis non fovendæ, religionis à Sacrilegio defendendæ, vitandæ quoque injustitiæ in Parentes, atque cæteros consanguineos, totiusque Republicæ incommodis occurrendi obligatio à iudice ab Episcopo, à Parocho serio ut par est expendatur, Expendere insuper necesse omnino est non agi dumtaxat de obligatione judicis Ecclesiastici, animarumque Pastoris, ne finat scandala irrepere, neve negligat aliena crimina vitari. Verum & de longe graviori debito violando periculum est; ne scilicet Episcopus suo mandato, Parochus sua præsentia Sacrilegium firmet, & confirmet impietatem. Ne Divina humanaque jura conculcanti, ne Sacramenta sedari adnidenti opem uterque afferat, & opituletur. Ita profecto nulla temporis mora, nulla

347 servandæ libertatis ratio valebit excusare: Ut ut quandoque sinere liceat leviora mala, ne aditus gravioribus pateat; Nulliùs tamen vitandi mali ratio satis est ut liceat quod sua natura malum est, quantumvis levissimum perpetrare, vel eum qui facit adjavare. Sic enim in Republica meretrices non expellere quandoque licitum, at Meretricium consuleri, presto esse, conferre operam meretricari cupienti, Piculo s. elerique quovis tempore, ubique locorum habendum est. Juvat, & alterius recentioris Canonistæ super similiti causa sententiam proferre, qui & luculentiori perspicuitate universam quam versamur enu. leat questionem, quique consilium seu ut ipse nuncupat votum suum exaravit ut pateret Eminentissimo Principe de latere legato, dum Ferrariæ Synodalem judicem, Sancti Officii Consultorem, atque Cathedralis Ecclesiæ Canonicum Theologum ageret, Andree scilicet Bertonij in *Tractatu de negligentis, & omission. p. 2. art. 34. n. 1. p. pag. mibi 434.* Moliebatur nobilis quidam Vir indignam fæ-

minam ducere in Uxorem, egre id ferentibus cæteris de familia, ac enixè rogantibus ut imminenti infamiae occurrendi causa interdiceretur nuptiis: Justus laudatus Doctor ut quid Juris esse censeret scripto exponeret, ita se exposuisse testatur. *Ne tantum deducus, ignominia, & injuria toti consanguinitati irrogaretur, instantibus enixe conjunctis potuisse, ac posse, debuisse, ac debere Eminentiss. Principem impedire* (Non igitur ad tempus suspendere sic enim non vitaretur infamia) *ne hoc matrimonium contraheretur sui in Voto.* Pergit pluribus demonstrare ex Mulieres progenie moribusque indignas esse nuptias auctoritandâs, quæ omittimus studio brevitatibus: At rediens ad rem nostram subdit num. 24. *impediendi autem ne Dominus N. tam indignum contrahat matrimonium: Certi Juris est quod sit in Principe, in Episcopo, in Judice fuculati propter justas Causas; infamiam nempe totius Consanguinitatis vitandam timorem scandalorum que prudentium Judicio subsequenter, Cap. Cum in tua, ibi fama, & scandalo. de Sponsul. ubi Glosa in Verbo scandalo, & Barbes. n. 6. etiam si Sponsalia essent Juramento firmata &c.* Pleraque deinceps attingit ex iis, quæ in decursu totius Dissertationis à nobis expensa inutile esset refricare: Addimus dumtaxat quæ faciunt ad elidendum oppositam argumentationem, seu potius sine argumento positam assertionem. Apertè innuit non satis esse suspendere Nuptias, sed omninò prohibèdas: Tum quia inquit n. 26. *Filii tenentur tam ob bonum Commune, tam ad evitanda gravia mala, damna, & dedecus in familia, tale matrimonium non contrahere, & idè potest cogi ad id quod Jure naturali, & ex Charitate tenetur. Et n. 35. D. N. non habet Jus ad Nuptias adèdè Conjunctis injuriosas, ubi bonum nomen familie periclitatur, Splendor sanguinis obscuratur, nobilitas maculatur, utant nec Juramentum interpositum queat adstringere ad exequenda Sponsalia, quia non potest esse vinculum iniquitatis Cui: quanto de Jure Jur.*

Explodit quoque scrupulum lædenti Jura libertatis, quia hæc ad illicita nequiquam extenditur n. 27. *Nec libertas naturalis læditur ex tali Coactione. quia nubere in injuriam Parentum, in damnum familie, totius Cognationis dedecus, & anima detrimentum, est abusus libertatis, non usus.*

Inanem postremò prætextum vitandi periculum incontinentiæ paucis elidit Verbis, inquit n. 29. *Quia libertas potest exerceri cum quacumque alia muliere de toto Mundo, ad Textum lege Cum ita legatum ff. de condit. & demonstr. & totam claudit Orationem advertingo matrimonium de quo lis erat nedùm suspensum, sed nullimode fuisse celebratum.*

Porrò quod verbis tam perspicuis Noetici illi: Si non Verbis, liquido verborum sensu, cæteri sanè omnes superiùs recensiti prodiderunt. Quid enim sibi voluere dum asserbant, vel ob solius scandali vitandi ra-

tionem matrimonia interdici, inhiberi, impediri meritò posse, atque oportere ne celebrarentur: Numquàm autem suspendenda, aut tantummodò retardanda pronuntiarent? Quid dum Jusjurandum ad contrahendas hujus generis Muptias non adigere, ne evadat vinculum iniquitatis, constantèr propugnabant? Quid tandem quod etiam stupro intercedente dotandam Puellam, non ducendam esse statuebant, cum scandalum, infelicem exitum nuptiarum, Parentum injuriam, & rationabilem indignationem: Totiusq. ingenuæ familiæ infamiam contingat prævideri? Ista profectò plus multum sonant, quam brevem illam morandi Nuptias economiam ab Oliva, & Raynando insinuatam: Locus fortasse erit huic praxi, dum solius Adolescentis commoedi, aut fortunatum periculum est, cui caveat laudet Charitas Christiana: Ne utiquam verò ubi periclitatur reverentia Sacramenti, atque in discrimen vocatur honor Parentibus debitus, decus, profapiæ, Pax Republicæ, animarum salus, atque Ecclesiæ disciplina. His longè gravioribus absurdus perpetuo tempore obviam ire, nunquam præsidio esse, aut operam conferte Justitia cogit, adigit pietas, urget religio in Deum, Charitas in Parentes, Fratres, ceteros Consanguineos, vel Affines. Exinde nemo non videt quanti faciendâ sit auctoritas Reynaldi, vel Olivæ: Si quidem omittimus Olivæ Tractatum de Foro Ecclesiæ legi prohibitum à Sacra Indicis Congregatione donec corrigatur, Raynaldum verò esse quidem de re criminali optimè meritum, non amplem in reliquis nomen sibi quaesivisse: Quantalibet tamen sit ipsorum auctoritas satis superque reunditur vel ab iis dumtaxat quos novissi ne dedimus Aloysio Riccio, & Bertonio qui rem non perfunctoriè attingentes, sed ex professo pertractantes juribus ratione, atque auctoritate firmatam, oppositam sententiam tradidere. Addimus quoque tertium, nec non insignem in Romano Foro Advocatum Francicum Mariam Piton. qui discept. 52. n. 83. apertè distinguit inter moram ad tempus, & impedimentum, quod nunquam cessat, his verbis *Suasi ut dignaretur injungere Parocho, quod suspenderet per aliquod temporis spatium denunciations, & matrimonium impediret, donec justificarentur Cause, quas ego justificatas dicebam sufficere ad impediendum hujusmodi matrimonium.* Quid multa? Adeat cui libet tertium hujusce Dissertationis caput, & percurrat quartum, statimque fatebitur assertam ab his paucis temporariam nuptiarum retardationem, Testium Copia, & auctoritate explodi: Juribus, & invictis argumentis improbari.

348 Jam pauca de exemplo Sponsalium quorum Fidem Ecclesia frangi quandoque sinit, neque idèò compellit omnibus modis ut impleant etiam illos qui Jurejurandum polliciti sunt servare. Ut ista vera sint, non leviter attigimus in quarto Dissertationes articulo,

jubat nihilominus addere, mitem qua in compellendis Sponſis ut promiſſam Fidem implent Eccleſia utitur diſciplinam non eo tendere ut perſidia, & perjurio aditus aperiantur, cui ut occurrat ſatagere debet Juxda, neque unquam á compulſione ceſſare, niſi cum perpenſis omnibus circumſtantiis animadvertat, ſi ulterius urgeat, fore ut, vel fictus adibeatur conſenſus, vel omninò coactus, quem odia, rixæque inter Conjuges conſequantur, ut apertè adnotavit Card. de Luca Tract. De Dote diſcuſſ. 79. n. 8. Licet ad matrimonium utriusque Conjugis libera voluntas requiratur, ita ut uno iſorum non obſtantibus Judicis præceptis, & diſtrictionibus, indurato animo perſeverante in voluntate negativa Eccleſia abſtinet à præciſa coactione ex deductis per add. ad deciſ. 431. par. 4. tom. 2. Rec. n. 71. Nihilominus id pro nit magis ab Eccleſia prudenti Conſilio ob experimen tum malorum ex coactis matrimoniis reſultatum, quàm ex libera voluntate ejus qui per contractum ſe obligavit ad coactionem, pro quo præmiſerat regulam primo tenendam ferre, ut Sponſus per Sponſalia de futuro obligatus remaneat ad matrimonium contrahendum, ad quod etiam judicialitè, & per reale, & perſonale diſtrictionem, quin imò etiam aliquando per cenſuras (juſta Cauſa non excluſante) compelli poſſit, ad Textum in Capitulo ex Literis il. 2. & Cap. Requiſiuit, & Cap. Si me de Sponſal. Cavaler. deciſ. 415. n. 1. dec. 421. n. 2. & aliis Rota frequenter ex deductis per Alden. ad deciſ. 431. par. 4. Rec. tom. 4. n. 61. & ad Burat. deciſ. 311. hæc vere menti tenendâ, ne detur anſa fringendi ſi in Sponſalium, & Jurisjurandi religionem minuendi. Cæterum ut

in prohibendis præſertim Filiorum Familias indignis nuptiis ſeverius agendam ſit ne unquam liceat ut copulenter indulgere, non operofum erit aſſerere ſi duo prænotentur. Primo ſcilicèt non idem Juriſſe in eo quod malum aliquod permittatur; Ac ſi nilum idem approbetur, aut fiat, ſive facienti opera conferatur: Illud quandoque licitum, imò utile cenſetur, ac neceſſarium, dum ne graviora graſſentur crimina, vel ne Reipublicæ majus bonum arceatur, & levioribus noxiſ compescere ſubditos deſinit legiſlator, aut Juxda ut egregiè S. Thomas 2. 2. quaſt. 10. art. 11. C. ibi: Sic ergò in regimine humano illi qui præſunt rectè aliqua mala tolerant, ne aliqua bona impediatur, vel etiam ne aliqua mala pejora incurvantur. Cujus laudabilis gubernationis exempla ſubdit in tolerandis uſuris, Meretricio, Judoorum quoque atque Pagano rum ritibus cum Idololatria.

At dum non agitur de tolerandis tantummodò utiis, ſed de præſtanda illis opera, foveendiſque Judicis auctoritate Criminibus longè aliter ſe habet reſ. Numquam approbare, nunquam conſulere, nunquam conferre operam peccanti fas eſt, quin criminis, reatuſque nota contrahatur. Latè de hoc diſcrimine, quod interſt inter eum qui crimen ne-

gigit impedire atque illum qui perpetranti Socium ſe præbet vel adjutorem: Agunt Theologi ubi præceptum vitandi Scandalum pertractant, ſat nobis erit pauca nimis delibare. Suarez Tract. De Char. diſp. 10. ſect. 4. n. 7. Reſpondetur in his cavendum omnino eſſe poſitivam cooperationem, quia hæc eſt intrinſecè mala, cum ſit contra præceptum negativum. Pro ratione eſt circumſtantiarum quando ne ſit cooperari aut quando ſit tantum non impedire, conſiderandum prudentèr eſt. Audiendus quoque Cajet in Comment. ſuper 2. 2. quaſt. 78. art. 4. §. Secundo Si namque peteret quis ab aliquo alium quem non poteſt exorcere ſine peccato proculdubio ad peccatum eum induceret, quanvis paratiſſimum, ac per hoc particeps peccati eſſet conſentiens peccato alterius. Adverte ergò ſemper, ne diſcernas, ſi actus poteſt ſine peccato fieri, quia hic radix eſt liciti, vel illiciti. Teneatur itaque ut longè diſparia ſint obicem non efferre, & opera coadiuvare Sacrilegium machinanti.

300 Altera quoque prænotanda differentia eſt inter compulſionem ad nubendum ſingulari alicui perſonæ, & impedimentum ne cum una certa matrimonio contrahatur: Siquidem abſurda quæ coactionem ad aliquod ſingulare Conjugium comitantur, vel ſequuntur, dum unam, vel alteram ducere quis prohibetur, aut ſatis leviora, aut plerumque nulla proſus occurrunt. Hæc ſanè tria præcipuè numerantur. Primum quod libertas naturali, ac Divino Jure in eligendo perpetuo vitæ ſtatu: ac præſertim in ducenda Uxore, cuiſlibet aſſerta, perperam violatur. Secundum quia cum matrimonium onus graviffimum, & quaſi perpetua ſervitus habeatur, rationi omninò conſentaneum, ut non niſi ſecundum animi propenſionem copuletur, ita ut mutuo amore Sociati Conjuges haud egrè ferant indiſſolubilis ſocietatis incommoda: Quapropter iniquum eſt liberum hominem adigere, ut alterius arbitrio inviſe ſibi Fæmiæ tam arcto vinculo alligetur. Tertium, & ultimum quod á compulſione abſterret, periculum eſt infelicis exitus, & perennium malorum quæ sæpe ſæpius cum diſcrimine non minus æternæ ſalutis, quam præſentis vitæ, ex coactis Nuptiis ortum ducere, ac ſine remedii ſpe quotidie inſpicimus perdurare. Nam timet ſummopere, tamquam pia Mater, Eccleſia Sancta inſanſtos eventus coactarum nuptiarum Que enim mala ex coactis nuptiis non ſequuntur? Qua delicta non perpetrantur? Que ſcandalala non oriuntur? Hinc perpetua deſidia, & livores inter Conjuges: Hinc Marius inſalutata Uxore diſcedit, hinc adulteria, hinc ut ſæpe accidit machinatio vitæ inter ipſos Conjuges? Verba ſunt Alden. ad deciſ. 431. par. 4. tom. 2. Rec. n. 72.

Porrò ſi Adoleſcentem à certis nuptiis dumtaxat arceat Juxda vel Epicoſopus; liquidò apparet neque ſecundum, neque tertium abſurdum eſſe locum formidandi: Quia imò hoc unè juvare ad illa vitanda quæ imparia, atque indigna Connubia ut plurimum confe-

quantur: Semel atque iterum late comprobavitur præsertim quarto, & quinto hujus Dissertationis Capite eorumdem qui Filiorum familias ultrò favent libertati Doctorum Testimonio: Et res in patulo est: Ridicule enim ex matrimonio non contracto jurgia inter virum, & mulierem, adulteria, & odiaque domestica quisquam cogitaret consequi, vel timeri: Sultè profus affirmaret ex quo nubere cuicumque adolescens, vel Fæmina prohiberetur ipsos ad perpetuam insolubilem erga invisum Coujugem adigi servitutem, Dubium igitur nemini esse potest quin si centies damnatis dictis Connubiis obsteret, memorata absurda vitentur potius quam ferantur.

Quod autem attinet ad primum insinuatium absurdum, contra Jura libertatis in ducenda Vxore, quam velit nemini adimendæ; pudet profecto, piget, displicet toties in singulis superioribus articulis explosum eliminatumque dubium, atque radicitus evulsulum scrupulum refricare. Ratione, Juribus tum Canonico, tum Civili, Ecclesiæ indubitata praxi, communi Theologorum, atque utriusque Juris Interpretum auctoritate firmavimus, demonstravimus illam vim qua injustè quis vel adigitur ut uni dumtaxat liceat copulari, vel à quibuscumque nuptiis arcetur, perperam æquiparari justo, ac rationabili interdicto quo vel unam, vel plures aliquas ducere prohibetur: Illud etenim libertatem eventens perpetuo legitimè improbatum, hoc verò innumeris Ecclesiæ Canonibus impedimenta matrimonii statuentibus sexcenties receptum, atque commendatum. Cujus discriminis ratio statim apparet, dum uni nubere est à cæteris omnibus nuptiis excludere, at ab aliqua ducenda retrahere innumeras ducendi arbitrium, neque tollit, neque minuit. *Placuit, nec videtur* (ajebat Juris Consultus in *L. cum ita legatum sit la. 42. ff. De condit. & demonstr.*) *tali conditione viduitatem injunctam, cum alii cuilibet satis commode possit nubere.* Non ita verò si uni-Titio nubere compellatur. *Que enim Titio nubere jubetur, cæteris omnibus nubere prohibetur.* Quod apprime expendit Berton. in *landato opere de negligenti. par. 2. art. 34. n. 36. ibi. Minus est cogere ad non contrahendum cum una, quam ad contrahendum cum certa, quia contrahendo coacte cum certa, alligatur perpetua servituti, quod est nimis omnivolum, ac per hoc prohibendum in *Trid. sess. 24. Ca. 9. de reform. matrim. addita in cogentem Anathematis pena; non sic in prohibentem cum una contrahere, quia adhuc remanet exoneratus, & liber cum aliis qui prohibetur cum illa.* Et quidem non immeritò dixeris huc respexisse S. Synodum, dum ut consuleret libertati inveniendi matrimonia, illorum dumtaxat meminir qui viros, aut mulieres adigunt cum iis invitò matrimonium contrahere, quos ipsi præscripserint: Nihil statuens de impediendis, ne cum una, præsertim si indignæ appareant nuptiæ copulentur, ut post plerosque*

quos cogerit adnotavit *Barbos. Collect. ad cit. Cap. 9. Trid. n. 9.* & post ipsum *Perex. de Matrim. disp. 17. sess. 17. n. 4. Rebel. de oblig. Inst. par. 2. lib. 3. quest. 1. n. 1. Dicastillo rem accurate expendens tom. 3. de Sacram. Tract. 10. de matrim. disp. 4. dubit. 14. n. 143. Castropal. par. 5. de Sponsal. disp. 2. punct. 12. n. 7. Verf. Notandum.* Ad hoc tandem facit quod communiter asserunt Juris Interpretes de legato testico sub conditione ne alicui, vel aliquibus nubat. *Neque est dubitandum* (Inquit *Steph. Gratian. Discept. Forens. par. 2. cap. 213. n. 25.*) *de validitate legati, cum illud valeat quamvis prohibeantur Nuptia cum aliquo, dummodo alteri postit nubere, cum ex hac non impediatur libertas matrimonii, quod alios. Lege hoc modo ff. De condit. & demonstr. Aym. Consil. 1. n. 6. Surdus Decis. 30. n. 27. Felin. in Cap. 1. de Sponsal. Et idem Gratian. par. 1. cap. 5. n. 10. alios allegans, ac habens Nam libertas matrimonii licet non possit impediri in totum, tamen potest modificari ratione loci, personarum, & temporis.*

His latius forsam quam oportebat prænotatis, brevissimè ad objectam difficultatem respondemus longè plurimum differre exemplum Judicis non compellentis ad servandam Sponsalium juratam fidem, ab Episcopo qui juberet, à Parocho qui præsentia firmaret indignas, ac propterea sacrilegas Nuptias à filiis contrahendas. Nam ille nulli se immisceat crimini, nulli se ingent facinori. Unico Verbo agit nihil, & dumtaxat abstinere ab agendo. Neque tamèn idèd culpandus quia fidem violari sinat, atque sus jurandum frangi non impedit; Quippè qui justè suppucet ea permittendi rationes superius examinatas. At verò Episcopus dum jugendi nuptias filiis licentiam tribuit, dum Parocho ut assistat suppedat facultatem quomodò non sacrilegii particeps Socius, & adjutor, imò & non Auctor criminis habendus erit? Itèm, & potiori quidem Jure ut non culpandus Sacrilegii, impietatis, cæterorumque criminum que nubentes admittunt, Parochus, qui nisi adstet, atque sua præsentia robur addat, & firmitatem, peccantes nihil agunt, nec nisi incassum valebunt operari? Præsertim injuria, infamiaque quæ ex ratis dumtaxat nunquam ex infirmis nuptiis in Parentes, ac Familiam redundant, non nè meritò ipsis Pastoribus imputabitur quorum opera factum est, ut Connubium firmum, & rarum perseveret? Equidem si vendere Gladium ei quem prevides ad vulnerandum Titium gladio usurum: Si mulieri quæ ut fornicetur accedat januam aperire: Si scalam humeris sustinere per quam Dominus ad stuprandam Virginem ascendat nunquam licet; si hæc agentem ut alieni peccati socium, atque participem damnant Theologi, culpant Juris Interpretes, puniunt Jura: Quommodò Episcopus qui jubet, consentit saltèm ut matrimonium tantopere fædetur, & sancta dentur Canibus, ut Filii Parentes inhonorent, totius prospacia minuant

honestat: m? Quommodò Parochus quia talia molientibus præito est, atque ne irritum fiat inſultum opus præſentiam ſui facit, & Sacerdotii auctoritate confirmat? Quommodò inquam non impietatis, non pollutæ Religionis, non injuſtitia: conſcii ne dum, & particeps verum etiã non accuſabantur Auctores? Vtique ſi id non cenſundum, ut loquuntur Theologi, peccato proximi cooperari, difficile proſur erit ita dictæ cooperationis quempiam accuſare. De quo videndi Doctores ſuper Propositione 5. 1. ex damnantis ab INNOCENTIO XI. ſcribentes præſertim Joannes Cardenas diſſert. 21. & Dominicus Viva damnat. Theſ. Theologia Trutinæ p. 2. pro. 51. pag. mihi 129.

Diſtat inſuper quam aſſerimus, impediendi ſacrilegum matrimonium conſtans Eccleſiæ diſciplina, ab illa cogendi Sponſam, ut cui jurato promiſerat fidem impleat nuptiarum: Namque ſi omninò compellat ducere Vxorẽ in viſam, timendum valdè ne expoſitis

abſurdus locus fiat, quoſum ſi infames nuptiæ coerceantur, nullus ſubſit timor: Quin ad illa propulſanda nullum præfato impedimento utiliſ poterit remedium cogitari: Quæ ut vera ſint, fortæ non temere crediderim ex hæcenus traditis, atque enucleatis auctoritatibus, & argumentis ſatis abundeque comprobari.

Expendat igitur læta veritates amator, non tamen forenſium clamoribus turbatus, atque conterritus: Expendat inquam omni præjudicio ſecluſo ad Sacrorum Canonum, Saniorisque Theologiæ principiorum Trutinam obiecta ab adverſariis momenta rationum, ad oppugnandam aſſertam à nobis arcedendi indignas præſertim Filiorumtam: nuptias diſciplinam, nec dubitandum quin agnoſcat, ipſorum Cauſæ obſeſe potiùs quam prodeſſe, cum ex argumentorum, quibus eam tueri conabantur debilitate, apertius conſtet omninò inconcuſſam ſuſſistere, pro qua pugnamus veritatem.

F I N I S.

I M P R I M A T V R.

Si videbitur Reverendiſ. Sacri Palatii Apoſtolicĩ:

N. Baccarius Episcop. Bojanen. Viceſgerens.

Approbationes præinſerta: Diſſertationis, & Appendicis.

EX Commiſſione Rmi. Patris fratris Gregorii Selli Sacri Palatii Apoſtolicĩ Magiſtri manuſcriptum R. P. D. Muſcettole Archiepiſcopi Roſſanenſis, cui titulos *de Sponſalibus, & Matrimonii, quæ à filiis familias contrahuntur, Parentibus neſciis, vel rationaliter invitis Diſſertatio Theologica legalis*, perlegi, & attente perpendi. In eo nedum nil reperi quod fidei aduerſetur, aut moribus, quin efficaciffime utrorumque promovet puritatem, & dum talium contractuum valide reprobat ſæditates, ad ipſos ſanctè ineundos, ut par eſt, edocet, Paciſque Familiarum, & decori conſulit: A deoque Reipublicæ Chriſtianæ enixe proficuum fore arbitror, ſi publici fiat juris, ut autumo dignum.

Romæ in Collegio S. Mariæ de victoriæ, hac die prime Martii 1719.

Fr. Venantius à Sanctiſſima Trinitate Carmelita Diſcalceatus Sacrarum Indicis, & Rituum Congregationum Conſultor, nec non S. Romane & univerſalis Inquiſitionis qualiſicator.

Eximiam Appendicem Illmi. & Rmi. D. Franciſci Mariæ Muſcettole ex Clericis Regularibus Archiepiſcopi Roſſanenſis ad ſuam doctiſſimam Diſſertationem Theologico legalem de Sponſalibus, & Matrimoniis, quæ Filiis familias contrahere ipſorum Parentibus neſciis, vel rationaliter invitis pretendunt, ex deputatione Rmi. Patris S. P. A. Magiſtri oculis, ac mente, & cum ingenti quidem mea voluptate percurri. Quandoquidem ſubtiliter, eruditè, atque copioſe vindicatam deprehendi ab obſectis quibus impetita fuerat ſolidiſſima ſuæ ejuſdem Diſſertationis Doctrina, quæ dubio procul ex integro diſfringit, eorumque ad evidentiam detegit inanitatem. Præſertim verò quia haud minus expertem reperi, quam præfatam Diſſertationem, vel minimæ cujuſvis labeculæ, quæ ſeu rectam fidem, ſeu optimos mores, Sanctioremve Eccleſiæ Diſciplinam inſiciat. Quodcirca eamdem pariter dignam exiſtimo, ut præli virtute publicam prodeat in lucem, quin & publicæ luci radios adjungat. Datum ex ædibus S. Andree de Valle 13. Cal. Februarii 1723.

De Io. Paulus Saracinus Cler. Reg. S. Theologiæ Profeſſor.

Ex commissione Rmi. Patris fratris Gregorii Selli Sacri Apostolici Palatii Magistri legi Dissertatione Theologico legale *Sponsalibus, & Matrimonii, quæ à filiis familias &c.* Auctore Illmo. & Rmo. D. D. Francisco Maria Mussetola Archiepiscopo Rossanensi, cui annexa habetur Appendix, in qua pariter Doctrinæ robur, & excellentia gravitati materiæ respondet. Cum alias nihil contineat Fidei Catholicæ, vel bonis moribus contrarium, posse utiliter typis mandari arbitror. Romæ Die 30. Januarij 1723.

D. Antonius Mangilius Abbas Generalis Congr. Lateran. Sac. Congreg. Indiciæ Consultor, & Examinator Synodalis Urbis.

IMPRIMATUR.

Fr. Gregorius Selli Ordinis Prædicatorum, Sacri Palatii Apostolici Magister.
